

פינת הריבית נערך ע"י גמ"ח אושר בכבוד

מעשה אבות סימן לבנים. זו הסיבה שהתורה מאריכה על המקרים שאירעו לאבות הקדושים, שכולם באים ללמד על העתיד. (רמב"ן לך לך). ההיסטוריה של כלל ישראל שהתורה מאריכה בה הרבה בפרשיות אלו, נאמרת בקצרה ע"י המביא ביכורים כהודאה לד' לא רק על הפירות אלא על השגחת והטבת הבורא יתברך מראשית יצירת האומה. "וענית ואמרת לפני ד' אלוֹקִיךָ אֲרָמִי אוֹבֵד אֲבִי וִירֵד מִצְרִימָה וכו' ועתה הנה הבאתי".

ננסה ללמוד מפרשה זו את הנושא של סיכומי סוגיות.

נוסח זה שאומר המביא ביכורים הוא בערך 70-60 מילים, והוא בעצם סיכום של ההיסטוריה של כלל ישראל, מזמן רדיפת לבן ורצונו להרוג את יעקב והשבטים, וממשיך במה שהיה במצרים, ונגמר בכניסה לארץ ישראל. סיכום קצר זה כולל בתוכו פרטים ופרטי פרטים רבים מאוד, ובעל ה'הגדה של פסח' מבאר בכל מילה ומשפט את משמעותם ומקורם בפרשיות שלנו ובדברי חז"ל. וכל אלו מתומצתים במילים קצרות, מדויקות, ומסודרות, המלמדות אותנו את סוד הסיכום היעיל. אחד מהדברים החשובים בשביל לקבל 'טעם בלימוד' ו'לזכור' את הדברים לטווח ארוך, הוא ע"י סיכום הדברים הנלמדים. יש לסכם את הדברים על פי ארבעה עקרונות: א' קצר - כל משפט בסיכום צריך לכלול בתוכו פרטים רבים, הכוללים נקודות מרכזיות בסוגיא. ב' מדויק - מילים הקצרות הכוללות תוכן רב בצורה מדויקת. ג' מסודר - רצף וסדר הגיוני, ולא לחזור בצורה אקראית על הרבה נקודות. ד' ברור - עלינו לזכור את הסיכום בצורה ברורה, באופן שנוכל לחזור על הסיכום בעל פה בצורה מהירה וטובה.

דבר זה השפעתו גדולה מאד על הזכרון ועל הסיפוק ועל דברים נוספים, הלומד סוגיא, ולוקח כעשר נקודות מרכזיות ממנה (מקסימום 12 ולא יותר), מסדר אותם לפי סדר העניינים ולא לפי השקלא וטריא, חוזר עליהם כמה פעמים עד שהוא יכול לומר אותם בעל פה ברמה 'ש'אם ישאלך אדם אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד' (קידושין ל), הוא מגיע לרמה שהסוגיא נהפכת אצלו לתמונה, וכך בתוך כמה שניות הוא משחזר את כל עשרת העקרונות של הסוגיא.

זה לא לוקח הרבה זמן, אמנם בהתחלה זה כן לוקח זמן, כי קשה להתרגל לדבר חדש, אך ככל שתתמיד כך תתייעל וזה יקח הרבה פחות זמן. באופן זה לא צריך להשקיע הרבה זמן בחזרות ארוכות ומתישות, הסוגיות נשארות רעננות וחיות לאורך זמן, רק פעם בהרבה זמן צריך לחזור בפנים, אבל כשהכל ברור זה נעשה בצורה מהירה וחוויתית.

מי שמסכם את תלמודו בצורה כזו, במשך הזמן מצטברים אצלו סוגיות רבות שהוא יכול לרענן אותם במהירות ללא צורך בחזרות ארוכות ומתישות, וע"י מגיעים בצורה מהירה וקלה יותר לידיעת התורה בסייעתא דשמיא.

דמיין לעצמך, אם תתחיל עכשיו לסכם כך - סוגיא אחת בכל שבוע, בעוד חצי שנה יהיו לך בראש כעשרים סוגיות, סוגיא לשבוע בסך הכל, ותוכל לחזור על כולם בדרך לבית הכנסת וכדומה, 10 סוגיות בהלוח ועשר בחזור. לא שווה להשקיע?

נעבור כדרכנו לבחון נקודה חשובה בהלכות ריבית.

כידוע רבים הם המוסדות בארץ הנשענים על תרומות מחו"ל, ופעמים שמוסדות אלו אינם רשומות כעמותות ולכן נעזרים בעמותות קיימות בכדי להעביר את כספי התרומות מחו"ל ליעדן בארץ.

לאוכלם בין כשרים בין פסולים. וחטאת שנכנס דמה לפני ולפנים פסולה דכתיב גבי שעיר החטאת ששרפו בני אהרן, ואמר משה "הן לא הובא את דמה" הא הובא בדין שרפו.

הציץ אינו מרצה אלא על דם טמא, אבל לא על שאר פסולים כגון יוצא, ואע"פ שפסולים שעלו לא ירדו, ארצויה מיהא לא מרצו.

דם חטאת שנכנס חלקו או יצא - חטאת שקיבל דמה בב' כוסות, אם יצאה כוס אחת לחוץ (-מחוץ לעזרה), לא נפסל הדם שנשאר ונותן ממנו מתנותיו והקרבן עולה לו. ואם נכנס אחד מהם לפנים (-להיכל), (עיי' לקמן פ"ג. מחלוקת אי מיירי שהזה ממנו בפנים, או גם כשלא הזה ממנו בפנים), לריה"ג לא נפסל הדם שנשאר, דאם דם היוצא אינו פוסל את הדם הנשאר, אע"פ שיצא למקום שמחשבה פוסלת בו שאם חישב בשחיטה ע"מ לזרוק דמה בחוץ פסול, כ"ש שדם הנכנס אינו פוסל את הנשאר, שהרי נכנס למקום שאין מחשבה פוסלת בו. ולחכמים נפסל גם הדם שנשאר, דכתיב "אשר יובא מדמה" אפי' מקצת דמה. אמר להם ריה"ג דא"כ נלמד ק"ו שדם היוצא יפסול מה שנשאר בפנים, שהרי יצא למקום שהמחשבה פוסלת בו וכן"ל. אמרו לו הרי הוא אומר "אשר יובא" הנכנס פוסל ואין היוצא פוסל את המשייר, ד"מדמה" מיעוטא הוא, דמה של המזבח לא דמה של היוצאת.

מחשבה לזרוק דמו בפנים אינה פוסלת, ואף שמצינו שפנים חמור מחוץ לענין לפסול את הדם הנשאר וכן"ל, הא כתיב "ביום השלישי" והיינו מקום המשולש בדם בבשר ובאימורים, כגון חוץ לעזרה, שבשעת היתר הבמות שלשתם מצויים בו, לאפוקי מחשבת הכנסה דלאו מקום בשר ואימורים הוא. ומ"מ מחשבה לזרוק דמו בחוץ פוסלת (אע"פ שבחוץ קל מבפנים וכן"ל), דכתיב "פגול", (ומ"שלישי" לומדים חוץ לזמנו).

פ"ב: בשר שיצא לחוץ פסול, ומ"מ בשר הנכנס לפנים אינו נפסל, אע"פ שפנים חמור מחוץ (שהרי פוסל את הדם הנשאר וכן"ל), דכתיב "אשר יובא מדמה" ולא בשר. ומ"מ אין להכשיר בשר שטעון מחיצות שיצא לחוץ (אע"פ שבחוץ קל מבפנים וכן"ל), דכתיב "ובשר בשדה טריפה לא תאכלו" כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו נאסר, בדשדה משמע בלא מחיצות.

דם חטאת חיצונה שנכנס לקודש הקדשים או אפי' רק להיכל פסול, דכתיב "הן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה". הגמ' שואלת שכיון ש"קודש" זה ההיכל, א"כ א"צ "פנימה" לקודש הקדשים.

רבא מתרץ שאם היה כתוב רק אל הקודש היינו מפרשים שהכונה לקודש הקדשים, ובא זה ולימד על זה, וכמו בהא דכתיב "תושב כהן ושכיר לא יאכל קודש", שתושב הכונה לקנין קנין עולם -נרצע, ושכיר זה הקנין קנין שנים -עבד עברי שיצא בשנה השביעית, ואינם אוכלים תרומה מפני שאין גופם קנין לכהן, ואף שאם תושב לא אוכל כ"ש ושכיר לא אוכל, מ"מ אם היה כתוב רק תושב הייתי אומר שהכונה לקנין קנין שנים, אבל קנין קנין עולם אוכל, קמ"ל.

אביי אומר שזה לא דומה, דשם כיון שזה שני עבדים, ולכן אע"פ שהתורה יכלה לכתוב נרצע בהדיא ונלמד קנין קנין שנים בק"ו, מילתא דאיתא בק"ו טרח וכתב ליה קרא, אבל הכא כיון שהנכנס להיכל נפסל, א"כ אין מציאות שיכנס לקודש הקדשים בלי שנכנס כבר להיכל, ואין לשנות מקרא של חיים שאינו מלמד כלום. ולכן אביי אומר שהפסוק נצרך לדם שהכניסו לקודש הקדשים בדרך משופש -עקום, שנכנס שלא כדרכו כגון דרך גגין ועלייתו. רש"י. והקשו התוס' (ד"ה לא) דבמנחות (כ"ז:) מבואר שצריך פסוק למעט שהנכנס לקודש הקדשים בדרך משופש פסול, ולמה צריך לזה פסוק, והרי בשבועות (י"ז:) מבואר שביאה דרך הגג אינה נחשבת ביאה. ותירצו דבשבועות מיירי כשפיתת את התקרה, אבל אם נכנס דרך לול שהיה בעליית בית קדשי קדשים שבו היו משלשלים את האומנים בתבית דרך ביאה הוא, דלכך נעשה. אי נמי כגון שחתך החומה לפני ולפנים ועשה פתח בדרום או בצפון ונכנס. אי נמי כגון שנכנס בפתח הרגיל אבל באלכסון, דפסול משום דכתיב "אל פני". אי נמי שנכנס דרך לול שהיה אחורי בית הכפורת). ורבא דוחה דכיון דכתיב הבאה אינו נפסל אלא בדרך הבאה, ולכן מבאר רבא שהפסוק נצרך להיכא שחשב להכניסו לקודש הקדשים, שאז אינו נפסל בהיכל עד שנכנס לקודש הקדשים, ואם הוציא לחוץ כשר.

בחדש זה נלמד בסייעתא דשמיא עשרה נושאים עיקריים:
א' פסול יוצא או נכנס בדם - דם שנכנס להיכל או לקודש הקדשים, או שיצא מחוץ לעזרה מתי הוא נפסל. (פ"ב פ"ג).

ב' אם עלו לא ירדו - אלו דברים שנעשו בקרבן שלא כדין נאמרו בהם שאם עלו על המזבח לא ירדו, ומה הדין שהיו באורי המזבח ולא עליו ממש. (פ"ג - פ"ח).

ג' החזרת דברים שנפלו מהמערכה - אלו דברים אם נפלו מהמערכה מחזירים אותם אליה. (פ"ו פ"ח).

ד' דיני קדימה בקרבנות - כאשר עומדים לפני המקריב ב' קרנות, איזה מהם יקדים. (פ"ט - צ"א).

ה' כיבוס בגד שניתז עליו מדם החטאת - באיזה חטאת ובאלו אופנים בגד שניתז עליו דם טעון כיבוס, ואיך מכניסים את הבגד לעזרה כדי לכבסו אם הוא נטמא. (צ"ב - צ"ז).

ו' מריקה ושטיפה בכלי נחושת שנתבשל בהם קדשים. (צ"ז צ"ז).

ז' איזה כהן נוטל חלק בבשר הקדשים ובעורות. (צ"ח - ק"ד).

ח' דיני אונן בקדשים ועד מתי הוא אונן. (צ"ט - ק"א).

ט' שריפת פרים ושעירים הנשרפים וטומאת השורפם. (ק"ד - ק"ו).

י' איסור שחיטה והעלאה בחוץ. (ק"ו - קי"ט).

דין דם שנכנס או שיצא

ברוב הקרבנות מקום הזאת דמם הוא במזבח החיצון (בבכור מעשר ופסח נותן מתנה אחת, בעולה אשם ושלמים שתי מתנות שהם ארבע, ובחטאת ארבע מתנות), אמנם בחטאות הפנימיות מזה מדמם בהיכל ז' הזאות כנגד הפרוכת וד' הזאות בקרנות המזבח הפנימי (וביזה"כ מזה גם ח' הזאות כנגד הפרוכת ועוד ח' בקודש הקדשים), ואת שיירי הדם (גם של חטאות הפנימיות) שופך על היסוד של המזבח החיצון.

דם שיצא מחוץ למחיצות העזרה נפסל ביוצא, וכן דם שצריך להנתן על המזבח החיצון והוא נכנס להיכל או לקודש הקדשים נפסל באופנים מסוימים. עוד יש לברר מה עושים כאשר דמים הפנימיים והחיצוניים נתערבו, האם אפשר לתת מהם בחוץ ובפנים או לא. וכן יש לדון האם מקצת דם שיצא או נכנס פוסל את הדם שנשאר במקומו (כמו שמחשבת פיגול פוסלת) או לא, והאם מחשבה להוציא או להכניס פוסלת.

דמים הניתנים על המזבח הפנימי שנתערבו בדמים הניתנים על מזבח החיצון, לכונ"ע ישפכו לאמה, לחכמים דלית להו 'רואין' את המתנות היתירות כאילו הם מים, משום שאסור לשנות באלו מפני הכשרם של אלו, ואף לר"א דאית ליה 'רואין' אינו יכול לתת בחוץ ואח"כ בפנים, מפני שצריך להקדים פנים לחוץ דפנים חשוב, (כמו שמצוה להקדים עליונים לתחתונים -דם חטאת לדם עולה, כדלקמן פ"ט), ומ"מ בדיעבד כשר (והיינו שיתן דמים הפנימיים בחוץ לשם מים, דא"כ אינו יכול לחזור ולתת בפנים, כיון שכבר נתכפר לשמואל לפמ"שנ' לעיל כ"ו: דמזבח החיצון לדמים הפנימיים כמקומן דמי. תוד"ה נתן).

ואם נתן בפנים ואח"כ נתן בחוץ, לר"ע פסול כיון ש**דם חיצוני שנכנס לפנים** פסול, ולחכמים בכל הקרבנות כשא ורק בחטאת החיצונה פסול דכתיב "וכל חטאת אשר יובא מדמה" וכו', ולר"א אף באשם פסול דכתיב "כחטאת כאשר", ועל כן בנתערבו אין לתת בפנים כדי להכשיר את הפנימיים, מפני שעיי"ז החיצוניים נפסלים בידיים, ומוטב להמתין עד שקיעת החמה שיפסלו מאלהין ואז ישפכם לאמה, (ולדבריו בשאר קרבנות יכול לתת בפנים ואח"כ בחוץ).

פ"ב. טעמיה דר"ע - י"מ שטעמו דכיון שהפרשה מדברת בחטאת, א"כ מה שהתורה חזרה וכתבה "וכל חטאת אשר יובא מדמה" ולא ואם יובא מדמה, באה ללמד דלא איירי דווקא בחטאת, אלא קמ"ל שאפילו חטאת פסולה, דלא תימא שחטאת כשרה כיון שמצינו חטאת נכנסת לפנים בחטאות הפנימיות. ורב הונא בריה דרבי יהושע שואל שכיון שהתערבו כל הקדשים מהאי קרא לדין שכלי מתכות שנתבשלו בהם טעונים מריקה ושטיפה, לכן חזרה התורה וכתבה חטאת לומר שדין זה מיירי דווקא בחטאת. אלא ר"ע לומד מדכתיב "וכל חטאת" לרבות קדשי קדשים, ומיתורא דו' לומדים קדשים קלים.

רבי יוסי הגלילי שואל על ר"ע שמרבים מ"כל" חטאת ציבור, ומהו' מרבים חטאת זכר. ואמנם ריה"ג עצמו סובר שפסוק זה מדבר בפרים הנשרפים ושעירים הנשרפים, שאם נפסלו צריך לשורפם בקודש ולא מחוץ לג' מתנות כמצוות, ושיש איסור לאו

שחלה עליהם קדושת הגוף לפני זריקה, ופסח י"ל שלא ירד רק היכא שנשחט שלא לשמו.

בהמה חיה שעלתה לראש המזבח תרד, אמנם אם **שחט עולה בראש המזבח** יפשיט וניתחה במקומה, ואיירי בבהמה כשרה, שהרי פסולה אינה בת הפשט וניתוח דכתיב "ונתח אותה" -אותה כשרה ולא פסולה שאם נפסלה קודם הפשט שורפה בעזרה, וקמ"ל שיש הפשט וניתוח בכשרות בראש המזבח. ולמ"ד אין הפשט וניתוח בראש המזבח שכיון שיכול לחזור ולהעלותה אינו דרך ארץ להפשיטה שם, צ"ל דאיירי בבהמה שהיה לה שעת הכושר ונפסלה שאם יוריד אותה מהמזבח לא יוכל לחזור ולהעלותה, וכרשב"א דס"ל שכיון שהדם נזרק והורצה הבשר שעה אחת יפשיטנה ועזרה לכהנים, ומי"מ את הקרביים צריך להוריד מהמזבח ולהדיחם אע"פ שלא יוכל לחזור להעלותם כיון דמיירי בפסולה, משום שאין להקריבם בלא הדחה, דכתיב "הקריבהו נא לפחתך הירצץ או הישא פניך", ומדיחים אותם למטה, מפני שאם יבוא כהן אחר שלא ידע שהם פסולים הוא יעלם למזבח, ואף שאין מתקנים דבר שיבואו בזה לידי תקלה להעלות פסולים שירדו, מ"מ זה יותר טוב מאשר שיהיו קדשי שמים מוטלים כנבילה כשהקרביים בפרש שלהם.

פ"ה: אימורי קדשים קלים שהעלם למזבח לפני זריקת דמן לא ירדו, נדעשו לחמו של מזבח, ואין בהם מעילה, דהזריקה קובעתם למעילה וקודם לכן לא הובררו לחלק גבוה.

בעל מום אם עלה ירד, וכן העיד רבי חנינא סגן הכהנים שאביו היה דוחה בעלי מומין מעל המזבח ומוורידם, (ומעשה קמ"ל, או שהיה אביו דוחה אותם כלאחר יד ולא בדרך בזיון בפרהסיא). ור"ע מכשיר בבעלי מומין, ואמר רבי יוחנן שלא הכשיר ר"ע אלא במום בדוקין שבעין, כיון שמום כזה כשר בעופות (דכתיב 'תמים זכר בבקר בכשבים' - תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות, אמנם מחוסר אבר לא, משום "הקריבהו נא לפחתך", וכן מום מוגונה), ואיירי שהקדישו את הבהמה לפני שנפל בה המום שכבר חלה עליה קדושת מזבח, אבל קדם מומם להקדשם לא היו מעולם קדשי מזבח ואין המזבח מקדשם (אפילו במום בדוקין שבעין. תודה"ה והוא). וכן המקדיש נקיבה לעולה תרד אף לר"ע אע"פ שכשרה בעופות, דכמאן דקדם מומה להקדשה דמיא, דאין לך מום גדול מזה.

כל הפסולים שאם עלו לא ירדו, **אם ירדו** לא יעלו, ומ"מ אם כבר משלה בהם האור כל דהו נעשו לחמו של מזבח ואפילו אם ירדו יעלו.

ואלו שאם עלו ירדו מפני שאינם שייכים כלל למזבח, בשר קדשי קדשים ובשר קדשים קלים, מותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושיירי מנחות, והקטורת שעלתה על מזבח החיצון.

צמר בראש הכבש של עולה (שהראש אינו בכלל הפשט וקרב עם עורו), והשיער שבזקן התיש של עולה, **ועצמות וגידים והקרניים והטלפים**, אם הם מחוברים יעלו עם הבהמה וא"צ להורידם, שנא' "הקטיר הכהן את הכל", אבל אם פירשו לא יעלו, שנא' "ועשית עולותיך הבשר והדם", ואם עלו ירדו, (והיינו בפירשו כלפי מטה שנתרחקו מהמערכה, אבל אם פירשו כלפי מעלה שנתקברו למערכה לא ירדו מפני שהם התקברו לעיכול). ואם משלה בהם האור, ללישנא קמא ירדו, דאינם בני הקטרה, וללישנא בתרא לא ירדו.

פ"ו, ובברייתא איתא שרבי סובר שאם פירשו ירדו, אבל לת"ק העצמות והגידים והקרניים והטלפים יעלו אפי' אם פירשו, ומ"ועשית עולותיך הבשר והדם" לומדים שמחזירים רק עיכולי עולה, ולא עיכולי גידים ועצמות. לרש"י מתני' כרבי, ולתוס' (ד"ה מאן) מתני' כרבנן, דקתני לא יעלו, משמע שאם עלו לא ירדו.

שיטת רבת דהא דאיתא בברייתא יעלו אפי' אם פירשו, היינו בפירשו לאחר זריקה שכיון שבשעת זריקה היו מחוברים, הזריקה קובעתם למזבח, וכשפירשו הוו קדשים פסולים, אבל אם **פירשו קודם זריקה** שבשעת זריקה אינם בני מזבח, הזריקה מתירה לכהנים אפי' לעשות מהם קת לסכין דלכך הם עומדים, כמו שהזריקה מתירה בשר למזבח דלכך הוא עומד, דס"ל כרבי ישמעאל שלומד מגז"ש "לו יהיה" עולה מאושם, שכמו שאשם עצמותיו מותרות שהרי גם בשרו מותר, (ואף שגומר בשריפה, אין גומר אלא במזיד דאכליה, דכתיב "והנתור מבשר הזבח"), אף עולה עצמותיה מותרות, אמנם עצמות קדשים והנאכלים כגון חטאת ואשם, לפני זריקה מועלים בהם דאין כאן שעת היתר לכהנים. ורבי אלעזר סובר שאם פירשו לפני זריקה מועלים בהם (שכיון שפירשו ואינם בני הקטרה אין הזריקה מועילה להם והם נשארים באיסורם. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה ופליגא) שיש גירסא שמועלים בהם עד זריקה, ולפ"ז המחלוקת היא בפירשו לאחר זריקה. ולרבנן שאפילו בפירשו יעלו, היינו בפירשו קודם זריקה, אבל לאחר זריקה לא יעלו, מפני שהזריקה התיירם, אי נמי לפי מה שנתבאר לעיל שלא אמרו חכמים פירשו יעלו אלא באופן שהם עדיין על המזבח, ואת נפלו לבמה לא יעלו, להכי יש בהם מעילה. והא דאמרינן במסכת תרומות (פ"א מ"ה) שגרעיני תרומה ועצמות קדשים בזמן שמכניסם אסורים ואם

השליכם מותרים, פירש רבינו דהתם מיירי בעצמות קדשים הנאכלים דומיא דתרומה, ויש עליהם עדיין בשר, דבזה אם מכניסים ומנצינים א"כ הוא מחשיבם ואכתי שם קדשים עליהם ואסורים, אבל במשליכן בטל שם אוכל מיניהו, וכן גרעיני תרומה מיירי שיש עליהם אוכל), ואם פירשו לאחר זריקה אסורים בתנאה מדרבנן ואין בהם מעילה.

וכתבו התוס' (ד"ה אתיא) דהא דאמר בראש השנה (כ"ח). שאין לתקוע בשופר של עולה, פירש רבינו דאיירי שהפרישו לדמי עולה, וכן של שלמים שהפרישו לדמי שלמים, ודמי שלמים אין בהם מעילה. וצ"ע מאי טעמא אפקיה ממשמעותיה לאוקומה בדמים, הא איכא לאוקומה בפירש מחיים, או פירש קודם זריקה כל זמן שלא נזרק הדם.

דין דברים שנפלו מהמערכה

להלן יבואר אלו דברים שהיו במערכה ע"ג המזבח ופקעו ממנו (פירוש פקעו – הועפו, כפי שרואים תמיד במדורות האש שכל דבר שיש בו לחלוחית בתוך גופו, שהוא עף מחמת האש בעת שמתעוררת אותה לחות לצאת. רמב"ם בפירוש המשנה), צריך להחזירם, ואלו דברים אין מחזירים אותם.

מתני'- וכולן שפקעו מעל גבי מזבח לארץ לא יחזיר. -אותם פסולים שנתבאר שאם עלו לא ירדו, וכן עצמות וגידים שהעלם כשהם מחוברים בבשר ועכלן האש, אין צריך להחזירם. רש"י. ובתוס' (ד"ה וכולן) הקשו דאיתא לעיל (פ"ד.) כשם שאם עלו לא ירדו, כך אם ירדו לא יעלו, ואמר עולא דהיינו כשלא משלה בהם האור, אבל אם משלה יעלו. ותירצו בג' אופנים: א' הכא מיירי שנתעכלו קצת, אבל התם מיירי שמשלה בהם האור פורתא ולא נעשה נצותן, ולכן יחזיר. ב' לרש"י שלא יחזיר הכונה שא"צ להחזיר, "ל שיעלו' הכונה אם ירצה, אבל אין חובה להעלותם. ג' הכא מיירי בפקעו מאליהם, ובזה לא יחזיר, והתם מיירי שהורידם, ובזה צריך להחזירם.

גחלת שפקעה מע"ג המזבח, לא יחזיר א-צ' להחזיר.

אברים שפקעו מע"ג המזבח, אם אין בהם ממש והכל נשרף לא יחזיר, ואם יש בהם ממש יחזיר, ואם הם קשים מחמת ששלטה האש בכל החתיכה אלא שלא נעשו פחם אלא תוכם כעצים יבשים, אם פקעו קודם **חצות** יחזיר ומועלים בהם דאכתי בני מזבח ניהו, ואם פקעו לאחר חצות לא יחזיר ואין מועלים בהם דהוו כמעוכלים ודבר שנעשית מצוותו אין מועלים בו.

פ"ז: רב רוצה ללמוד דין זה מדכתיב גבי הקטרה "על מזוקדה על המזבח כל הלילה" וכן גבי תרומת הדשן כתיב "כל הלילה", לומדים מזה לחלק את הלילה חצי להקטרה דלא הוי עיכול אם אינו

דשן ממש, וחצי' להרמה שאפילו אברים קשים ראויים להרמה והם קרים דשן, אמנם בשר ממש א"א לקרוא לו דשן. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה וחציו) שנראה שאין הכונה שאפשר לתרום מאברים קשים, דלאו דשן ניהו, אלא הכונה שכבר אינם ראויים להקטרה, ו'חציו להרמה' אין הכונה דתרומת הדשן ממש, אלא כעין הרמה, שאין ראויין להקטרה אם פקעו מעל המזבח. ובאופן אחר יש ליישב דברי רש"י שחציו להרמה היינו אפילו בשמים, ולענין זה שהרמת הדשן מתירה לאוספם לתפוח כדי להוציאם מחוץ למחנה, אבל לא לתרומת הדשן, ולפ"ז כשאוספים את האפר א"צ להזהר שלא לקחת גחלים לוחשות קצת, (ולפי הביאור הראשון לכאורה אסור להוציא גחלים לוחשות מן המערכה).

רב כהנא שואל שמדברי רב משמע שא"א לתרום לפני חצות אפילו מאלו הנעשים דשן, וא"כ למה זמן תרומת הדשן שנוטלים מלא מחתה ונותנים במזוזה של כבש הוא בקריאת הגבר או סמוך לו בין לפניו בין לאחריו, וביום הכיפורים בחצות, וברגלים באשמורה הראשונה מפני שיש הרבה קרבות וממילא יש הרבה דשן וצריך העלותו לתפוח שבאמצע המזבח ולסדר את המערכה בלילה כדי שיוכלו לשחוט ולהעלות את התמיד בעלות השחר, ואם מדאורייתא א"א לתרום לפני חצות איך אפשר להקדים.

רבי יוחנן לומד מדכתיב "כל הלילה עד הבוקר" לתת בוקר לפני בוקרו של לילה, וכיון שאין זמן לדבר, אפשר לעשות זאת לפי צורך השעה, (דבר זה מסר הכתוב לחכמים לקבוע את זמן תרומת הדשן לפי הצורך. תודה"ה אלא), ולכן בכל יום מספיק להקדים לקריאת הגבר, וביובה"כ משום חולשת כהן גדול שכל העבודה מוטלת עליו היו מקדימים לחצות, וברגלים שרבים הקרבות היו מקדימים לאשמורה ראשונה. רש"י מבאר שגם לרבי יוחנן לומדים מהפסוקים כרב שחצות עושה עיכול באברים קשים, שקודם חצות יש עליהם מצות הקטרה, ואחר חצות הם ראויים לתרומת הדשן כגשן מעליא, ומפסוק זה לומדים שלפי חצות אין לתרום אלא כמעוכלים לגמרי. והתוס' (שם) עובדים 'עבדו' אמר רבי יוחנן', ולפ"ז ריו"ח חולק על רב וסובר שאין חילוק בין קודם חצות ללאחר חצות, אלא כל הלילה כשר להקטרת אברים שלא נתעכלו, ולתרומת דשן שכבר נתעכל, ומבוקר שני לומדים שאפשר לתרום לפני עלות השחר, ובאברים קשים 'חצות עושה עיכול'.

עוד כתבו התוס' (ד"ה מושום) שמשמע שגם עבודת ליל יום הכיפורים כמו תרומת הדשן וסידור המערכה היו מוטלות על הכהן גדול, ולכן היה צריך שיוכל לנוח אחרי תרומת הדשן ופסול כדי לעשות בנחת שחית'ת הגוידי' ועבדו' היום. ולרבי"א לא גורסים כאן כהן גדול, דתרומת הדשן ביוה"כ לא היתה ע"י כה"ג אלא היו מפייסים. ורבינו מפרש דאין צריך למחוק כהן **גדול** אע"פ שלא הוא היה תורם, והכונה שהיו מקדימים תרומת הדשן וסידור המעריכה ושירפת אברים שלא נתעכלו מבערב בשאר כהנים, כדי שיעי"ז יהא הכה"ג מוזמן להתחיל כבר שיעלה עמוד השחר את עבודת היום, קודם שיהא רעב וחלש.

פ"ח. אברים שפירשו מן המזבח לפני חצות והחזירום אחרי חצות, אם הם קשים נחשבים כמעוכלים בכל מקום

שהם ואפילו החזירים לאחר חצות (-דברי רב יוסף וכן הלכה והיינו שאמר דבר יפה, ולא פליגי עליה. תודה"ה הילכתא), ואין נהנים מהם מדרבנן **ויצאו מידי מעילה**, וא"צ להחזירם, (רש"י. ולתוס' (ד"ה לא נהנין) האיסור הנאה הוא מן התורה כיון שהם לחמו של מזבח, ומ"מ יצאו מידי מעילה, דכיון שחצות עושה עיכול נעשית מצוותם ולא חזרה בהם מעילה). אמנם היכא שהם שמונים שומנם מעכבם מלהיעשות דשן אפי' אם הם קשים, לרבה אינם מעוכלים עד חצות לילה שני -הלילה שלמחרת. ולרב חסדא הם מעוכלים בעלות השחר, דאם חצות שאינו עושה לינה למה שעל הארץ (שהרי כל הלילה כשר להעלותם מהארץ למזבח, דכתיב "לא ילין חלב חגי עד בוקר" הא כל הלילה ילין) עושה עיכול לאברים הקשים, כ"ש שעלות השחר שעושה לינה עושה עיכול. (ורבה לטעמיה דאית ליה בסמוך אין לינה מועלת בראשו של מזבח, וא"כ איכא למיפרך מה לחצות שכן עושה עיכול בראשו של מזבח דאם פקע לא יחזיר, תאמר בעמוד השחר שאין לינה פוסלת בראשו של מזבח. תודה"ה מה). ואם החזירים רק אחרי עלות השחר, לרבה הם מעוכלים בחצות הלילה השני, ולרב חסדא אינם מעוכלים לעולם ואם פקעו יחזיר ומועלים בהם עד שיעשו דשן.

לינה בראש המזבח- אברים שלנו בעזרה יכול להקטירם רק כל הלילה, ואם לנו בראש המזבח שלא במערכה, לא ירדו, ויכול להקטירם לעולם, ואם ירדו מהמזבח אחרי עלות השחר, הגמרא מסתפקת אם זה דומה למה ששינינו שאם שהו הלחם והבויצים על השלחן ימים רבים אין בכך כלום, (לרש"י הראיה מהיכא שסידרם ביום ראשון, שממתינו עד שבת הבאה. ולתוס' (ד"ה לשלחן) בכהאי גזנא אינו נפסל משום שכלי שרת אין מקדשים שלא בזמנם, והראיה מהיכא שאפילו בסדרם בזמנם בשבת אינם נפסלים בלינה), או שראש המזבח דומה לקרקע כיון שהוא רצפת בנין כמו העזרה ולא כלי שרת כשלחן, והגמרא מביאה שיש בזה מחלוקת, לרבה לא נפסלו ולכן יעלו, ולרבא הוי כשאר לנים שנפסלים בעלות השחר ודינם כשאר פסולים שאם ירדו לא יעלו.

כשם שהמזבח מקדש את הראוי לו, כך **הכבש מקדש**, דכתיב "ומשחת את המזבח" לרבות את הכבש, וכך **כלי שרת מקדשים** ואין להם פדיון, דכתיב "כל הנוגע בהם יקדש". וריש לקיש מסתפק אם כלי שרת מקדש פסולים וראוי ליקרב לכתחילה, אבל לענין פדיון כגון מנחה טמאה שקדישה בכלי שרת, חלה עליה קדושה ואין לה פדיון, וריו"ח רצה לפשוט ממתני' לעיל שעולים, דתני 'שקיבלו פסולים וזרקו את דמו' והיינו שקיבלו פסולים ואח"כ זרקו פסולים, וכיון שכבר בקיבלו פסולים זה נפסל, זרקו פסולים אתא לאשמועינן שרק בזרקו פסולים אם עלו לא ירדו ולכתחילה לא יעלו, דנפסל הבשר ע"י זריקת הפסולים, אבל בזרקו כשרים לכתחילה נמי יעלו האברים, דזריקה מעליא היא אע"פ שקיבלו פסולים, דהכלי שרת מקדש לזרוק לכתחילה. וריש לקיש דחה ראייתו שהכונה שקיבלו פסולים או שזרקו פסולים, וקמ"ל שאם עלו אברים לא ירדו אע"פ שנפסלו בזריקה. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה כלי שרת) שלפ"ז מה שמצינו שבאופנים שונים כלן יוצא לא יעלו, לר"ש שכלי שת מקדשים את הפסולים ליקרב לכתחילה מיירי שהם נעשיו בכלי חול. ור"ת מפרש שפירש דמעיקרא ס"ד דר' יוחנן שהספק הוא אם העלה פסולין לגבי מזבח בכלי שרת, האם הכלי חוצץ או לא, ועל זה אמר ריו"ח שמפורש שגם הכלים מקדשים לענין שאם עלו לא ירדו, וענה לו ר"ל די"ל שהכונה שאם עלו בכלי ע"ג המזבח לא ירד, אע"ג שאין כאן לא קדושת המזבח ולא קדושת אויר כיון שהם בכלי, והספק הוא אם לא העלה את הקמצים הפסולין בכלי, אלא קדשו בכלי, האם יעלו לכתחילה, שכמו שהמזבח מקדש מה שנגע בו ולא ירדו, כך כלי מקדש מה שנגע בו ולא ירדו, או לא אא"כ העלהו, אמר ליה תניתוה שקבלו פסולין וזרקו את דמו, מאי יוא, שקבלו פסולין וזרקו פסולין בדיעבד, הא אם לא זרקוהו לכתחילה לא יזרוק, ואמר לו ר"ל שהכונה שאם קבלו פסולים אם עלה הבשר לא ירד והדם יעלה ויזרק, דכלי שרת מקדשין לכתחילה ליקרב, ואם זרקו פסולין, הבשר אם עלה לא ירד, והדם לא יתקנח. וכתבו התוס' שהדין שהדם לא יתקנח אינו שייך לכאן, דאפילו מאן דאית ליה גבי דם אם עלו ירדו מודה בדם הנזק דקלטו מזבח.

דין אם עלו לא ירדו באויר המזבח

נתבאר לעיל שישנם דברים שאם עלו על המזבח לא ירדו מפני שהמזבח מקדשם, וה"ה בכבש, ולהלן יבואר האם דין זה נאמר רק כאשר אותם דברים מונחים על המזבח ממש, או גם כשהם מוחזקים בידי אדם, או כשמחזיקים ע"י דבר אחר מעל הכבש או המזבח.

פ"ט: הגמ' מסתפקת אם אויר מזבח דינו כמזבח שאם תלה מעל המזבח אברים פסולים לא ירדו, או שאין דינו כמזבח וירדו.

אי נימא שאויר מזבח אינו כמזבח, א"כ אויר כבש ג"כ אינו ככבש, ולפי זה כשמגביה את האברים מהכבש למזבח דינם כאברים שירדו, וא"כ הא דשינינו שהכבש מקדש כמו המזבח שגגר את האברים על הכבש בלי להגביהם, (דאל"כ כיון שאינו כמזבח הוה ליה ירוד ותנן אם ירדו לא יעלו), וכשעבר באויר שיש בין הכבש למזבח היה רובו בכבש ודינו כעל הכבש, ואח"כ רובו במזבח ודינו כעל המזבח, ולפ"ז מה שהסתפק רמי בר חמא אם יש חיבור לעולים ואוליין בתר רובא או לא דכמאן דמיפרת דמי, אפשר לפשוט מכאן שיש חיבור לעולים, דזאי אין חיבור כל קצת

שהיה כנגד האויר נפסל. (לתוס' ד"ה אויר) אי אויר מזבח כמזבח את האברים נפסלים בין המזבח לכבש, מפני שמתחת היה הסובב. ולרבינו חים היה שם גם אויר שלא היה תחתיו סובב ובאותו מקום הוי כירוד).

ואי נימא שאויר מזבח כמזבח, הא דשייך עולת העוף שנפסלה במחשבה אף שמליקתה בראש המזבח, וא"כ המחשבה להקטירה למחר אינה פוסלת שהרי אף אם שהה עד למחר כיון שהיא בראש המזבח לא תרד, למ"ד לינה מועלת בראשו של מזבח איירי שאמר הריני מולקה ע"מ להורידה למחר לאחר שנפסל ולהעלותה ולהקטירה, ולמ"ד אין לינה מועלת בראש המזבח איירי שחשב להורידה לפני עלות השחר ולהעלותה אחרי עלות השחר שהיא נפסלת בלינה אם בעלות השחר היא על הרצפה.

פ"ת. הגמ' מוכיחה שאויר מזבח כמזבח, ממה שחטאת העוף פסולה שמלקה בראש המזבח שלא לשמה, שאף שהיא נעשית למטה מ"מ אם עשאה בכל מקום במזבח כשרה, והדין בכל הפסולים שאם עלו לא ירדו יכול להזות מזדמה, אף שלצורך ההזאה חייבת להיות באויר המזבח, (ואף שמבואר לעיל (ס"ה). שאפשר למלוק את עולת העוף אמה אחת מתחת הסובב, שאין שם אויר מזבח, לרש"י דס"ל שהיתה שם בליטה ניהא, או שהקושיא היא לר' נחמיה שסובר שנעשית דווקא בגופה של קרן. תוד"ה עולה), שהרי אם מזה כשהיא נוגעת במזבח אינו הזאה אלא מיצוי, וכן בשאר פסולים בבמהמה שהדין בהם שאם עלו לא ירדו, אינו יכול לזרוק כשהדם נוגע במזבח שהרי זה שפיכה, ועוד שהרי אין דרך הזאה וזריקה בכך.

ולפ"ז אין הספק כשהגברא עומד בראש המזבח ומחזיקם, דנתנת גופו בראש המזבח כנתנת קרבן דמי, אלא הספק בדקאי אארעא במחזיקם באויר המזבח ע"י קנה.

תיקון.

באיזה אופן כלי השרת מקדשים

נתבאר במתני' (פ"ו). שכמו שהמזבח והכבש מקדשים את הראוי להם, כך הכלי שרת מקדשים. ולהלן יבואר באיזה אופן כלי השרת מקדשים.

כלי הלח (-קערות ומזרקות לדם וליוין ולשמון) **מקדשים את הלח, אבל לא את היבש**. ושמואל אומר שזה רק במדות שכיון שאינם ראויים למדוד יבש ולא נמשחו אלא למדידה אין מקדשים אלא ע"י מדידה, אבל המזרקות אע"פ שהם כלי לח מקדשים אף יבש כיון שהם ראויים גם ליבש, שנא' "שניהם מלאים סולת", שאף שהמנחה לחה דהא כתיב 'בלולה בשמן', יש בה חלקים יבשים שא"א שתבל כולה ולא יהיו בה קרטין קרטין של יבש שלא נגע בהם השמן, והמזרקות מקדשות גם חלקים אלו, או דנימא שלגבי דם המנחה נחשבת יבשה. ואיתא בגמ' ללישנא קמא שדווקא ליקרב אין מקדשין יבש, אבל ליפסל מקדשין שאם נגע בו טמא או יצא חוץ לקלעים נפסל. (וללישנא בתרא חילוק זה נאמר לגבי הדין שאין מביאים מנחות ונסכים ומנחת בהמה וביכורים מן המדומע (אע"פ שזה מותר לכהנים, דבעינן שיהיה מותר לכל ישראל, דכתיב 'ממשקה ישראל'. רש"י. ולתוס' הכונה למעורב בערלה וכלאי הכרם, דערלה וכלאי הכרם עצמם לא איצטריך למיתני), או מערלה וכלאי הכרם, ואם הביא לא קידש, ועל זה נאמר שדווקא ליקרב לא קידש, אבל ליפסל קידש שלא יצאו לחול וישרפו, והיינו במנחות, אבל ביכורים אינם מתקדשים בכלי ואין נפסלים ואינם קריבים).

מדות היבש מקדשות את היבש אבל לא את הלח. ואין כלים המיוחדים ליבש אלא ב' מדות, עשרון וחצי עשרון, עשרון למדידת כל המנחות, וחצי עשרות לחצות בו מנחת חביתי כה"ג מחציתה בבוקר ומחציתה בערב, אבל הכלי שנותנים בו מנחה נחשב כלי לח, שמזרקות וקערות ראויים לכך. ולתוס' (ד"ה מדות) יש עוד כלים ליבש, כגון מחתה לקטורת וכף ומכתשת ובוזיכם ושלחן, ומ"מ נקראים מדות לפי שביבש המידה קבועה כמה אפשר לגדוש בו, משא"כ בלח שאינו יכול להיות גדוש, ומידת יין יתירה ממדידת מים מפני שהיין עב יותר, ומידת שמן יותר ממידת יין.

כלי הקודש שניקבו אם הם ראויים למעין המלאכה הראשונה מקדשים, ואם לאו אין מקדשים.

כלי הקודש מקדשים דווקא **בקודש** –בעזרה, ובפנים (לרש"י הכונה כנ"ל בעזרה, ולתוס' (ד"ה אלא) הכונה בתוך הכלי, למעוטי חקק שמושבו מבחוץ), וכשהם **מלאים** בשיעור שלם הנצרך לאותו הדבר ששמו בו, דכתיב "מלאים", ואמר ריו"ח שאם דעתו להשלים ולהוסיף עד כשיעור ראשון ראשון קודש, וכן איתא בברייתא, ואין מקדשים אלא **מתוכם**, ואם המידה גדושה יש בגמ' ב' לישנות אם מתקדש או לא.

כבוד כלי שרת ובגדי כהונה

תיקון כלי שרת- כלי קודש שניקבו אין מתיכים אותם סביב הנקב כדי לסתום את הנקב, ואין מתיכים לתוכם עופרת כדי לסתום את הנקב, ואם נפגמנו פגימה גדולה שתיקון ההשחזה ניכר אין מתקנים אותם, וסכין שנפגם אין משחזים את הפגימה, ואם נשמטה

אין מחזירים אותה לקתה, דאינו דרך ארץ לנהוג בדרך עניות. ואמר **אבא שאול** שהיתה במקדש סכין מטרפת (שהיתה רכה ליפגם תמיד פגימות דקות ומטרפת את הקדשים) וגמנו וגנזוה.

בגדי כהונה אין עושים אותם מעשה מחט שאורגים יריעות ומחברים אותם במחט, אלא מעשה אורג שאורגים אותם מתחילה בצורת מלובוש, שנא' "מעשה אורג". ואם נתלכלכו באופן שמספיק כיבוס במים מכבסים אותם אפי' בנתר ואהל, אבל אם נתלכלכו באופן שצריך כיבוס בנתר או באהל אין מכבסים אותם אפי' במים, וי"א שאין מכבסים אותם כלל, דאין עניות במקום עשירות.

פ"ח: צורת המעיל- המעיל היה כולו מתכלת שנא' "ויעש את האפוד כליל תכלת", ובשוליים היה לוקח תכלת וארגמן ותולעת שני שזורים, ועושה צורת רימונים שלא נפתחו כפי שדרכם להפתח באילן מאליהם אחרי גמור בישולם, וצורת קונאות של קנסות, ומביא ע"ב פעמונים שבהם ע"ב ענבלים מה שתלוי בתוך הפעמון להשמיע קול, ותולה לו" מכל צד לפניו ואחריו, ולרבי דוסא היו לו", יו"ח מכל צד. (וכן במראות נגעים לרבי דוסא היו לו", ולעקביא בן מהללאל היו ע"ב. ותלה זה בזה משום שמעיל בא לכפר על לשון הרע ונגעים באים על לשון הרע. תוד"ה כמחלוקת. עוד כתבו התוס' (ד"ה שבעים ושנים) דלא פליג אתנא דאמר נגעים שתיים שהם ארבע, דהתם מיירי בלבנים, והכא מיירי בכל מיני נגעים ירקרק ואדמדם ופתוכים ויש להוסיף עוד נגעי בתיים ונגעי בגדים).

כפרת בגדי כהונה- מכפרים בקרבנות, כתונת מכפרת על שפיכות דם (באופן שיודע מי ההורג, והרג במזיד ולא התרו בו ומכפרת על הציבור שלא יענשו, אבל אם הוא חייב מיתה ולא הרגוהו נענשים על כך, אבל אם לא ידוע מי ההורג אינו מותכפר בקרבנות אלא בעגלה ערופה), מכנסים על גילוי עריות, מצנפת על גסי הרוח, אבנט על הרהורי הלב במקום שהוא נמצא, חושן על הדינים, אפוד על עבודת כוכבים, מעיל על לשון הרע שבפרהסיא (אבל בצינעא מתכפר ע"י הקטורת, ששניהם דבר שבחשאי כדתנן פורשין בין האולם ולמזבח בשעת הקטרה, וכ"ש מן ההיכל שנאמר "וכל אדם לא יהיה" וכו'), ציצן על עזות פנים.

כתבו התוס' (ד"ה מכפרים) שיש מפרשים שמה ששינו שמוים שחרב בית המקדש **אע"פ שבטלו ד' מיתות, דין ד' מיתות לא בטלו**, דלהכי לא נקט מ' שנה קודם שחרב בית המקדש שגלתה סנהדרין, דבההיא שעתא אפי' דין ארבע מיתות לא הוה, דבגדי כהונה מכפרים. והתוס' מוכיחים שגם בזמן בית המקדש שיש בגדי כהונה נאמר דבר זה היכא שלא יכלו להרוג את החייב מיתה. והיה אפ"ל דלא נקט מ' שנה משום דאיכא דין מיתות דבטלו כגון עריות ועבודת כוכבים שמכפרים עליהם מכנסים ואפוד, אבל דין שפיכות דמים לא בטל, דכתונת שמכפרת על שפיכות דמים אין מכפרת על ההורג אלא על ישראל שערים זה בזה, דומיא דעגלה ערופה שהיא מכפרת על הציבור ולא על ההורג.

כל התדיר

דיני קדימה בקרבנות

כאשר עומדים לפני האדם שתי מצוות שהוא צריך לעשות, כגון הקרבת או אכילת שתי קרבנות, עליו להקדים את הקרבן התדיר יותר, או את הקרבן המקודש יותר. ולהלן (פ"ט – צ"א) יבואר מקור דינים אלו, ומה נחשב תדיר יותר או מקודש יותר, ועוד פרטי דינים בדיני קדימה.

פ"ט. תדיר קודם- כל התדיר מחבירו קודם לחבירו. התמידים קודמים למוספים, דכתיב "מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד תעשו" –משמע שעולת התמיד כבר נעשתה. וכן מוספי שבת קודמים למוספי ראש חודש, ומוספי ראש חודש קודמים למוספי ראש השנה, מפני שהם תדירים יותר, דכתיב בתר האי דקרא ד"מלבד עולת הבוקר וגו', כאלה תעשו ליום שבעת ימים", לומר שדין בין המוספים כדין התמיד והמוסף, (דאי קרא אתי לגופיה, לכתוב "אלה", דאין לומר שיקריבו שבע כבשים רק ביום אחד, דהא כתיב "ליום". ואין לומר שרק יום אחד יקריבו שבע ובשאר הימים אינו ידוע כמה, דהא כתיב "תעשו" שיהיו כל העשיות שוות). ולאביי לומדים קדימה במוספים מדכתיב "אשר לעולת התמיד" דבא לומר שטעם הקדמת התמיד למוסף הוא מפני שהוא תדיר יותר ומזה נלמד לשאר דברים שכל תדיר קודם לשאינו תדיר.

הגמרא בפסחים (נ"ח:) לומדת שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר, מדכתיב "וערף עליה העולה" – עולה ראשונה. והקשו התוס' (ד"ה כל) למה לא לומדים זאת מ"אשר לעולת התמיד" כדאיתא הכא. ותירצו דהכא הלימוד הוא לגבי השחיטה, ד"תעשו את אלה" מיירי בעשית הדם, וזו"מהעולה" לומדים הקדמת הקטרה, וה"ר חיים מתרץ שז"העולה" לומדים להקדים תמיד לחביתי כהן גדול, שהם תדירים בכל יום כמו התמיד.

כל המקודש מחבירו קודם לחבירו-

פ"ט: חטאת ועולה- דם חטאת קודם לדם עולה אם שניהם

שחוטים ועומדים להזרק מפני שהוא מרצה -מכפר על חייבי כריתות הצריכים ריצוי גדול, (אמנם אימורי חטאת אינם מכפרים, דאין כפרה אלא בדם), ומאיךך איברי עולה קודמים בהקטרתם לאמורי חטאת אם נזרקו דמי שניהם, מפני שהם כליל לאישים ויש בזה צד רבוי קדושה למזבח, (אבל דם עולה אינו כליל, דאין כליל אלא באישים), דכתיב "ופר שני בן בקר תקח לחטאת", וכיון שאנו כבר יודעים שצריך שניים דכתיב "ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה", ממילא אנו לומדים שהעולה ראשונה והחטאת שניה, ומדכתיב חטאת לפני עולה בפסוק הנ"ל, אנו לומדים שבדם החטאת קודמת. ואין לומר שרק המתנה הראשונה קודמת מפני שבה נשלמת הכפרה, דהא איירי בחטאת הלויים שהיא כעולה שלא הביאוה על חטא, וה"ה לג' מתנות שבחטאת. ובמערבא אמרי שכיון שהתחיל במתנה אחת לפני העולה, גומר גם את שאר המתנות. הגמ' מסתפקת אם דם חטאת קודם לאברי עולה מפני שהוא מרצה, או שאברי עולה קודמים מפני שהם כליל. וכן מסתפקת הגמ' אם דם עולה קודם לאימורי חטאת, מפני שזה דם של זבח שהוא כליל, או שאימורי חטאת קודמים מפני שהם של קרבן המכפר.

הגמ' מסתפקת בדם עולה (דאתי מנכ כליל) ודם אשם (דמכפר), מה קודם למה. התוס' (ד"ה דם עולה ודם אשם) מסתפקים אם דם אשם קודם לאברי עולה דאשם מכפר כחטאת, או שאברי עולה קודמים מפני שהם כליל.

חטאת קודמת לאשם מפני שדמה ניתן על ד' קרנות ועל היסוד, ובאשם נותנים שתי מתנות שהם ארבע ולא מצינו בו דין שפיכת שיריים ליסוד, ואף שאשם יש לו קיצבה "ססף שקלים" ואילו חטאת יכול להביא בכל שהוא, מ"מ רבוי דמזבח עדיף.

אשם קודם לתודה ואיל נזיר, מפני שהאשם הוא קדשי קדשים, ואף שתודה ואיל נזיר טעונים לחם, מ"מ קדשי קדשים עדיפי.

התודה ואיל נזיר קודמים לשלמים, מפני שהם נאכלים ליום אחד וטעונים לחם, ואף ששלמים ישנם בציבור (-כבשי עצרת), מ"מ נאכלים ליום אחד עדיפי.

תודה קודמת לאיל נזיר אע"פ שאיל נזיר יש עימו דמים אחרים (-חטאת ועולה הבאים עימו חובה), מפני שהתודה טעונה ד' מיני לחם, ואיל נזיר אינו טעון אלא שני מיני לחם.

שלמים קודמים לבכור מפני שהם טעונים מתן שתי מתנות שהם ארבע וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, ואף שבכור קדושתו מרחם אימו ונאכל לכהנים, מ"מ מצוות יתירות עדיפי.

הבכור קודם למעשר מפני שקדושתו מרחם ונאכל לכהנים, ואף שמעשר מקדש לפניו ולאחריו אם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתם מקודשים, מ"מ קדושה מרחם עדיפא.

מעשר קודם לעופות מפני שהוא זבח (-נשחט בסכין ולא במליקה, ושחיטה חשובה יותר מפני שמצוות מרובה, שכל סוגי הקרבנות באים ע"י שחיטה) ודמו ואימוריו הם קדשי קדשים, ואף שעוף כולו קדשי קדשים אפילו אכילת אדם שבו, מ"מ מין זבח עדיף.

אימורי קדשים קלים שיצאו לפני הזריקה, לרבינא בר שילא הם פסולים. הגמ' מביאה משנה במעילה שלר"א אין מועילים בהם אפילו לאחר זריקה, דלא מועילה בהם זריקה לקובעם למעילה, ואין חייבים עליהם משום פיגול ונותר וטמא (-פיגול משום דהוו כמי שלא נזרק עליהם הדם ולא קרבו כל מתויהם, נותר משום שאינם עומדים לאכילה, וטומאת הגוף לרש"י משום שרק דבר הניתר לטהורים חייבים עליו משום טומאה, ולא איתרבו אימורים אלא לאחר זריקה דומיא דבשר, ולתוס' (ד"ה ואין) משום שרק בהוכשר ליקרב חייבים עליו משום טומאה, וזה לא הוכשר ליקרב עד אחרי הזריקה). ולר"ע מועילים בהם וחייבים עליהם משום פיגול ונותר וטמא. הגמ' אומרת שאין הכרח שנחלקו בדינו של רבינא בר שילא אם נפסלו ביוצא, ד"ל שלכו"ע אם חזר והכניסם כשרים, והכא איירי שהם בחוץ, והמחלוקת היא אם זריקה מועילה לאימורים שנמצאים בחוץ, (אמנם בשתי הלחם לכו"ע אין הזריקה מועילה להם כשהם בחוץ, כיון שאינם גוף הזבח אלא הם ניתרים בזריקת הכבשים, ובהכניסם שוב לפנים נחלקו ר"ע ור"א).

בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים, לרבי יוחנן כשר הואיל וסופו לצאת שהרי אכילתם בכל העיר, ולריש לקיש פסול מפני שעדיין לא הגיע זמנו לצאת דאכתי לא אישתרי לאכילה.

צַ. עופות קודמות למנחות מפני שהם מיני דמים -כפרתם מרובה, ואף שמנחות ישנם בציבור כביחיד במנחת העומר ושתי הלחם, ובעופות אין הציבור מביאים עוף, מ"מ מיני דמים עדיפי.

מנחת חוטא קודמת למנחת נדבה מפני שהיא באה על חטא והיינו שקדושתה מכפרת, ואף שמנחת נדבה טעונה שמן ולבונה, מ"מ כפרה עדיפא.

מנחת סוטה ומנחת נדבה- הגמ' מסתפקת אם מנחת נדבה קודמת שכן טעונה שמן ולבונה, או שמנחת סוטה קודמת שכן באה לברר עון. (והא דאיתא בסוטה 'זו קודמת לזו, שזו באה מן החיטים וזו באה מן השעורים', איירי במנחת חוטא ומנחת סוטה, ואף שיש טעם נוסף לקדימתה, מפני שהיא מכפרת, מ"מ חדא מתרי טעמי נקט, שהרי גם אי איירי במנחת נדבה יש טעם נוסף, שהיא טעונה שמן ולבונה).

חטאת העוף קודמת לעולת העוף, (וכן בהקדישו יקרא שם לחטאת תחילה), דכתיב "ואת השני יעשה עולה", וחטאת בהמה קודמת לעולת בהמה דכתיב "ופר שני בן בקר תקח לחטאת", וחטאת העוף קודמת לעולת בהמה כגון יולדת עשירה שמביאה "כבש בן שנתו לעולה, וכן יונה או תור לחטאת". דכתיב "הקריב את אשר לחטאת ראשונה" - זה בנה אב לכל החטאות שיקדמו לעולות הבאות עמהם. ורבי אליעזר אמר שבכל מקום שנתחלפה חטאת שדל מביא שתי תורים, חטאת קודמת, וכל מקום שבא על חטא חטאת קודמת, וכל מקום שמביא שנים במקום אחד כגון מטמא מקדש וכנ"ל חטאת קודמת, וביולדת העולה קודמת דכתיב בה "אחד לעולה ואחד לחטאת", כיון שאינו בא על חטא, ואינה מביאה אלא אחד תחת אחד שהעוף תחת עולה הוא בא והבהמה עיקר היתה, והגמרא מבארת שגם בזה החטאת קודמת, ורק למקראה הקדימה הכתוב (-לרש"י הכונה שתהא נקראת בענין תחילה, ולה"ר חיים (תוד"ה למקראה) הכונה שצריך להקדיש את העולה תחילה).

פרים קודמים לאילים ואילים קודמים לכבשים לפי שנתרבו בנסכים שבפר מביא ג' עשרונים ובאיל שנים ובכבש אחד, וכבשים קודמים לשעירים לפי שמקריבים בהם גם את האליה, (ואף דמייירי בעולה שכולה כליל, מ"מ מצינו בה בשלמים וחטאת צד רבוי למזבח), ואין הכונה בחג לומר שכבשי עולה קודמים לשעירי חטאת, אלא לקרבנות נדבה ששניהם עולה, וי"ל שהכונה גם לחג, וילפינן מדכתיב "כמשפטם" כסדר מקראו שהשעירים כתובים אחרונים כך סדר עבודתו.

צַ. קדימה בפרים- פר כהן משיח קודם לפר העלם דבר של ציבור כוכבים מפני שחטאת קודמת לעולה, פר עבודת כוכבים קודם לשעירי עבודת כוכבים, ואף שהפר הוא עולה והשעיר הוא חטאת, מ"מ כתיב "לחטת" חסר א', ולרבינא לומדים זאת מדכתיב "כמשפט" כסדר מקראו כך סדר עבודתו.

חטאת העוף ועולת בהמה ומועשר ששלשתם לפניו איזה מהם קודם, אין להקדים חטאת העוף שהרי מעשר קדמו, ואין להקדים מעשר שהרי עולה קדמו, ואין להקדים עולה שהר חטאת העוף קדמו, בבבל אומרים שמין זבח עדיף ויקדים מעשר ואח"כ חטאת ועולה, דגזה"כ שא"ל להקדים עולת בהמה לחטאת העוף, ובמערבא אמרי שחטאת העוף קודמת ואח"כ עולה ואח"כ מעשר, דהעולת בהמה שבאה עימה שהיא קודש קדשים וכליל וגזה"כ שהחטאת קודמת אע"פ שזו מין זבח מוסיפה בה את חשיבות הזבח. וכתבו התוס' (ד"ה חטאת) דכעין זה יש להסתפק באבידתו ואבידת חבירו וכיבוד אב ואם למ"ד משל בן איזה מהן קודם, דכבדו אב ואם קודם לאבידתו, ואבידת חבירו קודמת לכבוד אב ואם, ואבידתו קודמת לאבידת חבירו.

החטאות קודמות לאשמות וכנ"ל מפני שדם החטאת ניתן על ד' קרנות ועל היסוד, חוץ מאשם מצורע מפני שהוא בא להכשיר את המצורע לקדשים ולביאת מקדש, ויש חשיבות במה שהטהרה תלויה בו. כל האשמות באים מבהמות בנות שתיים ששוות כסף שקלים, חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע שבאים מבהמות בנות שנתם, ואין צריך כסף שקלים.

קרבנות שקודמות בהקברה קודמות גם לאכילה.

שלמים של אמש קודמים לשל יום.

שלמים של אמש (-שבאו מאמש לעזרה ושהו עד היום ושחטום) ו**חטאת ואשם של יום**, לר"מ שלמים של אמש קודמים (דזולזל להשהותם כ"כ, והואיל ובאו ראשון יקרבו ראשון, רש"י. והתוס' (ד"ה שלמים) כתבו הטעם שאין היתר לאוכלם אלא עד הלילה ואילו חטאת ואשם של יום נאכלים עד הבוקר), ולחכמים חטאת קודמת (וה"ה אשם. תוד"ה והחכים) מפני שהיא קדשי קדשים.

דרך אכילת קדשים- כל הקרבנות אפשר לאכלם צלויים או שלוקים או מבושלים (שלוקים הכונה מבושלים יותר מוסתם בישול. תוד"ה צלויין), דכתיב "למשחה" והיינו לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים. ולר"ש אפשר לתת לתוכם תבלין של חולין או של תרומה, ולר"מ אין לתת לתוכם תבלי תרומה, כדי שלא תבוא התרומה לידי פסול -שטעם הקדשים שנעשו נותר אוסרים אותה.

צ"א. קדימה בתדיר ומקודש- הגמ' מסתפקת מה קודם, תדיר או מקודש, (כגון דם עולת תמיד ודם חטאת מוספין, אי נמי כגון עולות מוספי ר"ח ופר העדה. רש"י. והתוס' (ד"ה תדיר) מסכימים עם הפירוש השני, דלגבי דם תמיד וחטאת נתבאר בריש פירקין דעל זה קאי "מלבד עולת הבוקר" שהתמיד קודם. עוד כתבו שאף דאיתא במתני' שמוספי שבת קודמים למוספי ר"ח, ובכלל זה עולת מוסף של שבת לחטאת מוסף של ר"ח, אין ראייה שתדיר קודם למקודש, ד"ל שכיון שעולת מוסף של שבת קודמת לשל ר"ח משום תדיר, היא קודמת גם לחטאת מוסף של ר"ח הבאה עמה לפי שהשווה אותם הכתוב). והגמ' אומרת שאין ראייה ממה שתמיד קודם למוסף, מפני ששבת מקדשת את שניהם, וכן מוספי שבת קודמים למוספי ר"ח אע"פ שר"ח מקודש משבת כיון דאיקרי מועד, מפני שר"ח מקדשת את שניהם, וכן מוספי ר"ח קודמים למוספי ר"ה מפני שר"ה מקדשת את שניהם. וכן י"ל בענין ברכת היין והקידוש, שלבית הלל ברכת היין קודמת מפני שהיא תדירה והיין גורם לקידוש שיאמר, ואין אומרים שברכת הקידוש מקודשת יותר, מפני ששבת מקדשת גם את ברכת היין. וכן תפילת מנחה קודמת למוסף להלכה, מפני שהשבת מקדשת גם את המנחה.

חטאת ואשם קודמים לשלמים כשהם של אותו היום, ואע"פ ששלמים תדירי מתוך שהם באים בנדר ונדבה, מ"מ זה אינו חשוב תדיר כיון שאינו חובה, אלא מצוי תמיד יותר מחבייו, ומצוי אינו קודם למקודש. והא דתניא לגבי שאין מביאים חטאת על שגגת פסח ומילה אע"פ שבמזיד ענוש כרת, אוציא את הפסח ולא אוציא את המילה מפני שפסח אינו תדיר ומילה היא תדירה ומשמע שמצוי הוא תדיר, י"ל שהכונה שמילה תדירה במצוות שהיא סדורה במצוות, שנכרתו עליה י"ג ברייתו, ועוד י"ל שכלפי פסח מילה נחשבת תדירה מפני שהיא מצויה הרבה יותר מפסח, אבל מצוי דשלמים לגבי מצוי דחטאת, מצוי דחטאת לאו כתדירה דמי.

אם שחט את השאינו תדיר לפני התדיר, הגמ' מסתפקת אם יקריב אותו קודם, או שיתן לאחר למרס את הדם עד שיקריב את התדיר ושוב יקריב השאינו תדיר. הגמ' אומרת שמהקדמת ברכת היין לברכת היום, או מהקדמת מוסף למנחה אין ראייה, דשם זה כמו ששחט את שניהם. הגמ' רוצה להביא ראייה ממה שאם שחט את הפסח (קודם חצות פסול משום שנאמר "בין הערבים, ואם שחטו) קודם התמיד של בין הערבים כשר אע"פ שלכתחילה מצוה לאחרו, ויתן לאחר למרס את הדם עד שיוזק דם התמיד, והגמ' דוחה שי"ל שמדובר ששחט אח"כ גם את התמיד ובא לימלך על הזריקה, וכן משמעות המשנה דתני עד שישחט ולא עד שישחט ויזרק.

דין נדבת שמן ויין

אם ראית שמן המתחלק בעזרה לאכילת כהנים בידוע שהוא ממוותר השמן של רקיני מנחות ישראל (-מנחת מאפה שהיא באה מחלות ורקיקין, חלות בוללם ורקיקים מושחם כמין כ"ז ושאר השמן נאכל לכהנים, או המוותר מלוג השמן של המצורע. ואם ראית שמן שניתן ע"ג האישים, בידוע שהוא המוותר מורקיני מנחת כהנים שכולה כליל ומנחת כהן משיח לפי ששמונה מרובה ג' לוגין לעשרון, וכיון שהיא נאפית תחילה אין השמן נבלע בה וצריך להקטיר את המוותר בפני עצמו, וא"א לומר שהשמן הוא מהנקטר בנדבה מפני שאין מתנדבים שמן. ולרבי טרפון מתנדבים שמן, דכתיב "קרבן מנחה".

צ"א: מה דין השמן שבא בנדבה-

לשמואל קומצו ומקטיר את הקומץ, ושייריו נאכלים, שהרי הוא נלמד ממנחה, ולאביי כולו לאישים.

רב פפא רצה לתלות מחלוקת זו במחלוקת רבי ורבנן, שלרבנן המתנדב שמן לא יפחות מלוג, ולרבי ג' לוגין. דרבנן סברי דון מינה ומינה שדבר שנלמד בק"ו או בהקש לומדים משם את כל הפרטים, וכיון שלומדים שאפשר להביא שמן בנדבה ממנחה, א"כ כמו שבסתם מנחה יש לוג שמן דכתיב "למנחה ולוג שמן", כך שמן הבא בנדבה הוא לוג אחד. ורבי סבר דון מינה את מה שצריך ואוקי באתרה שהפרטים שאפשר ללמוד מגופו העמידהו על מקומו, ולכן לומדים מנסכים שיביא ג' לוגין שהרי השמן קרב בפני עצמו כיון, וא"כ לרבנן שלומדים ממנחה, קומין את השמן ושייריו נאכלים כמו במנחה, ולרבי שלומדים מנסכים, כולו לאישים דשמן אינו

בר פסלים כנסכים שכולם לספלים. ואין לומר שרבי מוודה שדון מינה ומינה, אלא שרבי לומד לנדבת שמן מ"האזרח" וממילא מביא ג' לוגין כפחות שבנסכים, דמבואר בברייתא שרבי גם לומד מ"קרבן מנחה".

נדבת יין-

מתנדבים יין.

איתא בברייתא שלר"ע מנסכים אותו בספלים. ולשמואל המתנדב יין מביא ומזלפו ע"ג האישים, דכתיב "ויין תקריב לנסך חצי ההין אשה ריח ניחוח לד' ".

הגמ' שואלת על שמואל שהרי אסור לכבות את האש, והגמ' מתרצת שכבוי במקצת לאו שמיה כבוי דלא קפיד קרא אלא א"אש תמיד תוקד על המזבח", והא דאמר רבה בר אבوه שהמוריד גחלת מע"ג המזבח וכיבה אותה לוקה, צ"ל דאיירי שהיתה רק גחלת אחת, או דנימא שכבוי דמצוה שאני. (והקשו התוס' (ד"ה המוריד) אמאי חייב, הא איתעבידא לה מצוותה, כדמצינו לעיל (פ"ו), שגחלת שפקעה מעל גבי המזבח לא יחזירו. ושמוא יש חילוק בין הורידה לפקעה. וההיא דתנן במסכת תמיד (דף לג), נתפור מנמה כקב גחלים מכבדן לאמה ניחא בלאו הכי, משום דאינתיק למצוותה כדאמר ביומא מ"ו:).

והא דאיתא בברייתא שאין לכבות בשביל תרומת הדשן אם מצאן כולם לוחשות שאין מעוכלות, ומבואר שגם בשביל מצוה אסור לכבות, י"ל דשאני התם שיכול להמתין.

הגמ' שואלת שמבואר בברייתא שנותן את היין בספלים, מפני שאסור לכבות. והגמ' מתרצת ששמואל סובר כר"ש שדבר שאין מתכוין מותר, ואף שפסיק רישיה ולא ימות הוא, כיון שהוא יכול לכבות בטיפות דקות מאד גם אם יכבה בטיפות גסות הוי דבר שאין מתכוין. ואף שבמלאכה שא"צ לגופה שמואל לא סובר כר"ש, שהרי שמואל אוסר לכבות גחלת של עץ ברה"ר כיון שהיא בת כבוי ואיסורה דאורייתא, ולר"ש לא משכחת לה כבוי אלא במתכוין לעשות פחמין בכבוי והוא צריך להם, שהרי לר"ש מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה, וסתם כבוי אין בו צורך גופו, דהלאוי שלא בא עליו, ודמי למוציא את המת כדי לסלקו מעליו שפטור לר"ש. (ובגחלת של מתכת ברה"ר שאינה בת כיבוי ואיסורה מדרבנן מותר בשביל שלא יזוקו בה רבים דבמקום היזק דרבים לא גזרו), מ"מ בדבר שאינו מתכוין שמואל סובר כר"ש, והברייתא כרבי יהודה שדבר שאין מתכוין אסור ולכן הוא עוקר את "אשה" ממשמעותו ומפרש שהכונה שהיא נחת רוח לפני כאישים. וכתבו התוס' (ד"ה אבל) שאף שבאמת דין מלאכה שא"צ לגופה ודין דבר שאינו מתכוין אינם תלויים זה בזה, שהרי בזילוף יין ע"ג האישים לא שייך טעמא דאינה צריכה לגופה, מ"מ בהוה אמינא הגמרא חשבה שהמחייב בא"צ לגופה יחייב גם באינו מתכוין.

עוד כתבו התוס' (ד"ה במלאכה) דהא דאמר שמואל (שבת ג.) כל פטורי דשבת פטור אבל אסור לבר מהני תלת דפטורי ומותר - הצד צבי והצד נחש ומפיס מורסא, וצד נחש ומפיס מורסא לא מיפטר אלא לר"ש דפטר מלאכה שאינה צריכה לגופה, צ"ל שכונת שמואל שהמ"ד שפותר סובר שגם מותר, אבל שמואל עצמו אוסר. ולענין הלכה כתבו התוס' שהלכה כר"ש במלאכה שא"צ לגופה.

צ"ב. הדם והשמן והמנחות והנסכים שנטמאו עושה להם מערכה בפני עצמם על הרצפה בתוך העזרה ושורפם, כדי שתהא שריפתם ניכרת, דאם שורפם עם בשר אין ניכרים כיון שאין בהם מומש, ולא יוצאים החוצה, שנאמר "בקודש באש תשרף".

דם חטאת

כתיב (ויקרא ו') "זאת תורת החטאת... כל אשר יגע בבשרה יקדש, ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדוש. וכלי חרש אשר תבושל בו ישרב, ואם בכלי נחושת בושלה ומורק ושוטף במים".

למדנו מכאן ג' דינים: א' מאכל שנוגע בחטאת דינו כמו החטאת. ב' בגד שניתן עליו מדם החטאת טעון כיבוס במקום קדוש. ג' כלי שנתבשלה בו החטאת טעון מריקה ושטיפה, ואם הוא כלי חרס הוא טעון שביורה. ובפרק זה יבוארו פרטי דינים אלו.

כיבוס בגד שניתז עליו מדם החטאת

ישנו דין המיוחד לקרבן חטאת, ש"אשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדוש". ולהלן יבואר באלו חטאות ובאלה אופנים נאמר דין זה.

דם חטאת שניתז על הבגד טעון כיבוס, ואף שהפסוק "ואשר יזה מדמה על הבגד תכבס במקום קדוש" איירי בחטאות נאכלות, כדכתיב בהאי עניינא "במקום קדוש יאכל", מ"מ לומדים מדכתיב ברישא דעניינא "תורת החטאת" שיש תורה אחת לכל החטאות, ולכן אף דם חטאות הפנימיות טעון כיבוס.

חטאת פסולה אין דמה טעון כיבוס, דכתיב "מדמה" והיינו מדם כשרה. שיטת ר"ש שבין אם היתה לה שעת הכושר לזריקה כגון שלנה (-לן דמה) או נטמאה (דמה), ואף שמדאורייתא זורקו

לכתחילה, מפני שהצ״ץ מרצה, מיירי שהצ״ץ נשבר או שאינו על מצחו. תוד״ה שלנה). או יצאה, בין אם לא היה לה שעת הכושר, כגון שנשחטה חוץ לזמנה או חוץ למקומה או שקיבלו פסולים את דמה (ולא גרסינן שקיבלו וזרקו, דאפילו כשרה שניתן מדמה על הבגד לאחר זריקה אינו טעון כיבוס. רש״י. והתוס' (ד״ה ושקבלו) מביאים גירסה של רש״י 'או שזרקו, ולפ״ז אף שגם בכשרים אין טעון כיבוס לאחר זריקה, קמ״ל שגם אם נשאר דם במזרק הוא נדחה מזריקה, ולא יחזור הכשר וזירוק), אין דמה טעון כיבוס, דכתיב אחרי קרא דכיבוס מריקה ושטיפה ״כל זכר בבהנים יאכל אותה״ וכתיב ״מדמה״ חד להיתה לו שעת הכושר וחד ללא היתה לו שעת הכושר. ולר״ע (צ״ג.) אם היה לה שעת הכושר ונפסלה דמה טעון כיבוס, ומ״אותה״ ממעטים תרומה מדין מריקה ושטיפה, (ולר״ש קדשים קלים אינם טעונים מריקה ושטיפה, וכ״ש תרומה).

חטאת העוף אין דמה טעון כיבוס, דכתיב **"זאת תורת החטאת"**, וכתוב בהאי עניינא "תשחט" – בחטאות הנשחטות הכתוב מדבר ולא בממלקות. וכתבו התוס' (ד"ה יכול) שמ״זאת״ לומדים גם שדם קדשים קלים אינו טעון כיבוס.

הגמ' דנה **למה מרבים חטאות הפנימיות וממעטים חטאת העוף, ולא להיפך**.

הגמ' מתרצת שחטאות פנימיות דומות לחיצוניות שהם מבהמה, ושחיתתם בצפון, וקבלת דמם בכלי, ונותן את הדם באצבע על הקרן בחודה, ואימוריה מוקטרים באישים, משא"כ חטאת העוף. ואף שחטאת העוף דומה בזה שהיא חיצונית ונאכלת, מ״מ הפנימיות דומות יותר.

צ״ב: ורב יוסף מתרץ ש"יאכלנה" דחדא משמע ממעט חטאת העוף הנאכלת מדברים הנאמרים בענין והיינו כיבוס מריקה ושטיפה, ומ״זאת״ לומדים למעט, דלא נימא ש"יאכלנה" הוא אורחיה דקרא.

ולרבה עיקר הפסוק מדבר בחטאות הפנימיות שנאמר בהם הזאה, וחיצוניות לומדים מפנימיות דכתיב "תורת", (ורק לענין מריקה ושטיפה הפסוק מדבר על חיצוניות), ומ״זאת״ ממעטים חטאת העוף, ועדיף למעט חיצוניות שהם מבהמה, ושחיתתם בצפון, וקבלת דמם בכלי, ונותן את הדם באצבע על הקרן בחודה (מאן דאית ליה חודה לית ליה קרן, והכונה שזה דומה או בקרן למאן דאית ליה, או בחודה למאן דאית ליה. תוד״ה וקרן). ואימוריה מוקטרים באישים. אבל חטאת העוף אף שדומה בזה שיש בה הזאה כמו בפנימית, מ״מ החיצוניות דומות יותר. ולדבריו יש לשנות 'אחד הפנימיות ואחד הנאכלות' ולא הפוך כיון שהמקור הוא מהפנימיות. וכתבו התוס' (ד"ה אי) שדרך התנא בכל מקום להזכיר את הפשוט יותר תחילה, ואח"כ את המיוחד יותר, והיינו היכא שהפשוט יותר נלמד מפסוק, או במחלוקת שהתנא בא לומר שכמו שאתה מודה באופן אחד תודה גם באופן אחר.

חטאת העוף שהכניס אותה אחרי המליקה לפני ההזאה, מסתפק רבי אבין אם הצוואר הוא ככלי שרת כיון שעוף אינו טעון קבלה בכלי, ונפסל הדם בהכנסתו להיכל, או שדינו כצוואר בהמה, וכתיב "מדמה" ולא בשרה. ואם פרכסה ונכנסה לפנים ויצאה, כשרה. (וכן בהמת קדשי קדשים שפרכסה ויצאה לדרום וחזרה כשרה, ושם אפילו בהוציאה כשרה דאין מחיצה בצפון ובדרום ליפסל, ואם יצאה לחוץ לעזרה וחזרה פסולה אפילו בפרכסה ויצאה מאיליה, דנפסלה ביוצא).

נשפך דם מצוואר העוף על הרצפה ואספו, מסתפק רבי אבין אם כשר כיון שא"צ בעוף כלי שרת והצוואר הוא במקום כלי שרת, והוי כנשפך מכלי שרת על הרצפה ואספו דכשר, או שהתורה פסלה בעוף כלי שרת אלא צריך להזותו מן העוף עצמו למזבח, וכ"ש שרצפה פוסלת, וממילא נשפך פסול.

דם בהמה שניתז מבגד לבגד - לרבי הוא טעון כיבוס, דאם כשר לאוספו ולזורקו, ממילא טעון כיבוס, ואם א"א לאוספו ולהזותו, טעון כיבוס לר"ע שבהיתה לו שעת הכושר ונפסל טעון כיבוס.

צ״ג, דם שניתז על בגד טמא ונטמא בנגיעתו, מסתפק רמי בר חמא למ״ד שאם היה לדם שעת הכושר ונפסל אינו טעון כיבוס, אי הכא טעון כיבוס כיון שניתז ונפסל בבת אחת, או שגם בזה אינו טעון כיבוס. ואמר רב חסדא שזה תלוי במחלוקת רבי אלעזר ורבנן דלהלן, לפי ביאורו של אב״י.

דין מי חטאת שנטמאו-

לרבי אלעזר מי חטאת שנטמאו מטהרים את האדם מטומאת מת כאילו לא נטמא, שהרי נדה שנטמאה במת מזים עליה לפני טבילת נדתה וטובלת לשתי הטומאות בטבילה אחת, דלא מצינו בתורה שהזקקה לטבול

לנדתה תחילה ולקבל הזאה וטהרה כשתטבול. וכתבו התוס' (ד"ה מי חטאת) שלפ״ז מזה שגזרו שלא יעביר אדם מי חטאת ואפר חטאת בנהר ובספינה כמעשה שהיה (יבמות קט״ז), מיירי לפני קידוש, והכא מיירי שנטמאו לאחר קידוש.

רבה מבאר שרבי אלעזר סובר כר״ע רבו דס״ל שכל הטומאות מטמאים מי חטאת העוברים על אורם, וכמו שאמור שמי חטאת שעברו ע״ג פי תנור (וכל תנוריהם פיהם למעלה) שיש בתוכו שרץ פסולים (ומעלה היא במי חטאת), דהעברת כלי ע״ג מקום טמא כמונח דמי, וממילא נטמאו המים עוד לפני שנגעו בנדה, והזאה לא הואי עד שנגעו המים בבשרה, (ולחכמים המים כשרים, דסברי דלאו כמונח דמי).

אב״י שואל שהרי ר״ע לא פוסל אלא בכלי, ולאו משום דכמונח דמי אלא משום שחוששים שמא ינוח, אבל הזאה שעברה ע״ג דבר טמא שאינו מעביר אלא זורק כשרה, דכיון דנפק מיזו נפק לגמרי ואין ביזו להכניסה לתנור, שהרי רק כזית מן המת ואבן המנוגעת מטמאים מעליהם. ומה שהביא רבי אלעזר ראיה מהזאה על נדה, צ״ל שהוא סובר שאפשר להביא ראיה גם מטומאה שקרתה באותה שעה, ולרבנן א״א להביא ראיה משם.

לרבא לכו״ע א״א להביא ראיה מטומאה שקרתה באותה שעה, ורבי אלעזר לומד טומאה קדומה מטומאה קדומה והוא סובר שהזאה צריכה שיעור, ומצרפים שתי הזאות לשיעור, וממילא ההזאה הראשונה שנטמאה צריכה להצטרף לשניה, ונמצא שמי חטאת שנטמאו לפני ההזאה מטהרים, ולרבנן הזאה א״צ שיעור ובהזאה קמייאת סגי, וא״כ א״א ללמוד מזה לטומאה קדומה.

באיזה דם שניתז הבגד טעון כיבוס

דם שניתז מן הצוואר על הבגד אינו טעון כיבוס, דכתיב "אשר יזה" בראוי להזאה, וכן אם **ניתז מן הקרן או מן היסוד** אינו טעון כיבוס, דכתיב "אשר יזה" פרט לזה שכבר הוזח, ומן היסוד היינו מן הראוי ליסוד, דמשניתן מתן דמה אין השריים טעונים כיבוס.

צ״ג: **דם שנשפך על הרצפה** מצוואר הבהמה **ואספו** אין טעון כיבוס, מפני שאין טעון כיבוס אלא בדם שנתקבל בכלי וראוי להזאה.

נתקבל בשני כלים פחות מכדי שיעור הזאה וחזר ועירבם אין טעון כיבוס, דכתיב "וטבל בדם" דבעינן שיהיה בדם שיעור טבילה מעיקרו, כמו שמי חטאת שקידש באפר פרה בשני כלים פחות משיעור הזאה ונצטרפו אינם קדושים לטהר טמא מת, (ומ״וטבל״ לומדים שצריך לטבול את האצבע בדם, ולא לנגב מהדם שבשולי הכלי או בדפנותיו).

שיריים שנשארו באצבע פסולים, ואין טעונים כיבוס, ולכן היה מקנח אצבעו בין ההזאות בשפת מזרק (ולא בפרה כדי שידו לא תתכלך מגוף הפרה וידבקו בו נימין. רש״י. וכתבו התוס' (ד"ה אלא) שבמנחות (ז'): פירש רש״י הטעם שלא היה מקנח בגוף הפרה משום שהיה מזה מדמה בהר המושחה אל נוכח פני אהל מועד, והפרה נשרפת לפניו לאחר שיעור מן ההר, והיאך היה יורד בין כל הזאה והזאה מזה המושחה לקנח בגוף הפרה. והקשו התוס' מדאיאת לקמן (ק״ג). שאם חטה שלא כנגד הפתח פסולה, ומשמע שהפרה היתה לפניו. וכתבו שלכן נראה כמו שרש״י פירש כאן). דכדכתיב "כפורי זהב", ואחר שגמר להזות ז' הזאות בהר המושחה כנגד פתחו של היכל, היה מקנח את כל ידו בגופה של פרה, שנא' 'ושרף את הפרה לעיניו', וגם דמה טעון שריפה דכתיב "את עורה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרוף".

דם שניתז על העור לפני שהופשט אינו טעון כיבוס, דכתיב "בגד" -דבר הראוי לקבל טומאה ע"י מחשבה בלא חסרון מלאכה. ואחר שהופשט, לרבי יהודה טעון כיבוס, דכתיב "אשר יזה עליה תכבס". ולרבי אלעזר "בגד" משמע צמר ופשתיים דסתם בגדים שבתורה צמר ופשתיים, ומ״אשר יזה עליה תכבס לומדים שק מנוצה של עיזים וכל מיני בגדים (-שירים כלך וסריקין), אבל עור אף משהופשט כל זמן שלא הותקן להיות כלי אינו טעון כיבוס דבעינן דומיא ד"בגד" והיינו דבר המקבל טומאה שתיקנו להיות כלי ואינו מחוסר אפי' מחשבה, דגמר 'בגד בגד' מנגד האמור בשרצים.

דין עור משהופשט לקבלת טומאה ולטלטול בשבת - שיטת רש״י שלר״א אף עור שהופשט אינו טעון כיבוס, והתוס' (ד"ה מנין) כתבו שאם העור אינו מחוסר שום תיקון או מחשבה לקבל טומאה, הוא טעון כיבוס, שהרי המיעוט הוא על דבר שאינו מקבל טומאה. אמנם בשבת (מ״ט:>) משמע שאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד, וכ״כ רש״י שם, ושמוא יש לפרש שאחרי העיבוד א״צ אפילו מחשבה, אבל קודם עיבוד בעי מחשבה. וה״י חיים מפרש בשם רביב' דהתם מיירי באותם שעורותיהם כבשרם, דקודם עיבוד טמאים בכזית כדן בשר המת ונבילה ודשרץ כבעדשה, ולאחר עיבוד טהורים עד שיהא בו חמשה על חמשה כדין עור. והקשו התוס' דמשמע הכא שעור משהופשט מקבל טומאה אפילו כשהוא לח, וא״כ מותר לטלטלו בשבת, וקשה מכאן לר״ת דמפרש (שם מ״ט.) גבי טומנין בשלחין ומטלטלין אותן, דמיירי ביבשין אבל לחין לא, דהא משמע בגמרא (שם קט״ז:) שיותר לטלטל עור רק אגב בשר. ותירצו שאע״פ שהוא מקבל טומאה במחשבה, מ״מ כאן דלא מינכרא (וי״ג דלא שכיח) שייחודה לשיבה אסור לטלטלו בעוד שהוא לח. ורש״י (שבת ק״ב:) כתב שעור בהמה גסה מותר בטלטול ע״י מחשבה, משא״כ עור בהמה דקה

שאינו ראוי כ״כ לשיבה. והא דתנן (שבת ק״כ.) שפורסין עור של גדי ע״ג שידה תיבה ומגדל כדי שלא תעבור הדליקה, צריך להעמידה כשייחדו לשיבה, אי נמי בדליקה התירו טפי, ולר״ת מיירי התם ביבשים.

ונ״מ במטלית פחות מג' טפחים שהיא ראויה לקבל טומאה אם יחשוב עליה לתקן חלוקי **אבל** אינה מקבלת טומאה.

ולרבא נ״מ גם בבגד גדול שחשב לעשות עליו צורה במעשה רוקם, שלאחר שייציר את הצורה הוא מקבל טומאה, שהוא ראוי לקבל טומאה אם יבטל את מחשבתו (דהא דקיימא לן שמחשבה אינה מוציאה מידי מחשבה, היינו להוציאא מתורת קבלת טומאה אם כבר ירד לידי קבלת טומאה, אבל להוריד לקבלת טומאה מהני מחשבה), אבל כעת אינו מקבל טומאה. וכן נ״מ בעוצבא (-שיטח המיועד לאכילה או לשכיבה, שהרוב עושים מן העור ויש שעושים מן הבגד, שאם חישב עליו לעוצבא א״צ קיצוע כיון שהוא ראוי לעיצבא בלא קיצוע), שחשב לקצעו וכעת אינו מבל טומאה עד שיקצענו, שהוא ראוי לקבל טומאה אם יבטל מחשבתו, אבל כעת אינו מקבל טומאה.

צ״ד. אין טעון כיבוס אלא מקום הדם, דכתיב "אשר יזה", אבל שאר הבגד אינו טעון כיבוס.

כלי שאינו ראוי לכיבוס אלא אפשר לגרד ממנו את הדם אינו טעון כיבוס.

כיבוס בעור, בדם שניתז, ובשבת

במתני' איתא שבגד, שק מנוצה של עיזים, ועור, טעונים כיבוס אע״פ שסתם בגדים שבתורה עשויים מצמר ופשתיים.

הגמ' שואלת ממה שמוותר לשפוך מים בשבת על כר מעור (אבל לשפשף אסור) ומבואר שאין כיבוס בעור, (ואם היתה לשלשת -) גיעול של רוק או של צואה. רש״י. והתוס' (ד"ה לשלשת) כתבו שהעורך פירש צואת תרנגולים) על כר של בגד מקנחה בשבת בסמרטוטט ולא נותן עליה מים להעבירה מפני שהוא מכבס ועובר משום מלבן. רש״י. וכתבו התוס' (ד"ה מקנחה) שהטעם הוא משום ששרייתו זהו כיבוסו, והא דאמר (ביצה י"ח.) נדה מערמת וטובלת בבגדיה, אומר ר"ת דלא חשיב כיבוס משום דהוי דרך כללוק, ויותר מתלכלכים בגדים כשנכנסה בנהר לבושה ממה שמתכבסם, ומוחאי טעמא מותר בשבת לקנח ידיו במפה.

אב״י מתרץ שמתני' כאחרים דס״ל שיש כיבוס בעור, אבל לרבנן בגד ושק טעונים כיבוס, אבל בכלי ועור מגרר את הדם. רבא סובר שודאי שייך כיבוס בעור, דכתיב "או כל כלי העור אשר תכבס", אלא דאיירי ברכים, ובזה עור טעון כיבוס, ומחלוקת רבנן ואחרים זה בקשים. אמנם רבא חזר בו, מפני שמנין לנו שהפסוק לא מדבר בקשים, ולכן רבא מתרץ שבצרעת כיון שהיא פורחת מתוך העור ממילא העור נעשה רך.

צ״ד: רבא שואל שהרי מותר לתת מים על כרים וכסתות של עור שיש בהם לשלשת. ולכן אומר רבא שכיבוס שאין בו כסכוס (-שפשוף צד זה על צד זה) אינו נחשב כיבוס, אבל בבגד שרייתו זהו כיבוסו, ורבא לטעמיה דאמר שהזורק סודר למים חייב, (וכן הזורק זרע פשתן למים חייב מפני שיש לזה ריר המדביקם זה לזה וקעביד לישה, משא"כ חייטים ושעורים אין להם ריר, ובשלחים (-עורות שאינם מעובדים) אין בזה לישה).

רב חייא בר אשי היה משכשך את נעליו במים לפני רב. לאב״י עשה כשיתת רבנן, ולרבא להו״א היו המנועלים קשים, ולמסקנה עשה בלי שכשוך, ואם היו רכים לכו״ע מותר רק בלי שפשוף, ואם היו קשים מותר לרבנן גם לשפשף.

עוד בדין כיבוס בגד שניתז עליו דם חטאת

מקום קדוש - **הכיבוס** צריך להיות במקום קדוש, דכתיב "תכבס במקום קדוש", וכן **שבירת כלי חרס** צריכה להיות במקום קדוש, דכתיב בהמשך הפסוק של הכיבוס "וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר", וכן **מריקה ושטיפה** בכלי נחושת צריכה להיות במקום קדוש, דכתיב "ואם בכלי נחושת בושלה ומוורק ושוטף במים".

דין זה של כיבוס **הוא חומרא בחטאת** מקדשי קדשים. (מתני'). הגמרא שואלת שמצינו חומרות נוספות, כגון שחטאת נכנס דמה לפני ולפנים משא"כ בשאר קדשים, והגמרא מתרצת שבחיצונות אין חומרא זו, (וחיצוניות אם נכנס דמם לפני ולפנים פסולים דכתיב "וכל חטאת אשר יובא", ולר״ע גם שאר הקרבנות פסולים אם נכנס דמם לפני ולפנים). וכן מה שחטאת מכפרת על חייבי כריתות, ובכח חטאת הבאה על היזיד עדות לחביריו ואינו מעיד אין חומרא זו. וכן מה שחטאת טעונה ד' מתנות מפוסקות ולא שיתם שהם ארבע כשאר קדשים, לרבי ישמעאל כל הדמים טעונים ד' מתנות מפוסקות לב' קריות. אמנם מצינו חומרות נוספות בחטאת, שדמה ניתן באצבע, על חודו של קרן, וצ״ל דנקט חומרא אחת מתוך שתיים או שלש. ובתוס' (ד"ה אלא) דנים האם כשכתוב 'זה חומר' בא למעט שאין חומרות אחרות, או לא.

אין מכניסים לעזרה דבר שנטמא

כתיב (ויקרא ו') "זאת תורת החטאת... כל אשר יגע בבשרה יקדש, ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס **במקום קדוש**. וכלי חרש אשר תבושל בו יישר, ואם בכלי נחושת בושלה ומורק ושוטף במים". ונתבאר לעיל שלא רק בגד שניתז עליו מדם החטאת כיבוסו במקום קדוש והיינו בעזרה, אלא גם שבירת כלי חרס או מריקת ושטיפת כלי נחושת שנתבשלה בהם חטאת זה נעשה במקום קדוש. אמנם היכא שהבגד או הכלי נטמא, אף שצריך להכניס למקום קדוש כיון שאסור להכניס טומאה לעזרה, אין להכניס כמות שהם אלא באופן שהם נטהרו מטומאתם, וכדלהלן.

בגד שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים מכניסו ומכבסו במקום קדוש -בעזרה, ואם נטמא בחוץ שא"א להכניס טומאה לעזרה, קורעו שע"ז נטהר מטומאתו ומכניסו ומכבסו במקום קדוש, אמנם כיון דכתיב "בגד" שהא עליו שם בגד בשעת כיבוסו, צריך לשייר בו כדי מעפורת ואינו קורע כולו, ומטומאתו טהור הואיל ונקרע רובו, ואמנם מדרבנן אף בשייר כדי מעפורת הבגד טמא גזירה שמוא לא יקרע רובו, אבל מדאורייתא טהורה ומותר להכניסה משום מצות כיבוס.

וכתבו התוס' (ד"ה לא) שמשמע בגמרא שבשייר בה כדי מעפורת מדאורייתא היא טהורה לגמרי, אמנם בחולין (ע"ב:) מבואר ששלש על שלש שנחלק מבגד גדול טהורה מן המדרס אבל טמאה מגע מדרס, ואפילו טלית שלא נטמאה מדרס אם נשאר בה שלש על שלש שהוא שיעור טומאת מגע לא פקעה ממנו טומאת מגע, וא"כ איך יכול להכניסו כשהוא עדיין טמא. וי"ל דהכא מיירי בטלית ובגד, שכיון שהם כלל וכשנקרעו אזיל שם כלי מינייהו, טהור לגמרי, ובחולין מיירי בחתיכת בגד דעלמא שם כלי עליו, ולכן לא טהר ממגע מדרס. ורש"י (שם קכ"ג:) כתב דאינו טמא מגע מדרס אלא כשהיו בו ב' טומאות, מדרס החמורה ומגע זב, ואהני החלוקה לבטל המדרס כיון שאינו ראוי למדרס, ונשארה טומאת מגע כיון ש'נ' אצבעות ראוי למגע, אבל כשיש בו רק טומאה אחת מועילה החלוקה לטהרו אף מטומאת מגע. אבל דעת התוס' שאין שום סברא לחלק בין טומאה אחת לשתי טומאות, דכיון שנשאר בטלית שלש על שלש שזוהי טומאת מגע היאך יהיה טהור. ולכן ביארו התוס' דקריעה דבגד וטלית מיירי כשקורעם הרבה קרעים הרבה ואין בכל אחד רוחב שלשה, ולהכי טהורה לגמרי, ואף שעדיין כל הקריעות מחוברין בסופן לא חיבור הוא. כיון שכל קרע וקרע הוא עד רובה של טלית, והוי כאילו קרע עד הסוף, ומיירי שלא שייר בטלית באותו מיעוט שלא נקרע כדי מעפורת, דאם שייר טמא מדרבנן כמבואר כאן. והקשו התוס' מאי שנא דלענין טומאה לא מייקרי בגד מן הטהרה אע"ג דשייר בו כדי מעפורת, ולגבי חטאת מייקרי בגד, וכן קשה להלן בסמוך גבי כלי חרס שנטמא שנוקבו בכדי שורש קטן, וכיון דלאו כלי הוא שהרי הוא נטהר מטומאתו, למה לגבי חטאת מייקרי כלי. ותירצו התוס' שכיון שמועיל ייחוד לאותו בגד ששייר בו כדי מעפורת שלא הבדיל הקרעים על פני כולו, ולאותו כלי שניקב בשורש קטן שאם היה מיחדו לזיתים או לרימון היה מקבל טומאה מכאן ולהבא, חשיב כלי ובגד לענין דם חטאת, כיון דאין מחוסר חשיב אלא ייחוד שכלא.

צ"ה. כלי חרס שיצא, מכניסו ושוברו במקום קדוש. ואם נטמא בחוץ, נוקבו נקב בשיעור שורש קטן, ומכניסו ושוברו במקום קדוש, אבל אם ניקב נקב גדול אינו כלי.

רש"י לא גורס קטע זה בגמרא, וכתב דמיירי בניקב ככנוס משקה (ולא כשיעור שורש קטן). והתוס' (שם) גורסים קטע זה, והביאו שבקונטרס פירש שיש מ"ד ששיעור יקביט כלי לטהרו הוא כשיעור שורש קטן, והקשו דאותו שיעור נאמר רק לענין הכשר זרעים (שבת צ"ה:), אבל לענין טומאה מבואר בכללים (פ"א) שאם הכלי מיוחד לאוכלין שיעורו בזיתים ולא בשורש קטן, ואם הוא מיוחד למשקין שיעורו ככנוס משקין. וכתבו התוס' שיש לפרש בדיוחק דהאי כלי חרס עשוי לאוכלין ולמשקין, שהרי מבשלין בו חטאת ויש בו מרק, ואין עליו לא תורת כלי העשוי למשקין ולא תורת כלי העשוי לאוכלין, ולכן שיעורו בשורש קטן, והא דאין שיעורו ככנוס משקה, מושום דאכתי ראוי לבשל בה, שיכול להניח בשר כנגד הנקב, והאור מעמיד המרק שלא יצא. או דנימא שמדאורייתא שיעורו בנקב כשורש קטן, והא דאיתא בכלים ששיעורו כמזואר זית היינו מדרבנן.

כלי נחושת שיצא מכניסו ומורקו ושוטפו במקום קדוש, ואם נטמא בחוץ פוחתו דאינו טהור אלא בנקב גדול, ומרצפו (לרש"י הכונה שמכה בקורנס ומחברו, שחזר עליו שם כלי. ולתוס' (שם) כבהאי גזונא הוא נחשב כלי חדש, אלא הכונה 'מרצפי' היינו שהופך צד פנים לצד חוץ וצד חוץ לצד פנים, ונעשה תוכו גבו וגבו תוכו, שהוא נטהר בכך מטומאתו) ומכניסו ומורקו ושוטפו במקום קדוש.

מועיל שנטמא אחר שניתז עליו דם חטאת ויצא, וא"א לקורעו דכתיב בו "לא יקרע", מכניסו למקום הדם בפחות משלש על שלש שלא הכניס שיעור גדג טמא לעזרה, ואף למי"ד (לעיל ל"ב:) דביאה במקצת שמה ביאה, שאני בגד שכיון שיכול לחותכו לא נחשב ע"י ביאה במקצת כאילו נכנס כולו. תוד"ה מכניסו), ומכבסו, ואף שבגדים עבים, או רכים שאינם ארוגים, אין מקבלים טומאה גם בשלש על שלש כיון שאינם ראויים ללבישה ולא לתקן בהם חלוק אלא לשבת עליהם, ורק בשלשה טפחים על שלשה טפחים הם מקבלים טומאה, ומועיל הוא עב, הכא שהם חלק מבגד הם חשובים.

וכתבו התוס' (ד"ה מעיל) שברש"י (שבת מ"ז.) משמע שבשעשירים השיעור שלשה על שלשה טפחים, ושלש על שלש אצבעות היינו בעניינ, וא"כ הכא בבגדי כהונה שאין ענייתו במקום עשירות צריך להיות השיעור שלשה על שלשה. ואומר ר"ת שלענין טומאת מת ושרץ אין חילוק בין עניים לעשירים, ורק לענין מדרס בעי שלשה על שלשה לעשירים, דמדרס בייחוד תליא מילתא ואין דרך עשיר לייחד למדרס פחות משלשה על שלשה ואפילו ייחד בטלה דעתו.

צ"ה: אין מכבסים את הבגד בפנים - דם חטאת ומראות נגעים צריך לכבסם ע"י ז' סממנים רוק תפל ומי רגלים ונתר ובורית ואהל וקמוניא ואשלג, ואם העבירים שלא כסדרם או שהעבירים יחד, לא עשה ולא כלום, וצריך לכסכס (-לשפשף את הכתם) בכל אחד מהם ג' פעמים, וכיון שאין מכניסים מי רגלים במקדש, מבליעם ברוק תפל, וכדאמור ריש לקיש שרוק תפל בא עם כל אחד מהסממנים.

אלו כלים טעונים מריקה ושטיפה- כלי שבישל בו, או שעירה לתוכו רותח, טעון מריקה ושטיפה, דכתיב "בו ישבר" מדסמין בר לישרב ש"מ שגם בנבלע בו ישרב. ואם צלה באויר התנור שיש בזה בישול ולא בליעה, מסתפק רמי בר חמא אם הדין בזה כמו בבישול עם בליעה או לא. וממה שהתנור שבמקדש היה ממתכת ולא מחרס אין ראיא, שהרי בשיירי מנחות יש גם בליעה בשמן המנחה.

בישול ע"י עירווי - רבינו תם לומד מכאן שעירווי ככלי ראשון, מדחשיב כמבושל, (והא דחשיב ליה הכא בלוע בלא בישול, י"ל דהיינו לפי שאינו מתבשל מחמת הכלי דבכלי אחר נתבטל). ואף קדימאי לן כשמואל ד'תתאה גבר', מודה שמואל **שומבשל כדי קליפה, דאדמיקר ליה בלע**, והיינו שקודם שהעליין מתקרקר מהתחתון נבלע ממנו קצת בתחתון. ולכן מבואר בע"ז (ע"ד:) שכלי שבלע בעירווי מכשירים אותו ע"י עירווי, ולא בכלי שני. אמנם לענין איסור עבודה זרה סובר ר"ת שעירווי מספיק **בשביל להכשיר**, דבין נסך אין האיסור רותח כלל, אלא שהחמירו בו להרתיוח, ולכן התיר ר"ת לשפוך ורתוחין לתוך חבית שהיה בה יין נסך ולהפכם מצד לצד בתוך החבית אע"פ שכבר היו בכלי שני מיד כששופכם חבית, ולא נפלו על כל צידי החבית אלא מכלי שני, ואפילו עירווי מכלי ראשון ליכא. ולפ"ז כלי שבלע בכלי ראשון אין מועיל להעגילו ע"י עירווי, כיון שהוא בלע בכל חלל הכלי, ועירווי אינו מבשל אלא כדי קליפה, **אא"כ נאמר שעירווי הוא ככלי ראשון לגמרי ומובשל יותר מכדי קליפה**, ומאי דאמר שמואל דאינו מובשל אלא בכדי קליפה זה דווקא בשני דברים יבשים שנוגעים זה בזה, ואפילו דבדו לח כגון נטף מרוטבו על הסולת שאותו רוטב אינו נחשב כעירווי, שהרי הרוטב אינו מחובר לכלי ראשון, אבל עירווי המחובר לכלי ראשון **מובשל לגמרי**, וא"כ אפשר להכשיר בו כלי שבלע בכלי ראשון, **אמנם ר"ת עצמו סובר שכל עירווי אינו מובשל אלא כדי קליפה**. והא דתנן (שבת קמ"ה:) כל שבא בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת, וכל שלא בא בחמין מלפני השבת מדיחין אותו בחמין בשבת חוץ ממלח הישן וקוליסין האיספנין, ואי עירווי ככלי ראשון אמאי מדיחין, צ"ל דמיירי **התם בכלי שני, ואפ"ה מדיחין ולא שוים משום דמזיוח כמובשל**, ולא דמי דתבלין דשרי לתתו לתוך הקערה או התמחוי, דתבלין עשוי למתק את הקדירה ולא מיחיו כמבשל. אי נמי לרבותא נקט מדיחין, דאפילו הדחה אסור במליח ישן וקוליסין האיספנין. והרשב"ם **סובר שעירווי ככלי שני**, והתיר לערות מכלי ראשון על תרנגולת כדי למלוה.

דיני אכילת פת בשרית או חלבית ודיני הכשרת תנור וקדירות

איסור אכילת פת חלבית או בשרית- אסור ללוש את העיסה בחלב, ואם לש כל הפת אסורה, שמוא יבוא לאוכלה עם בשר. וכן אסור לאפות פת בתנור שטח אותו באליה, ואם עשה כן כל הפת אסורה, אא"כ הסיק את התנור.

נ"ט בר נ"ט - הקשו התוס' (ד"ה ואם) מאי שנא מהא דאמרינן (חולין ק"א:): שדגים שעלו בקערה מותר לאוכלם בכותה, דנותן טעם בר נותן טעם מותר, ובשם רש"י פירש ה"ר יהודה תתנו דווקא בעלו בקערה מותר, אבל נתבשלו אסור, ולכן נא שהפת נאפתה בתנור אסור. ולר"ת כאן אין החשש מהבליעות שבתנור אלא לבשר בעין, דא"א לו לתנור להתקנח יפה ונדבק בו השמנונית. עוד כתבו התוס' שאין להתיר מוכח נ"ט בר נ"ט אלא היכא שיש שני נותני טעם של היתר, אבל אם האחד של איסור לא, כדמצינו שקדירה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב, תרומה לא יבשל בה חולין.

הכשרת תנור- רבה בר אהילאי אסר לאכול פת שנאפתה בתנור שמרחו עליו שומן, ואפ"י עם מלח אסר לאוכלה שמוא יבואו לאוכלה עם חלב. והגמ' שואלת על דבריו שהרי אם הסיק את התנור הפת מותרת.

הכשרת קדירות - רב אמר שקדירות בפסח ישרבו, והא דלא מהני להסיקם כמו בתנור, צ"ל שרב סובר שתנור מוכשר ע"י הסקה רק אם הוא של מתכת, או דנימא שאף בחרס מהני בתנור, ובקדירות לא מהני כיון שרק הסקה מבפנים כמו בתנור מועילה, ואין אומרים שסיק את הקדירות מבפנים, כיון שהוא יחוס עליהם שלא ישרבו, ולפי זה כוביא רעפים חלולים הסיקם מבחוץ ולא מועיל להם הסק להכשירים.

צ"ו. קדירות של מקדש של חרס ישרבו. הגמרא שואלת

למה לא מכשירים אותם ע"י כבשונות שהיוצר צורפם בהם דהוי ליבון, שהרי הטעם השבירה הוא רק בגלל הבליעות, ונהי שבמשכן כתיב "ישבר" מפני שכל היו שם כבשונות לצרף כלי חרס, אבל במקדש למה לא יצרפום כבשונות. ורש"י 'ההתוס' (ד"ה אלא) אלא הקשו שטעם השבירה אינו בגלל הבליעות אלא זה גזה"כ לפי הצד (צ"ה:) שתלאו באויר תנור ג"כ טעון שבירה. ור"ת היה אומר דכשהוסקו נעשו ככלים חדשים, דפנים חדשות באו

לכאן, ואע"ג תנורי חרס שנטמא צריך לחלקו לג' חלקים ולא מספיק להסיקו, שאני תנור שכיוון שתשמישו ע"י הסיק לא חשיב פנים חדשות, ושמוא אף בתנור אם היה מסיקו בפנים ובחוץ כעין תחילת עשיתיו זה מועיל. והתוס' מוקשים על דברי ר"ת שזה נעשה ככלים חדשים, ולכן ביארו שבאמת טעם השבירה הוא בגלל הבליעות, שהרי הכתוב התיר כלי נחשת ע"י מריקה ושטיפה ובכלי חרס לא התיר, ומה שבישול בלא בליעה ג"כ טעון שבירה י"ל שהתמיר הכתוב להחשיבו כבעול, אמנם דווקא בהגעלה אינו יוצא מידי דופיו, אבל בהחזרת כבשונות. ובאמת מה התורה אמרה ישבר לא שייך לומר הטעם הוא דילמא אינו לא לפי שאין עושים כבשונות בירושלים, אלא התורה מחדשת שהשבירה מועילה אע"פ שיש בו עדיין טעם חטאת, וכ"ש שהחזרת כבשונות מועילה). והגמרא מתרצת שאין עושים כבשונות בירושלים מפני שהעשן מושיח את החומה, אבל כלי חרס השבורים, אף שלא היו עושים אשפתות בעזרה, היו נבלעים במקומם.

ומה שלא עשו במקדש תנור של חרס, שהרי מועילה הכשרה מבפנים, הטעם הוא משום שהתנור הוא כלי שרת, מפני ששתי הלחם ולחם הפנים אפייתם וקדושתם בתנור, ולא עושים כלי שרת מחרס, (אפ"י לרבי יוסי ברבי יהודה שמתיר לעשותם מעץ). ולא נקט מנחת מאפה אע"ג דכתיב בה תנור להדיא, דלא י'דיעין (לרבנן) שקדושתם בתנור אלא משתי הלחם ולחם הפנים, ולר"ש אצ"ה הקדש בתנור בין בשתי הלחם ולחם הפנים ובין במנחת מאפה. תוד"ה הכי.

דיני מריקה ושטיפה

כתיב (ויקרא ו') "זאת תורת החטאת... וכלי חרש אשר תבושל בו ישרב, ואם בכלי נחושת בושלה ומורק ושוטף במים". ולהלן יבוארו פרטי דיני מריקה ושטיפה.

צ"ו: בישל במקצת כלי כל הכלי טעון מריקה ושטיפה, דכתיב "ואם בכלי נחושת בושלה" ואפ"י במקצת כלי, ואע"פ שבדם שניתז על הבגד אינו טעון כיבוס אלא באותו מקום שניתז, הכא כל הכלי טעון מריקה ושטיפה, מפני שדם לא מפעפע ובישול מפעפע בכל הכלי. (וזה חומרא במריקה ושטיפה יותר מהזאה (-דם שניתז על הבגד), וכן מריקה ושטיפה חמורים מההזאה במה שזה שייך בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים, ומאידיך הזאה חמורה שישנה בחטאות החיצונות והפנימיות וישנה לפני זריקה, משא"כ במריקה ושטיפה שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות, דכתיב "כל זכר כבהנים יאכל אותה"). ולא חשיב מה שמריקה ושטיפה הם לאחר זריקה משא"כ בהזאה, דלא חשיב חומרא אלא מה שלפני זריקה קודם כפרה שזה תלוי בעבודת הדם. תוד"ה חומר.

באיזה קרבנות יש דין מריקה ושטיפה- כתיב בפרשת מריקה ושטיפה "זאת תורת החטאת", ושאר הקדשים לומדים מ"כל זכר כבהנים יאכל אותה קודש קדשים היא", ותרומה ממועטת מדכתיב "אותה", וכיון שצריך למעט תרומה לומדים שקדשים קלים טעונים מריקה ושטיפה (שהרי אם ממועטים קדשים קלים כ"ש תרומה, הלכך דרשינן "אותה" למעט תרומה דווקא, דאין מיעוט אחר מועט אלא לרבות. תוד"ה מדאיצטריך), דברי רבי יהודה. ולר"ש קדשים קלים אין טעונים מריקה ושטיפה, דכתיב "קודש קדשים היא", אמנם הגעלה ברותחין צריך גם לר"ש, שהרי הבלוע נעשה נותר והוא יוצא להיות לאחר זמן, ומי"א אותה" לומדים דין אחר כשירה ולא פסולה אף שהיתה לה שעת הכושר.

הגמ' שואלת **האם תרומה אינה טעונה מריקה ושטיפה**, והא מבואר בברייתא שקדירה שבישל בה תרומה לא יבשל בה חולין, ואם בישל נאסרו החולין לזרים אם יש בתרומה בנותן טעם, ומבואר שצריך הגעלה כדי להפליט את מה שנבלע בכלי.

אביי מתרץ שבאמת מקום התרומה טעון מריקה ושטיפה, והנ"מ היא ששאר הכלי אינו טעון מריקה ושטיפה.

ורבא מתרץ שהקולא בתרומה היא שמועילה מריקה ושטיפה ביין או במזוג (שני חלקים מים ואחד יין), אע"פ שלומדים מ"במים" שבקדשים לא מועילה מריקה ושטיפה ביין או במזוג.

ולרבה בר עולא הקולא בתרומה היא שמועילה מריקה ושטיפה בחמין, אף שבקדשים צריך גם בצונן, ולמ"ד שמריקה בחמין ושטיפה בצונן, צ"ל שתרומה נתמטעה ממשטיפה יתירתא שאחרי השטיפה בחמין, וכתבו התוס' (ד"ה לא) שיש ללמוד מכאן שכלים אסורים אצ"ל שוטטפם בצונן אחרי ההגעלה, אע"פ שנוהגים עתה לעשות כך.

צ"ז. מתי הזמן של המריקה ושטיפה- לרבי טרפון אם בישל בתחילת הרגל יכול להמשיך לבשל בכלי כל הרגל בלי מריקה ושטיפה, ובסוף הרגל ימרוק וישטוף, דכל יום הוי גיעול לחבירו דמתוך שהשלמים מצויין ברגל אין הבלוע נעשה נותר, שהרי זמן שלמים לב' ימים, וכשמבשל למחר פולט מה שבלע אתמול כשעדיין לא נעשה נותר, ואם בא לבשל חטאת, זהיר לבשל אחריו שלמים בו ביום ופולט את החטאת ובולע את השלמים. (ואין ללמוד מדכתיב "ופנית בבוקר והלכת לאהלך" (דעק"ז זה בוקר של חול וקרי ליה בוקר ראשון. ורש"י. והתוס' (ד"ה ופנית) השכיב דלמא ב"ט כולן שואלו ביום התחום, ואפ"י תימא דבעי ראיית פנים ביום ראשון שמביא קרבנו, מ"מ י"ל דהיינו למחרתו שהוא חוה"מ, וכל ז' מנא ליה. ולכן ביארו דמשמע ליה כולה בקר אחד משום דכולהו ז' תשלומין

דראשון, דחגיגה יש לה תשלומים כ ז', ולפ"ז מוכח דהא דפסח ראשון טעון לינה (פסחים צ"ה:) היינו כל שבעה, ופסח שני שאינו טעון לינה היינו ד' ימים, אבל יום אחד בעי, דאפילו המביא עוף או מנחה בחול טעון לינה יום אחד, ודלא כרש"י שם שפירש דפסח ראשון טעון לינה יום אחד, ולפ"ז פסח שני אינו טעון לינה כלל), הכתוב עשאן לכולם לכל ימי הרגל כבוקר אחד, דא"כ למה יש דין פיגול ונותר ברגל). ולחכמים ממתין עד סוף זמן אכילת הקרבן ואז עושה מריקה ושטיפה (והיינו שעושה מריקה ושטיפה אחרי שנעשו נותר, וא"צ לעשות זאת קודם כדי שלא יבוא קדשים לבית הפסול. תוד"ה ממתין). דכתיב "ומוורק ושוטף", וכתיב "כל זכר בכהנים יאכל אותה".

מהי מריקה ושטיפה - לרבי עושה הגעלה בחמין ואח"כ עושה מריקה ושטיפה ששניהם בצונן, מריקה כמריקת הכוס מבפנים ככוס של ברכה שטעון הדחה מבפנים ושטיפה מבחוץ, ושטיפה כשטיפת הכוס מבחוץ. ולחכמים מריקה בחמין ושטיפה בצונן, כמו בגיעולי נכרים. ושפוד ואסכלא מגועילים בחמין, ובעז"ר פריך דבעי לביזן.

כלי שבישל בו קדשים וחולין, או קדשי קדשים וקדשים קלים, אם הבשר החמור יש בו בכדי לתת טעם בבשר הקל, נאכלים כחמור שבהם לפנים מן הקלעים ליום ולילה, והכלי טעון מריקה ושטיפה, ופוסלים במגע אם היו החמורים פסולים והקלים כשרים, דכתיב "כל אשר יגע בבשרה יקדש" – להיות כמוהו שאם פסולה תיפסל, ואם אין בחמור בנותן טעם, אין הכלי טעון מריקה ושטיפה (אלא כקדשים קלים לסוף זמן אכילתם, ולר"ש אין טעונים כלל), ואינם פוסלים במגע. (לאביי שלתנא דמתני' גם קדשים קלים טעונים מריקה ושטיפה, (דלא כרבא דס"ל שתנא דמתני' סובר כר"ש), הא דתנא במתני' גם קדשי קדשים וקדשים קלים וגם קדשים וחולין, קמ"ל שגם קדשי קדשים מתבטלים בקדשים קלים, ולא אמורין ששניהם מין אחד, וגם חולין אלימי לבטל קדשים).

צ"ז: ריקק פסול שנגע ברקיק כשר או חתיכה שנגעה בחתיכה
אסור רק מקום הבליעה, דכתיב "כל אשר יגע בבשרה" - עד שיבלע בבשרה, כגון המהתך שומן חטאת וסך מומנו צלי של שלמים ונבלע בו, ומכאן אנו למדיים (פסחים מ"ה) שהיתר מצטרף לאיסור בקדשים, ואין ללמוד מכאן טעם כעיקר, דאין זה טעם אלא ממש. ואם נגע במקצת חתיכה אין הכל נפסל, דכתיב "יגע", אלא חותך את המקום שבלע.

גידים עצמות קרניים וטלפים הנוגע בהם אין דינו כמותם, דכתיב "בבשרה".

נגע בחטאת פסולה נפסל מה שנגע, ואם היא כשרה, נאכל כחמור שבה כיון שיש בה עכשיו שני מינים. הגמ' שואלת למה לא אומרים שעשה ד"ואכלו אותם" דוחה לא תעשה שאסור לאכול פסולה. רבא מתרץ שאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש, דכתיב "ועצם לא תשברו בו", וזה מדבר גם על עצם שיש בו מוח שיש במח עשה ד"ואכלו את הבשר בלילה הזה". (ואף שיכול להניח גחלים על העצם ועי"ז לאכול את המוח, רבא לטעמיה שאין לעשות כן משום הפסד קדשים, שא"ו שלא ישרוף מעט מהמוח שבפנים. אך קשה מה שייך בזה עדל"ת, והא בעידנא שנעקר הלאו דשבירת עצם לא מקיים מצות אכילה. תוד"ה ואחד). ורב אשי מתרץ ש"קדש" זה עשה, ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה.

הקש כל הקרבנות זה לזה

התורה מפרטת בכל אחד מסוגי הקרבנות הרבה מדיני הקרבתם, ישנם דינים שהם דינים פרטיים דווקא לאותו זבח בהם נאמרו (כגון דין כיבוס בגד שניתן עליו מדם החטאת שנתבארו דיניו לעיל), ויש דינים שנלמדים זה מזה (כגון דיני מריקה ושטיפה בכלי נחושת שהתבשלו בהם קרבנות), ואחד מהלימודים הוא מהפסוק זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת" וכו' שבפסוק זה הוקשו כולם זה לזה. ולהלן יבואר לאלו דינים הוקשו הקרבנות זה לזה, וכדלהלן.

כתיב "זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים", הוקשו כולם זה לזה.

מחטאת לומדים ששאר קדשים מתקדשים ע"י בליעה.
(והא דכתיב גם במנחה וגם בחטאת, קמ"ל שלא רק במנחה שהיא רכה יש בליעה, ולא רק בחטאת שהבשר עב יש בליעה. צ"ח.).

מעולה לומדים שכולם טעונים סכין בעולה
לאפוקי צור וקנה, דכלי שרת בעינן, דכתיב "וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת" והתם הוי עולה דכתיב "ויעלהו לעולה תחת בנו". (ואף דילפינן מהכא ששחיטת **חֻלֵּץ** בתלוש, היינו מדכתיב "לשחוט את בנו" ולא כתיב לשחוט את העולה, אבל כלי א"א ללמוד לחולין, ורק בקדשים בעי כלי שרת כשאר עבודות. תוד"ה והתם). אבל מזרק א"צ ללמוד מעולה, דגם בשלמי ציבור כתיב "ויקח משה חצי הדם וישם באגנות" וכל הקרבנות הוקשו לשלמים.

ממנחה לומדים שכולם אינם נאכלים אלא לזכרי כהונה, ואמנם יש תנא שלומד דין זה מ"כל זכר בכהנים יאכל אותו", וחטאת ואשם א"צ לימוד, דבהדיא כתיב בהו "כל זכר בכהנים יאכלנו". ויש תנא (לעיל נ"ה.) שלומד זאת מהיקש שלמים לחטאת. תוד"ה איכא.

צ"ח. מאשם לומדים שאין השפיר והשליא של הוולדות קדושים, (שהרי אשם הוא זכר, אף בחטאת ושלמים הבאים נקבות אין לומר שיהיו קדושים להקריב את החלב ושתי הכליות של השליל. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה אף) שמשמע מרש"י שהוולדות עצמם קדושים, והתוס' מוכיחים למ"ד בהויתן הם קדושים הולדות עצמם חולין במעי אימן). וקסבר ולדות קדשים בהויתן (כשהם נולדים ולא במעי אימן) הם קדושים, וקסבר שדנים אפשר (-נקבות) משאי אפשר (-זכרים). ועוד לומדים מאשם **שעצמות הקרבן מותרים** לעשות מהם כלים, י"מ משום שבשר האשם נאכל לכהנים, ונותר לא שייך בעצמות אלא בדבר הנאכל, ורש"י מקשה דא"כ האי טעמא שייך גם בחטאת ונילף מחטאת, ולכן פירש רש"י דילפינן היתר עצמות מדכתיב באשם "לכהן לו יהיה". והתוס' (ד"ה מה אשם) תירצו קושיית רש"י שלומדים מאשם ולא מחטאת מפני שמההיקש לחטאת לומדים דברים אחרים. עוד כתבו התוס' דהא דכתיב 'לו יהיה" בעולה, קאי העור ולא על גוף הקרבן.

ממילואים לומדים שכמו שמילואים מותריהם בשריפה, ואין בעלי חיים בכלל דין שריפת מותריהם שהרי היו קרבן ציבור ולא הופרשו אחרים לאחריות, וגם לא אבד אחד מהם והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון, כך הדין בשאר הזבחים.

משלמים לומדים שכל הקרבנות מופגלים ומתפגלים שאם חישב בזבח אף הנסכים מתפגלים.

עוד **לומדים מחטאת שכל הקרבנות באים דווקא מן החולין**, כמו חטאת שכתוב בה "והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו", ודווקא ביום דכתיב "כי ביום הזה יכפר עליכם", (וכדי נסבה, דהא כתיב "ביום צוותו"), ובידו הימנית, (וכדי נסבה דהא כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין, או דס"ל כר"ש דס"ל שאם כתוב רק כהונה א"א ללמוד מזה דבעי ימין).

צ"ה: דם שניתז על דם- אם ניתז דם חטאת ועליו דם עולה הבגד טעון כיבוס, ואם ניתז קודם דם עולה ואח"כ דם חטאת אינו טעון כיבוס, כיון שאינו בלוע בבגד.

חציצה בדם וברבב- בגד שיש עליו דם הוי חציצה לענין טבילה בבגד שנטמא, ואם הוא טבח שאינו מקפיד בדם שעל בגדו לא הוי חציצה. וכן רבב (-כל דבר הנתון מגון שומן וחלב ושעור) חוצץ, ואם הוא מוכר רבב לא הוי חציצה. ואם יש רבב ודם על בגדו, והוא טבח ומוכר רבב, רבא מסתפק אם על שתיים הוא מקפיד והוי חציצה, או שגם על שניים אינו מקפיד, תיקן.

טבול יום

איזה כהן נוטל חלק בקדשים

הקרבן מתחלק ל'אומרים' שהם מוקטרים ע"ג המזבח, ול'אברים' שהם נאכלים ע"י הכהנים או הבעלים כל קרבן כדיונו (ובעולה גם האברים מוקטרים), וכן העור ניתן לכהנים (של המשמר שעובד באותו שבוע) או לבעלים. בפרק זה (עד דף ק"ד שמשום והלאה הגמרא עוסקת בדיני פרים ושעירים הנשרפים) יבואר לאלו כהנים מתחלק הקרבן, ואגב זה יבוארו דיני אונן שהוא אסור באכילת קדשים.

מי שאינו ראוי לעבודה אין לו חלק בבשר ובעורות, ואפי"י טבול יום ומחוסר כיפורים ואונן אינם מקבלים חלק בקדשים כדי לאוכלם בערב כשהיו טהורים, כיון שאינם ראויים לאכילה, אפי"י אם נטהרו לפני הקטרת החלבים שזמנם כל הלילה, כגון שטבל ונטהר בהערב שמש.

אלו טומאות צריכים הערב שמש- כתבו התוס' (ד"ה טבול יום) שמחוסר כיפורים א"צ הערב שמש, ובטומאות דרבנן בדרך כלל א"צ הערב שמש, אמנם 'כל הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר' דבעי האזה שלישי ושביעי, כ"ש דבעי הערב שמש, וכן טומאת צינורא של עכו"ם וטומאת עם הארץ צריכים הערב שמש, וכן ההיא דכהן השורף את הפרה שהיו אחיו הנהנים סומכין ידיהן עליו כדי לטמאותו לעשות הכירא לצדוקים שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית ובגדי אוכלי קודש מדרס לחטאת, משמעו דבעי הערב שמש.

צ"ט. מקור דין זה הוא מדכתיב "המקריב את דם השלמים וכו' לו תהיה שוק הימין למנה". (מתני'). ובגמ' איתא שלומדים מ"הכהן המחטא אותה יאכלנה" ומחטא היינו זורק את הדם, והיינו דבעינן שיהיה ראוי לחיטוי כדי לקבל חלק, אבל א"צ שיזרוק את הדם בפועל כדי לחלוק, שהרי כל אותו משמר חולק אפ"פ שרק אחד מהם זרק את הדם. וכתבו התוס' (ד"ה ה"ג ראוי) שלא כל ראוי

לחיטוי חולק, שהרי כה"ג אונן וטמא בקרבנות ציבור ראויים לחיטוי ואינם חולקים, ועיקר הדרשה היא שמי שאינו ראוי לחיטוי אינו חולק.

קטן אינו חולק בקדשים כיון שאינו ראוי לחיטוי דהוא פסול לעבודה, ומ"מ מותר לו לאכול, ד"יאכלנה" היינו יחלקנה.

בעל מום חולק ואוכל בקדשים, בין במום קבוע בין במום עובר, אף שאינו יכול להקריב, דכתיב "כל זכר בכהנים יאכלנה", וכתיב "כל זכר בכהנים יאכל אותה" לרבות בעל מום, וצריך שני פסוקים אחד לבעל מום עובר ואחד לבעל מום קבוע, או אחד לבעל מום מעיקרו ואחד לנעשה בעל מום. (ק"ב). ועדיף לרבות בעל מום מטבול יום, דבעל מום אף שאינו ראוי להקריב הוא ראוי עכשיו לאכול, אבל טבול יום אף שלערב ראוי אף לעבודה, מ"מ כעת אינו ראוי אפי' לאכול. ולרב יוסף מזה שהתורה כתבה "יאכלנה" ולא יחלקנה לומדים שצריך שיהיה ראוי לאכילה.

בעל מום שהוא טמא אינו חולק, כיון שאינו ראוי לאכילה, וכמו שמצינו **שכהן גדול אונן** אף שהוא מקריב דכתיב "לאביו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יצא" – אין עבודתו מחוללת (הא הדיוט שלא יצא חיל), מ"מ כיון שאינו ראוי לאכילה אינו חולק כדי לאכול בערב לכשיפטר מאנינותו, ומבואר שהחלוקה תלויה באכילה ולא בהקרבה, מדאפקיה רחמנא בלשון אכילה, וממילא בעל מום סתם הוא ראוי לאכילה חולק, משא"כ בעל מום טמא שאינו ראוי לאכילה. ומהאי טעמא **טמא אינו חולק אף בקרבנות ציבור**, שאף שהוא ראוי להיות המחטא דקרבן ציבור דוחה טומאה, מ"מ אינו ראוי לאכול דקרבן ציבור שבא בטומאה אינו נאכל.

דיני אונן בקדשים

אנינות היא מרירות וצער ביום מותו של אחד הקרובים. אונן אסור באכילת קדשים וכפי שנאמר אצל אהרן ביום שמתו בניו נדב ואביהוא "ותקראנה אותי כאלה ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ד' ". וכן נאמר בתורה מידיו מעשרות "לא אכלתי באוני ממנו" והיינו שאסור לאונן לאכול מעשר.

כמו כן אסור לכהן אונן לעבוד עבודה במקדש, דכתיב גבי כהן גדול "לאביו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יצא ולא יחלל" מכאן שכה"ג מקריב אונן ואין הקרבן מתחלל בכך, אבל כהן הדיוט מחלל את העבודה, (ועיין לעיל ט"ז. מקורות אחרים לדין זה).

ועיין להלן בדין טבילת אונן לפני נגיעה או אכילת קדשים.

במתני' איתא שמותר לאונן לגעת בקדשים אך לא להקריבם, ואינו חולק בקדשים כדי לאכול מהם בערב.

הגמ' שואלת איך מותר לאונן לגעת בקדשים, והא תנן שאונן ומחוסר כיפורים צריכים טבילה לקודש. ואין לומר דאיירי שטבל דבהאי טבילה א"צ הערב שמש, דמעלה דרבנן בעלמא היא, שהרי אונן שטבל בו ביום האנינות חוזרת עליו דאין אנינות פחות מיום אחד, דכתיב "ואחרייתה כיום מור", ואין לומר שמה שהאנינות חוזרת עליו איירי בהסיח דעתו ממשמירת גופו כיון שהוא אסור בקדשים בו ביום, (וכל היסח הדעת פוסל בקדשים, ונקט אונן משום שהוא רגיל להסיח דעתו כיון שאינו יכול לאכול. תוד"ה ה"ג הא, דא"כ הוא צריך הזאת שלישי ושביעי, ואם הסיח דעתו מטומאת שרץ ולא מטומאת מת, צריך הערב שמש, ופסול אף לתרומה.

צ"ט: רבי ירמיה מעמיד שמדובר שהאונן נזהר מטומאה דאורייתא שהיא צריכה הערב שמש, ולא נזהר מדבר הפוסלו לאכילת קדשים מדרבנן שא"צ הערב שמש, (ושינויא דחיקא היא ולא מיתוקם במסקנה הכי. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה מדבר) דנראה דה"ג באומר לא נשמרתי מדבר הפוסלני לקודש, אבל נשמרתי מדבר הפוסלני מתרומה, דאונן אסור לאכול קודש ולכן לא שמר עצמו מדבר הפוסלו לקודש, ולא נתן לבו שיהא מותר לערב, אבל לתרומה מותר אפילו בו ביום, כדאמרינן זרות אמרתי לך ולא אנינות, ולכן שמר עצמו מדבר הפוסלו לתרומה. וטומאה לקודש ולא לתרומה היינו כגון דאכל ככר שלישי של תרומה, שגופו שני לקדש אבל לא לתרומה, או בבעת לעת שבגדה, או בגדיי תרומה שהם מדרס לקודש, ושייך שמירה לחצאין כמו שמצינו שמי שיש על ראשו סל עם תאנים ומגריפה (-כלי ברזל עם ראש רחב שמפרידים בו גרוות שנידבק זו לזו), ואומר שהיה בליבו על הסל לשומרו, אבל על המגריפה לא נזהר אלא מדבר המטומאה (-אב הטומאה שמטמא כלי, וכן מטומאות דרבנן המטומאות אותה לטמא חולין ותרומה) ולא מדבר הפוסל לחולין ולתרומה, אמנם היא טמאה ואסור להשתמש בה לקדשים, הסל טהור והמגריפה פסולה, (אמנם אם לא נזהר על המגריפה כלל, אף שאינה מטמאה את הסל משום שאין כלי מטמא כלי, מ"מ היא מטמאה את התאנים).

ורבי אבא בר ממל מתרץ שמה שתיקנו שאונן צריך טבילה לקודש היינו לענין אכילה, ולא לענין נגיעה, דרק באכילה עשו רבנן מעלה, וכמו שמצינו שהאוכל שלישי של תרומה וכ"ש שלישי של חולין שנעשו על טהרת טומאה, אסור לו לאכול תרומה דנעשה גופו שלישי כמו המאכל עצמו, אבל מותר לו לגעת בתרומה, ומבואר שחכמים עשו מעלות באכילה שאינם בנגיעה, וא"כ גם אונן צריך טבילה באכילה ולא בנגיעה.

אנינות לילה ויום הקבורה

מדאורייתא אנינות היא רק ביום המיתה, דכתיב "ואכלתי חטאת היום", ולגבי הלילה יש מחלוקת תנאים אם אנינות לילה דאורייתא או דרבנן, כמו כן מדרבנן יש אנינות עד שנקבר המות, וכן ביום הקבורה. ולהלן יבואר מה הדין לגבי הקרבת הפסח ואכילתו ואכילת שאר קדשים בזמנים אלו.

במתנאי משמע שאף שאונן אינו חולק כדי לאכול בערב, מ"מ יכול לאכול עם חבירו מחלקו.

הגמ' שואלת דהא תנן שאונן טובל ואוכל פסח בערב דקסבר אנינות לילה דרבנן, וגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת, אבל לא קדשים שאין בהם אלא עשה. ולא גרסינן מחוסר כיפורים, דהוא א"צ להמתין לערב אלא מביא נפרתו וטובל ואוכל קדשים.

לרב ירמיה מדיפתי **בליל פסח יכול לאכול גם קדשים**, איידי דאכיל פסח דמיגו דשרו ליה רבנן אכילת פסחים שרו ליה נמי שאר קדשים, אבל בשאר ימות השנה לא.

לרב אסי שתי המשניות מדברות בליל פסח, ואין בזה סתירה, דאם מת לו מת ביי"ד ונקבר ביי"ד מותר בלילה רק באכילת הפסח דאנינות לילה דיום מיתה דרבנן, אבל **אם מת ביי"ג ונקבר ביי"ד**, אין יום הקבורה שהוא עצמו אסור רק מדרבנן אוסר את הלילה אפילו מדרבנן. והנה איתא בברייתא שלרבי יהודה אנינות לילה היא מדאורייתא, ולר"ש היא מדרבנן שהרי אמרו שאונן טובל ואוכל את פסחו בערב ואם זה מדאורייתא היה אסור גם באכילת הפסח.

והא דתניא שר"ש אומר שלומדים ש"שלמים" שהם נאכלים כשהוא שלם ולא כשהוא אונן, ופסח (ובכור ומעשר) נלמדים משלמים, שכן אינם באים על חטא כשלמים, צ"ל דפסח כדי נסבה, או דאיירי בשלמי פסח חגיגת י"ד בזמן שהחבורה מרובה, וקמ"ל שאף שהם באים מחמת פסח אין דינם כפסח. (ותודה נלמדת משלמים שכן היא נאכלת בשמחה כמותה (-יוצא בה ידי חובת שמחה, דכתיב "וזבחת שלמים ואכלת שם ושמתח", ותודה נקראת שלמים, ועולה נלמדת משלמים שכן היא באה בנדר ונדבה כמותה, וחטאת ואשם לומדים מ"אם זבח שלמים קרבנו", ועופות ומנחות ועצים (-שהמתנדב עצים מביא עמהם קרבן) ולבונה לומדים מ"שלמים קרבנו" - כל קרבנות שהוא מביא צריך להביאם כשהוא שלם).

וכתבו התוס' (ד"ה אмор) דבמסקנא משני דההיא לא יביא פסחו כשמת קודם ששחטו וזרקו עליו, וההיא דטובל ואוכל לערב כשמת לאחר ששחטו וזרקו עליו, אבל הנך אמוראי לא בעו לשנויי הכי, משום דקסברי אכילה לא מעכבא וא"כ אכילה לא דוחה אנינות לילה דרבנן יותר משאר קדשים, אבל היכא דמת קודם ששחטו אע"ג דאכילה לא מעכבא אי לא שרית לאוכלו לא מייתי. והא דמשמע דשרי ר"ש לשחוט ולזרוק אחר שמת לו מות משום דאנינות לילה דרבנן, אף שאנינות יום דאורייתא ואסור להקריב חטאת עולה ואשם כשהוא אונן, נראה לפרש דשאני פסח כיון דעיקרו לא בא אלא לאכילה, לא חיישינן ביה לאנינות בזמן הקרבה אלא בזמן אכילה, אע"ג דאכילה לא מעכבת.

ג. **רב מרי** אומר ששתי המשניות מדברות על יום הקבורה, כאן בפסח כאן בשאר ימות השנה, שר"ש סובר שיום מיתה תופס לילו מדאורייתא, ויום קבורה שהוא מדרבנן תופס את לילו מדרבנן. והגמ' שואלת על דבריו ממשמעות הברייתא.

אביי מתרץ ששתי המשניות מדברות על יום מיתה, אלא שאם מת לו מת לפני חצות כבר חלה האנינות לפני שהיה ראוי לפסח דרחמנא דחיה מההיא קרא דדרשינן כשהוא שלם ולא כשהוא חסר, אבל **אם מת אחר חצות** שקדמה חובת שחיטה לאנינות **לא חלה עליו האנינות**, ור"ש סובר שאנינות לילה דרבנן ולא העמידו דבריהם במקום כרת דילמא ימנע ולא ישחוט, אי נמי משום שאינו דרך ארץ לשחוט ולא לאכול, אבל שאר קדשים אינו אוכל אפילו בליל פסח, דהעמידו דבריהם במקום עשה, אמנם אם אנינות לילה דאורייתא אף שכבר חלה עליו חובת שחיטה לא חלה עליו חובת אכילה, דס"ל לאביי שאכילת פסחים לא מעכבא. יום קבורה אינו תופס לילו אפילו מדרבנן. ואביי מוכיח כדבריו ממה שבברייתא אחת כתוב שאם מות אחד מז' קרובים בערב פסח מטמאים אותו בעל כרחו, דכתיב "לה יטמא" – מצוה, ומאידיך איתא בברייתא שאם הלך לשחוט פסח ושמע שמת לו מת, לא יטמא לו דכתיב "ולאחותו" שזה מיותר, דאם אינו נטמא לאביו ולאמו כ"ש לאחותו, (אבל למת מצוה נטמא), וכדי ליישב את הסתירה צ"ל שאם נטמא לפני חצות אינו מקריב פסח, ואם נטמא אחר חצות מקריב פסח.

ואין ליישב את הסתירה ולומר ששתי הברייתות מדברות אחרי חצות, והברייתא שאומרת שמקריב פסח היא לר"ע דס"ל ש"לה יטמא" זה חובה, ואפילו מת אחר חצות יטמא בגלל שזה מצוה ואין לה תשלומין, וכיון שהוא טמא אין לו כרת על אי הקרבת הפסח, ויש לו תשלומין בפסח שני, והברייתא השניה היא לרבי ישמעאל דס"ל ש"לה יטמא" זה רשות ומצות פסח לא נדחית בשביל רשות דטומאה. דאין לומר שהברייתא השניה היא רבי ישמעאל, שהרי ברישא מבואר שזה ר"ע. (עוד מבואר שם שמי"על נפש מת לא יבוא

לומדים מ"מות" שלא יטמא לרחוקים, ומ"נפש" לומדים שלא יטמא לקרובים, (ובנוזי גרס איפכא, ועיקר, ועושה שם חדא דרשה מלאביו ולאמו. תוד"ה נפש), ומ"לאביו" לומדים שנטמא למת מצוה, ומ"לאמו" לומדים שגם כהן שהוא נזיר נטמא למת מצוה, ומ"לאחיו" לומדים שגם כהן גדול נזיר נטמא למת מצוה, ומ"לאחותו" לומדים שאם הנזיר הכה"ג הלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו אסור לו להטמא לאחותו אבל הוא נטמא למת מצוה).

ק. **רבא** מתרץ שבשתי הברייתות איירי ר"ש שמות אחר חצות, ויש חילוק בין אם מת לפני השחיטה והזריקה שאז לא שוחטים עליו, לבין **אם מת אחרי שכבר שחטו וזרקו את הדם, שאז יכול לאכול**, דס"ל לרבא שאכילת פסחים מעכבת, שזה מחלוקת בגמרא (פסחים ע"ח), ואפילו למ"ד לא מעכבא בעינן גברא הראוי לאכילה, וא"כ אכילה היא מצוה וסברא הוא שדוחה אנינות דרבנן, אי נמי כיון דכתיב "איש לפי אכלו" למצוה, דמצוה בדידיה מבאחרני, סברא הוא דדחיא אנינות דרבנן, ומעכבא דקאמר לאו דוקא. תוד"ה אכילה.

מגנן שאכילת פסחים מעכבת - איתא בברייתא שמי ששמע שמת לו מת בתוך ל' למיתתו, דינו כיום קבורה לענין שמים זה מתחיל למנות שבעה לרחיצה ונעילת הסנדל ושלושים לגיוח, ולאכילת פסחים דינו כיום ליקוט עצמות של אביו ואמו ע"י אחרים (דאי ע"י עצמו טעון הזזה שלישי ושביעי). ומבואר שביום קבורה אינו אוכל פסחים. אמנם סיום הברייתא הוא שאחד זה ואחד זה טובל ואוכל בקדשים לערב, ומבואר שגם ביום קבורה מותר לאכול קדשים. רב חסדא אומר שהרישא והסיפא נאמרו ע"י שני תנאים שונים (וכמו שיובא להלן מחלוקת רבי ורבנן). ורבה בר רב הונא מתרץ שאם השמועה או הליקוט עצמות או הקבורה הם סמוך לשקיעת החמה, אוכל קדשים בלילה, אבל אם זה היה אחרי שקיעת החמה אינו אוכל בלילה. ומזה שהתירו לו לאכול פסח בלילה מבואר דס"ל שאכילת פסחים מעכבת ולא העמידו דבריהם במקום כרת, אמנם ביום קבורה העמידו דבריהם, מפני שברוב הפעמים קוברים ביום מיתה וחוששים שיתירו גם ביום מיתה.

עד מתי האנינות נמשכת - איתא בברייתא 'עד מתי מתאונן עליו ליאסר בקדשים, כל היום קס"ד בלא לילו. רבי אומר כל זמן שלא נקבר' קס"ד אפילו ביומו ולקולא פליג. והנה אין לומר דאיירי ביום המיתה, שהרי באותו יום ודאי יש אנינות, דכתיב "ואחריתה כיום מור" (-אחריתה של זונה כיום מור של המתאבל על מותו, דסופו למות עליה ויתאבלו עליו, אלמא מוריות היא יום שלם. רש"י. ולתוס' (ד"ה ואחריתה) לומדים מדכתיב "ושמתיה לאב ל יחיד ואחריתה כיום מור), ועוד דלכו"ע יום מיתה תפס לילו. רב יוסף רוצה לומר דאיירי ביום הקבורה שמת אתמול וקברוהו היום, שלת"ק מתאוננים עליו אותו יום של קבורה ולילו, ולרבי בלא לילו אם נקבר, אבל ביום אסור אפילו אם נקבר. ואמר רבי ירמיה שא"כ רבי לקולא, וזה אינו שהרי איתא בברייתא שלרבי מתאונן עליו כל זמן שלא נקבר ואפי" עד י' ימים, ולחכמים רק באותו יום. ועל כן צ"ל בדברי הברייתא הראשונה שלת"ק מתאונן כל היום בלי לילו, ולרבי כל זמן שלא נקבר, וכשנקבר מתאונן גם בלילה. ואמנם רבי סובר שאנינות של יום המיתה ג"כ אינה מדאורייתא, (ודלא כרבי יהודה שלומד מ"היום" שנאמר במיתת בני אהרן, שרק שם מותרים בלילה מפני שכל הכהנים היו אוננים ואין מי שיאכלם, אבל לדורות שיש כהנים לאוכלם אסורים גם בלילה), וחכמים עשו חיזוק לדבריהם אנינות יום המיתה יותר משל תורה והיינו יותר ממה שהתורה חיזקה את דבריה.

שריפת שעיר החטאת ביום מיתת בני אהרן

היום השמיני של ימי המילואים חל בר"ח ניסן, כשנה לאחר יציאת מצרים, וביום זה הקריבו שעיר עזיים לחטאת מדין היום השמיני של המילואים, וכן התחילו להקריב את קרבנות הנשיאים ונחשון בן עמינדב הקריב ג"כ שעיר חטאת, ושתי קרבנות אלו הם קדשי שעה, וכן הקריבו שעיר ראש חודש שזה קדשי דורות, ובאותו יום מתו נדב ואביהוא בהקריבם אש זרה על המזבח, ואהרן ובניו היו אוננים (אמנם כה"ג מקריב אונן), ואמר משה לאהרן ובניו לאכול מנחה וחוה ושוק, והם לא אכלו את שעיר החטאת של ראש חודש אלא שרפוהו, ומשה רבינו שאל למה שרפוהו ולא אכלוהו, ואהרן ענה ומשה הסכים איתו, ולהלן יבואר למה שרפוהו ומהי טענתו של משה ותשובתו של אהרן.

ק"א. לרבי נחמיה שעיר החטאת של ר"ח נשרף מפני האנינות, דכתיב "ותקראנה אותי כאלה". ושאל משה "מדוע לא אכלתם" שמה נכנס דמה לפנים, וענה לו אהרן "הן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה", ולא יצאה חוץ למחיצתה, ולא הקריבוה באנינות אלא אהרן הקריבה דעליו הוטלה העבודה, דכתיב "קרב אל המזבח", וכה"ג מקריב אונן, ואמר משה שא"כ "אכול תאכלו אותה בקודש כאשר ציוית" בשעת מעשה שבאנינות יאכלוה ששמע מפי הגבורה שחלוקה אנינות היום בקדשים משאר ימים,

ואמר אהרן שמה לא שמעת אלא בקדשי שעה שנאכלים באנינות, ולא בקדשי דורות, דאם במעשר הקל כתיב "לא אכלתי באוני ממנו" כ"ש קדשי דורות (והקשו התוס' (ד"ה ומה) מה למעשר שכן טעון כסף צורה). ו"אכלתי חטאת היום" היינו חובת היום, "וישמע משה וייטב בעיניו" שהודה ולא בוש לומר לא שמעתי, אלא אמר שמעתי ושכחתי.

שיטת רש"י שלשמואל לרבי נחמיה לא הותרה להם אנינות כלל לבו ביום, ו"כי כן צויתו" היינו שיאכלו מנחת ציבור אף שמנחת ציבור כיוצא בה אינה נאכלת, וכשהזכיר אהרן שהוא אונן וזה אסור לאונן הודה לו. ולתוס' (ד"ה ורמיניה) גם לשמואל רבי נחמיה סובר שהותרה היום אנינות.

ולרבי יהודה ורבי שמעון נשרפה החטאת מפני שנגעה בחטאת של שעיר ר"ח **טומאה**, ולדבריהם אחרי שאמר אהרן שלא הוקרבה באנינות אלא הוא הקריבה וכנ"ל, אמר לו משה שמה אגב צערם פשעו בה ונטמאה, אמר לו אהרן וכי כך אני בעינייך שאני מבזה קדשי שמים, "ותקראנה אותי כאלה" ואפי' אלה וכאלה איני מבזה קדשי שמים להסיח דעתי מהם, ואמר לו משה שא"כ "אכול תאכלו אותה בקודש כאשר צוית", וענה לו אהרן שמה לא שמעת אלא בלילה, דאי ביום אסור ק"ו ממעשר וכן"ל (והקשו התוס' (ד"ה דאי) שגם על הלילה נלמד ק"ו ממעשר, שהרי רבי יהודה סובר שאנינות לילה דאורייתא לדורות), והודה משה כנ"ל. ומה שלא אכלוה בלילה, היינו מפני שנטמאה באונס שרצו להשהותה עד הלילה ולאכול הכל יחד ונטמא באונס.

וטענו ר"י ור"ש לרבי נחמיה שאם נשרפה מפני האנינות למה שרפו רק את חטאת ראש חודש (דכתיב "והנה שורף" וכתיב "ואותה נתן לכם לכפר על עוון העדה"), ולא את החטאת של ימי המילואים ואת החטאת של נחשון, (ור"נ סובר שבקדשי שעה אין אנינות פוסלת), ועוד שהרי יכלו לאוכלם בערב דאע"ג שלרבי יהודה אנינות לילה דאורייתא, באותו היום הותרה להם אנינות לילה, ולר"ש אף לדורות אינו אלא מדברי סופרים, (ור"נ סובר שאנינות לילה דאורייתא ומהכא נפקא ליה, דס"ל ש מפני אנינות נשרפה, ואם אנינות לילה דרבנן למה לא המתינו לערב), ועוד שהרי פנחס היה עמהם והוא לא היה אונן. (ור"נ סובר שלא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי, דכתיב "והיתה לו ולזרעו אחרייו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא", ולרב אשי נתכהן רק כששם שלום בין השבטים בימי יהושע שבנו בני גד וראובן מזבח בעבר הירדן ורצו שאר שבטים לעלות עליהם לצבא ושולחו את פנחס לזרב עמהם, דכתיב "וישמע פנחס הכהן" ואילו בשאר המקומות כתוב "פנחס בן אלעזר בו אהרן הכהן" שלא תלה הכהונה אלא באלעזר וכאן תלה בפנחס, (ולמ"ד הראשון בא הפסוק לייחס זרעו אחרייו כששם שלום נתייחס שזרעו יהיו כהנים גדולים, שלא היו כהנים גדולים אלא מפנחס. רש"י. והוסיפו התוס' (ד"ה ואידך) שעמדו ממנו שמונים כהנים גדולים בבית ראשון, ושלש מאות בבית שני), והא דכתיב "והיתה לו ולזרעו אחרייו ברית כהונת עולם", בברכה הוא דכתיב שבישרו שלא תיפסק כהונה מזרעו, אבל עדיין לא נתכהן. רש"י. והתוס' (ד"ה ההוא) מבארים שביזכו הקב"ה שיהיה כהן, ומיד היה יכול להיות כהן, אלא שתחילה צריך להלבישו ולמשוחו ולתנוכו בחביתין כדין הדיטיות המתתנכים בחביתין, אבל שמה לא נתרצו לו כל ישראל באותה שעה מפני שהרג נשיא שבט, עד ששם שלום בין השבטים בימי יהושע, ואז נתרצו לו והלבישוהו ומשוחוהו ותנוכוהו בחביתין).

והא דאיתא בברייתא אחרת שמשה ציוה בשם ד' שיאכלוה באנינות, וא"כ איך כתיב "וישמע משה וייטב בעיניו" והרי שמע מפי הגבורה לאכול אף באנינות, לשמואל היינו כר"י דס"ל שנשרפה מפני הטומאה. ולרבא זה גם לרבי נחמיה, ומ"מ לא שמע מהקב"ה אלא על קדשי שעה שהותרה אנינות במנחה, ולא על קדשי דורות -שעיר ר"ח, ומשה טעה לחשוב דה"ה לחטאת, ואמר לו אהרן שמה דווקא קדשי שעה שמעת, ותודה לו. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה ורמיניה) דס"ל שאין סברא שמשה יטעה להשוות קדשי דורות לקדשי שעה.

האם משה רבינו היה כהן גדול

ק"א: שיטת רב שמשה רבינו היה כה"ג וקיבל חלק מהקרבנות, דכתיב "מאיל המילואים למשה היה למנה".

והא דאמר 'והרי פנחס היה עמהם', ולא הזכירו את משה, י"ל שמשה היה טרוד בשכינה שהדיבור טורדו מבוקר ועד ערב, ולא היה עסוק באכילת קדשים, כדמציינו שבימי מתן תורה עלה בהשכמה וירד בהשכמה.

הגמ' אומרת שמה שמצינו שקדשי קדשים הותרו לזר באופן מסוים, (ולכן צריך את הפסוק המתיר לבעל מום לאכול קדשים, "לחם אלוקיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל", ולא לומדים קדשים קלים מקדשי קדשים. וקדשי קדשים לא לומדים מקדשים קלים לפי שהם קלים), אין מזה ראייה שמשה הוא זר והותר באיל המילואים, די"ל שהכונה שהמנחה הותרה בבמה לזר, וכמ"ד יש מנחה בבמה קטנה, ומנחה היא קדשי קדשים ואוכלים אותה זרים שעובדים בבמה קטנה, אבל קדשים קלים לא יאכל בחזה ושוק, שהם לא הותרו לזר, דלא היה בבמה קטנה חזה ושוק, וכן חטאת ואשם אינם קריבים בבמה.

ק"ב, וכן י"ל שמודה רב שאין משה יכול להסגיר מצורע, מפני שאהרן ובניו כתובים בפרשת מצורע. (ואהרן לא יכל להסגיר את מרים מפני שהוא קרוב (דס"ל כר"מ שאין אדם רואה נגעי קרוביו, דמקיש נגעים לריבים, וכן מקיש ריבים לנגעים שדיני ממונות ביום, ורבנן לא מקשיש ומכשירים קרוב לנגעים ודיני ממונות בלילה. תוד"ה אהרן), אלא הקב"ה בעצמו הסגירה והחליטה ופטרה).

והא דאיתא בברייתא שאלישבע היה לה ה' שמחות יתירות מבנות ישראל ביום שהוקם המשכן, שיבמה היה מלך, ובעלה כהן גדול, ובנה אלעזר סגן, ובן בנה פנחס משוח מלחמה, ואחיה נחשון נשיא שבט, והיתה אבילה על שני בניה, ולא קתני שיבמה היה כה"ג, אימא שהיה אף מלך.

הגמ' תולה דבר זה במחלוקת תנאים, דאיתא בברייתא מחלוקת בהא דכתיב "ויהר אף ד' במשה" שלריב"ק אף שכל חרון אף שבתורה יש בו רושם, כאן אין רושם, (והא דכתיב "ויצא מעם פרעה בחרי אף, אמר ריש לקיש שסטרו משה ויצא. והא דכתיב "ונצבת לקראתו על שפת היאור" לר"ל הכונה להעזי בו פנים כי הוא רשע, ולריו"ח הכונה להסביר לו פנים כי הוא מלך). ולרשב"י אף כאן יש רושם שהיה אמור משה להיות כהן ואהרן לוי, ונעשה אהרן כהן ומשה לוי, ולחכמים מעיקרא לא נתכהן אלא לז' ימי המילואים, וי"א שהמשיך להיות כהן אח"כ דכתיב "משה ואהרן בכהניו", ורק בניו לא היו כהנים דכתיב "ומשה איש האלוקים בניו יקראו על שבט הלוי".

משה ביקש מלכות גם לזרעו ולא נתנו לו, שנא' "אל תקרב הלום", ו"הלום" היינו לדורות. והא דכתיב גבי שאול "הבא עוד הלום איש", י"ל שבנו איש בושת היה מלך, או שאצל שאול כבר אצלו נפסקה המלוכה, דבשעה שפוסקים גדולה לאדם, פוסקים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, ואם הגיס דעתו הקב"ה משפילו.

לעולם תהיה אימת מלכות עליך.

איזה כהן נוטל חלק בבשר הקדשים

ק"ב: מי שאינו ראוי לעבודה אין לו חלק בבשר, חוץ מבעל מום שהתורה ריבתה אותו דכתיב "כל זכר", וברייתא איתא שלומדים מפסוק זה לרבות בעל מום מעיקרו, ובברייתא אחרת איתא שלומדים מפסוק זה בעל מום קבוע, וי"א בעל מום עובר דהו"א שכמו שטמא לא אוכל לפני שנטהר ה"ה בעל מום עובר, קמ"ל. אמנם שייך שאינו ראוי לאכילה שאינו חולק, והיינו טמא בקרבנות ציבור. וכן מצינו מי שראוי לאכילה ואינו חולק, והיינו קטן. ומי שאין לו חלק בבשר אין לו חלק בעורות.

טהור בשעת זריקה שהוא טמא בשעת הקטר חלבים- במתני' משמע שיש לו חלק בבשר, אמנם דעת אבא שאול שאינו חולק עד שיהא טהור משעת זריקה עד שעת הקטר חלבים, דכתיב "המקריב את דם השלמים ואת החלב", ורב אשי מסתפק לאבא שאול מה הדין אם היה טמא רק בין שעת זריקה לשעת הקטר חלבים.

מנלן שטבול יום ואונן ומחוסר כפרה אינם חולקים בקדשים-

במנחה אינם חולקים, דכתיב "לכהן המקריב אותה לו תהיה" וכשם שאינם יכולים להקריב כך אינם יכולים לאכול. ואין ללמוד מחטאת שאם בחטאת שכוחם יפה בה שיכול להקריב חטאת שלו אף במשמר שאינו שלו ועבודתה ועורה שלו, אינם חולקים בחטאת של אחרים, כ"ש מנחה שהורע כוחו ד"כל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל", שאינם חולקים במנחה של אחרים, דיש לדחות שהרי במנחה הורע כוחם של כל הכהנים.

בחטאת אינם חולקים דכתיב "הכהן המחטא אותה יאכלנה" וכשם שאינם יכולים להקריב כך אינם יכולים לאכול. ואין ללמוד ממנחה שאם במנחה שמנחת כהנים אינה נאכלת, כהן אחר דוחהו ממנחת ישראל, כ"ש שבחטאת שיפה כח כהן אחר בחטאת עצמו, שדוחהו מחטאת ישראל, דיש לדחות שהרי במנחת כהן כשם שהורע כוחו של האחר הורע גם כוחם של הטבול יום והאונן ומחוסר כיפורים, משא"כ במנחה.

בחזה ושוק אינם חולקים דכתיב "לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה", וכשם שאינם יכולים לזרוק כך אינם יכולים לאכול. ואין ללמוד שאם בחטאת עצמו שיפה כוחם בחטאתם אינם חולקים, כ"ש בשלמים שהורע כוחם שאין להם אלא חזה ושוק שאינם חולקים, דיש לדחות דשאני חטאת שהורע כוחם שאין נשיהם וילדיהם אוכלים ממנה, אבל חזה ושוק אוכלים ממנה.

דברים אלו שמע רבא מרבי אלעזר ברבי שמעון בבית הכסא, ואף שאסור להרהר בד"ת בבית המרחץ ובבית הכסא, לאונסו שהיתה השמועה שגורה בפיו ומהרהר בה בעל כרחו שאני.

ולגבי **בכור** לא אמר רשב"א שלומדים מדכתיב "ובשרם יהיה לך" (ולא מק"ו שאם חטאת שאין נשיהם וילדיהם אוכלים אינם חולקים בחטאת ישראל, כ"ש בכור שכולו שלו, שהוא נדחה, דיש לדחות שהרי בחטאת הורע כח כל הכהנים, משא"כ בכור שיפה כח כל הכהנים). דיש לדחות דלא כתיב "ובשרם לכהן הזורק".

התוס' (ד"ה פריך) מציינים שבכל מקום שמוזכרים דברים בשם **רב אחאי** לשונו משונה, ושיטת רבינו שמואל דהוא רב אחאי שעשה השאילתות שהיה מרבנן סבוראי אחרי רבינא ורב אשי. אמנם בכתובות (ב: מובאים דברי רב אשי על דברי רב אחאי.

דיני עורות הזבחים

עורות בהמות קרבנות קדשי קדשים ניתנים לכהנים, ואפילו בעולה שכולה כליל מפשטיים את העור לפני הקטרת הקרבן והוא ניתן לכהן, דכתיב "הכהן המקריב את עולת איש, עור העולה אשר הקריב, לכהן לו יהיה", אמנם בקדשים קלים העור ניתן לבעלים. ולהלן יבואר באלו אופנים הכהנים מקבלים את העור, ומתי אין הכהנים מקבלים את העור.

ק"ג. עור העולה לכהנים, בין בעולת איש בין בעולת אשה ועבד, דכתיב "עור העולה". כתבו התוס' (ד"ה אין) דמשמע דמחד קרא ממועטינן נשים ועבדים, ודין הוא דהא ילפינן מהדדי בג"ש דלה לה מאשה, והיינו לגבי מצוות, אבל לענין עדות מצריך (ב"ק פ"ח) תרי קראי גבי עדות חד למעוטי נשים וחד למעוטי עבדים, דאין זה תלוי בנאמנות, שהרי משה ואהרן לא מעידין לא משום דלא מהימני, הלכך היכא דגלי גלי.

זבח שלא זכה המזבח בבשר כגון שאירע פסול קודם זריקה, או שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה, לא זכו הכהנים בעור, שנא' "עולת איש" עולה שעלתה לאיש.

עולה שנשחטה שלא לשמה, אע"פ שלא עלתה לבעלים, עורה לכהנים, דכתיב "עור העולה" מכל מקום.

עולת הקדש-

בברייתא איתא שאין הכהנים זוכים בעור עולת הקדש, דכתיב "עולת איש".

לרבי חייא בר יוסף הכונה **לעולה הבאה מן המותרות** כגון תמורת אשם או אשם שמתו בעליו או שיכפירו בעליו באחר, שהדין שיערו וימכרו ומדמיהם קונים עולה לנדבת ציבור, לא מיבעיא למ"ד שהמותרות הולכים לנדבת ציבור, אלא אפי' למ"ד שהמותרות הולכים לנדבת יחיד, מ"מ לומדים מה' ד"העולה" דבעינן שתופרש מתחילה לשם עולה.

ולרבי ינאי הכונה **למתפס עולה לבדק הבית**, לא מיבעיא למ"ד קדשי בדק הבית תפסי מדאורייתא, דודאי אינה עולת איש אלא עולת הקדש, אלא אפי' למ"ד שאינה אלא דרבנן, מ"מ העור נתפס מדאורייתא כיון שאינו של המזבח.

רבה בר אבوه מעמיד בעולה הבאה מן המותרות. הגמ' שואלת שאף רבי יהודה שסבר ששש שופרות היו במקדש לנדבה שאין הכהנים זכאים בעורה, מ"מ הרי אמר לו רבי נחמיה שבן יהוידע דרש מ"אשם הוא אשם אשם לד' " שכל שהוא בא משום חטאת או אשמה יקנו בו עולות, הבשר לד' והעור לכהנים.

ורב המנונא מעמיד **במקדיש נכסיו ויש בהם בהמות הראויות לגבי המזבח**, שלר"א הזכרים ימכרו לצורכי עולות והנקבות לצורכי שלמים, והמעות יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. ולרבי יהושע הזכרים עצמם יקרבו עולות לשם אותו האיש, דס"ל שאדם חולק הקדשו, ונקבות ימכרו לצורכי שלמים ויביא מדמיהם עולות, ושאר נכסים יפלו לבדק הבית. ואפי' לרבי יהושע דס"ל שאדם חולק הקדשו, זה רק בבשר, אבל העור נתפס בקדושת בדק הבית.

עולת גרים עורה לכהנים, וגר שמת ואין לו יורשים, לרבי יוסי ברבי יהודה ממעטים מ"עולת איש" שאין עורה לכהנים.

ק"ג: עורות קדשי קדשים לכהנים. במתני' איתא שלומדים דין זה מק"ו, דאם בעולה שלא זכו בבשר זכו בעור, כ"ש שזכו בעור קדשי קדשים שזכו בהם גם בבשר, (ואין לומר מזבח יוכיח שזכה בבשר ולא בעור, דמזבח לעולם אין לו עור), וכן מובא בברייתא בשם רבי ישמעאל. ות"ק דברייתא לומד דין זה מ"עור העולה אשר הקריב", דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא, (ורבי ישמעאל לומד מ"אשר הקריב" למעט טבול יום ומחוסר כיפורים ואונן, ולא למדם מ"לו יהיה" כדלהלן, דס"ל

שלומדים מזה גז"ש מ'אשם שהעצמות מותרים, ובעינן שיהיה מופנה, כדי שלא נפרוץ מה לאשם שכן בשרו מותר). ולרבי א"צ פסוק אלא לעור העולה, דבכל מקום דין העור כדין הבשר, (בפרים ושעירים הנשרפים גם העור נשרף. בחטאת ואשם וזבחי שלמי ציבור, יכולים הכהנים או להפשיטם או לאוכלם עם העור).

טבול יום ומחוסר כיפורים ואונן אינם זוכים בעור, דכתיב "המקריב וכו' לו יהיה".

עורות קדשים קלים לבעלים, דכתיב "עור העולה" מה עולה קדשי קדשים אף כל קדשי קדשים.

אם זריקת הדם מתירה את העור בלי הבשר

לרבי אין עור נפסל אלא יחד עם הבשר, ולכן אם העור הופשט ונפסל הבשר קודם זריקה זורק את הדם, וכ"ש בנפסל לאחר זריקה, הדם מרצה על העור בפני עצמו, ואם העור לא הופשט ונולד בו פסול בין קודם זריקה בין לאחר זריקה, העור נפסל עם הבשר. ולראבר"ש צריך זריקה כשרה בשביל להתיר את העור, ואם נפסל הבשר קודם זריקה אין העור מותר אפילו בהופשט קודם פסולו דאין הדם מרצה על העור בפני עצמו, ואם לא הופשט אם נולד בו פסול קודם זריקה דין העור כדין הבשר, ואם נולד הפסול לאחר זריקה שהורצה הבשר שעה אחת, יפשיטנו והעור לכהנים.

עורות קדשים שאירע בהם פסול אם הפסול אירע לפני ההפשטה אין העורות לכהנים אלא נשרפים עם עורם, ואם אירע הפסול לאחר ההפשטה, לת"ק העורות לכהנים, ורבי חנינא סגן הכהנים שמעולם לא ראה שעור שהופשט יוצא לבית השריפה, ולחכמים יצא לבית השריפה דאין 'לא ראינו' ראיה דשמא לא אירע בימיו שנמצאת טריפה אחרי ההפשט, ואם אירע שרופה והוא לא ראה. מנתי'.

לאביי מתני' כרבי שהדם מרצה על העור בפני עצמו, ומוודה רבי שבדרך כלל אין הפשט קודם זריקה דאסור להשהות כ"כ את הדם, ומתני' דיברה בהווה. ולרבא מתני' כראבר"ש, וקודם הפשט או אחר הפשט, היינו זמן שהוא ראוי להפשט והיינו הזריקה, שאם נפסל קודם זריקה, אין הדם מרצה על העור בפני עצמו, אפילו הופשט ואח"כ נפסל, וכ"ש כשהוא עם הבשר, ולאחר זריקה העורות לכהנים אפילו לא הופשט, כיון שהורצה הבשר שעה אחת.

וכתבו התוס' (ד"ה ומודה) דמשמע הכא דלכו"ע היכא שנולד פסול קודם הפשט וקודם זריקה אין הדם מרצה על העור. והקשו התוס' דמבואר בב"ק (ק"א.) שאם גזל מגר ונשבע לו שלא גזל ממנו ואח"כ הודה ומת הגר ואין לו יורשים, נותן קרן וחומש לכהנים ואח"כ מקריב אשם, ואם הקריב את האשם לפני שנתן את הכסף האשם פסול אלא שהכהנים זוכים בעורו, וכאן מבואר שבפסול לפני זריקה והפשט אין זוכים בעורו. ותירצו שבשביל להכשיר את האשם מספיק שיתן את הכסף לפי הזריקה, דקרינא ביה "מלבד אל הכפורים אשר יכפר בו" כיון דעדיין לא נתכפר, ונמצא שהקרבן נפסל בזריקה, ולכן הכהנים זוכים בעור. והקשו התוס' שכיון שהדם נפסל אין זוכים הכהנים בעור, ותירצו דהוי כמו שנמצא טריפה בבני מעיים לרבי חנינא סגן הכהנים, דהואיל ולא הוכר פסולו קודם הפשט לרבי וקודם זריקה לרבי אלעזר מרצה על העור.

ק"ד. והנה מצינו שנחלקו ר"א ורבי יהושע בהא דכתיב "ועשית עולותיך הבשר והדם", שלרבי יהושע אם אין דם לא הותר הבשר, ואם אין בשר אין זורקים את הדם, ולר"א זורקים את הדם לכתחילה אע"פ שאין בשר כגון אבד או נשרף, שנא' "ודם זבחין ישפך", ומ"הבשר והדם" לומדים שכמו שהדם נזרק כך הבשר נזרק, דיש ריוח בין הכבש למזבח.

הגמ' אומרת שלר"א ודאי הזריקה מתירה את העור, ולרבי יהושע נחלקו, שלראבר"ש לא הורצה דבזריקה כשרה תלוי היתר העור, אבל אם נפסל הבשר קודם זריקה אין העור מותר אפילו בהופשט קודם פסולו, דאם אין בשר אין דם.

וכתבו התוס' (ד"ה מאן) שאף שרבי יהושע עצמו סובר שאם זרק הורצה, ס"ל לראבר"ש כי ר' יהושע דגזר נטמא בשר או נפסל שלא יזרוק, אטו אבוד ושרוף דליכא בשר כלל, דהתם אפילו בדיעבד לא הורצה, והכא נמי אין הדם מרצה על העור בפני עצמו אפילו בדיעבד בנטמא גזירה אטו אבוד ושרוף, ולא מיירי הכא באבוד ושרוף אלא בנטמא או נפסל.

ולרבי רבי יהושע שאמר שאם אין בשר אין דם דכתיב 'הבשר והדם', מדבר דווקא בבשר שאינו עולה לבעלים לחובה, שאין בזה פסידא לכהנים, אבל לענין העור אם נשרף הבשר או אבד קודם זריקה לכתחילה לא יזרוק, וליכא פסידא לכהנים כיון שהקרבן לא קרב, ואם עבר וזרק את הדם, הויא זריקה להתיר את העור, דאע"פ שלא עלה לו הקרבן, חשיב הקרבה, וכיון שיש בזה פסידא לכהנים מודה רבי יהושע שלא מפסידיים אותם שלא כדיו. וכמו שאם נטמא הבשר או נפסל או שיצא, לר"א יזרוק, ולרבי יהושע לא יזרוק, ומ"מ בדיעבד אם זרק הורצה, ומבואר שלרבי יהושע יש קולא בדרשה זו שאם אין בשר אין דם, שאם זרק הורצה, ולכן גם באבוד ושרוף אע"ג דבדיעבד נמי פסיל, לענין עור מודה. התוס' (שם) מבארים שרבי שסובר שלא הורצה סובר דלא קאמר רבי יהושע דגזר אטו אבוד ושרוף ולא יזרוק אלא גבי בעלים, דליכא פסידא דכהנים, דעדיין לא זכו בעורו אבל עור דאיכא פסידא דכהנים שכבר זכו בו משנזרק

הדם, לא גזרינן אטו אבוד ושרוף, מידי דהוה אדיעבד והיינו בפסול יוצא וטומאה דבדיעבד אם זרק הורצה ולא גזרינן, והכא נמי מרצה הדם על העור בפני עצמו.

בדעת ר"ח סגן הכהנים שלא מצינו עור אחר הפשט שיוצא לבית השריפה, צ"ל דהא דמצינו שבפרים ושעירים הנשרפים העור נשרף, שאני התם שמצוה לשורפם. אמנם אם נמצא פסול בקרבן קודם הפשט וזריקה, הוא נשרף עם עורו. וס"ל כרבי שהזריקה מרצה על העור בפני עצמו, או דס"ל שאין הפשט קודם זריקה. ואם נמצאת טריפה בבני מעיים דלא נמצא פסולו עד שהופשט, אבל הוא היה בו קודם זריקה והפשט, ס"ל שהדם מרצה על העור כיון שלא הוכר פסולו קודם הפשט לרבי וקודם זריקה לרבי אלעזר, והבשר ישרף כשאר פסולי קדשים.

ר"ע אמר שלדברי ר"ח סגן הכהנים המפשיט בכור ונמצא טריפה יאותו הכהנים מעורו, (משמע שהבשר אסור אפילו לעובדי כוכבים, אך קשה דבכבודות (ל"ב) מתיר ר"ע אפילו לעובדי כוכבים. תוד"ה א"ר עקיבא, וקמ"ל שאפי' בגבולין בכור בעל מום שמותר באכילה, שאם מת עורו טעון קבורה, אך אם לא נמצא טריפה עד אחר ההפשט העור לכהנים כאילו נזרק דמו במקדש ונמצא טריפה לאחר הפשט. לריו"ח הלכה כר"ע, אמנם ר"ע מדבר דווקא כשהתירו מומחה, אבל בלא התירו מומחה אין עורו לכהנים (כיון שנמצא טריפה, ודלא כר"מ שקנס בכל בכור שנשחט שלא על פי מומחה, ומבואר דהא דקיימא לן כרב מאיר בגזרותיו, דווקא בגזרותיו ולא בקנסותיו. תוס'). והגמ"ל אומרת שהלכה כחכמים.

פרים ושעירים הנשרפים, שריפתם, וטומאת הבגדים של השורפם

חטאות הפנימיות המוכונים 'פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים', והיינו פר כהן משיח שמביא כהן גדול שחטא, פר העלם דבר של ציבור שמנביאים כאשר הציבור חטאו בהוראת בית דין, שעירי עבודת כוכבים שמביאים כאשר היתה טעות בהוראה באיסור עבודת כוכבים, (במסכת הוריות מבואר בארוכה מתי מביאים קרבנות אלו), ופר ושעיר של יום הכיפורים, היו מזוים מהם בהיכל ז' הזאות כנגד הפירות (ובפר ושעיר של יוה"כ שמונה הזאות כנגד הפירות ועוד שמונה הזאות בפנים), וכן היו נותנים מהדם על קרנות המזבח הפנימי, ואימוריהם לא היו מוקטרים ע"ג המזבח, אלא מפורש בתורה ששורפים אותם מחוץ למחנה ב'שפך הדשן', וכן נאמר בתורה "והשורף אותם יכבש בגדיו ורחץ את בשרו במים ואחרי כן יבוא אל המחנה". ולחלן יבואר דיני שריפתם ודיני טומאת הבגדים של המתעסק בשריפתם.

שריפתם וטומאתם - אם הם נשרפים כמצותם הם נשרפים בבית הדשן חוץ לג' מחנות, ומטמאים בגדים לעוסקים בהם, דכתיב "והשורף אותם יכבש בגדיו", ואם אינם נשרפים כמצותם שנפסלו והם טעונים שריפה כשאר פסולי קדשים, נשרפים בבית הבירה (לריו"ח היה מקום בהר הבית ששמו בירה, ולר"ל כל הר הבית קרוי בירה), ואינם מטמאים בגדים.

ק"ד: היו נושאים אותם את הנשרפים כמצותם במוטות.

מקום בתי הדשן - היו ג' בית הדשנים. בבית הדשן שבעזרה היו שורפים פסולי קדשי קדשים שנאכלים בעזרה או פסולי אימורי קדשים קלים שהקטרת כשהם כשרים בעזרה, דכתיב "בקדוש באש תשרף". ומחוץ לג' מחנות היו שורפים פרים ושעירים הנשרפים שנשרפים כמצותם שלא אירע בהם שום פסול. ואם אירע פסול בפרים ושעירים הנשרפים, לרבה בר אבואה אם אירע הפסול קודם זריקה היו שורפים אותם בבית הדשן שבעזרה כיון שלא הגיע זמנם לצאת, ואם אירע הפסול לאחר זריקה, כיון שכבר הגיע זמנם לצאת היו שורפים אותם בבית הדשן שבהר הבית, ובברייתא איתא שבין קודם זריקה בין לאחר זריקה הואיל ועדיין לא יצאו היו שורפים אותם בעזרה, ובבית הדשן שבהר הבית היו שורפים אם אירע הפסול ביציאתם -לאחר שיצאו.

פסול לינה - רבי ירמיה מסתפק אם לינה פוסלת בפרים ושעירים הנשרפים, או שאינה פוסלת כיון שאינם בני אכילה ולא אשכחן פסול לינה אלא או באכילת מזבח או באכילת אדם. ובאימורים יש פסול לינה לכו"ע, אם כבר נשחטו, דבמידי דהקטרה ודאי לינה פוסלת.

מחשבת פיגול אינה פוסלת בפרים ושעירים הנשרפים, בין באכילתם אם חשב לאכול מנשר הפרים למחר, בין בשריפתם אם חשב לשורפם חוץ לג' מחנות למחר, ומה שחכמים (מ"ג). סוברים ששייך פיגול בחטאות הפנימיות מיירי כגון אם חשב להקטיר אימורים למחר. וכתבו התוס' (ד"ה לא) שמבואר ביזמא (מ"ח). מבואר שמחשבה פוסלת בקטורת, ואף דאיתא לעיל (מ"ב) שקטורת ולבונה אין בהם משום פיגול, הכונה שאין בזה כרת אבל הם נפסלים.

מעילה - פרים ושעירים הנשרפים מועלים בהם מזמן שהוקדשו עד שיוותר הבשר, דכל זמן שלא נעשית מצותם מועלים בהם.

משעת שחיטה הוכשרו **ליפסל** בטבול יום ומחוסר כיפורים.

פסול יוצא - רבי אלעזר מסתפק אליבא דריש לקיש הסובר שבשר קדשים קלים שיצא קודם זריקה נפסל משום שעדיין לא הגיע זמנו לצאת, אם שייך בפרים ושעירים הנשרפים פסול יוצא אם יצאו לפני זריקת דמים, כיון שלא הגיע זמנו לצאת, או דשאני הכא שסופו לצאת.

יציאת רוב - פרים ושעירים הנשרפים שיצאה רוב הבהמה, אמנם הרוב הוא ע"י מיעוט אבר, נחשב שיצאה רובה, ואם יצאה חצי מהבהמה, ובחצי יש רוב אבר, יש להסתפק אם נחשב שיצאה רוב הבהמה דשדי מיעוט אבר בתר רובו, (לרש"י הגדון לענין לטמא את המתעסקים בה, ולתוס' (ד"ה שיצא) הגדון לענין לשורפו בפנים [אם נפסל]), או דבתר רובא דבהמה שדינן כיון שהוא מחובר בה, אע"פ שאין כאן אלא פלגא דבהמה, מי"מ לא אזלינן בתר רובא דאבר ולא הוי יציאה, ואם נטמא בפנים שורפו בפנים. תיקו. ולרבה בר רב הונא הספק הוא כשיצאו רוב האנשים הנושאים אותה, האם הולכים אחרי רוב המתעסקים בה, או אחרי הבהמה (והיינו שרק בבהמה הולכים אחרי רובה, אבל במתעסקים בה לא הולכים אחרי הרוב, ואם הבהמה יצאה יחד עם רוב המתעסקים בה לא נטמאו אלא שבפנים, אבל אם הבהמה בפנים פשיטא שהמתעסקים בה טהורים. תוד"ה או - הראשון). תיקו.

ק"ה. יצא הפר או השעיר וחזר, והנושאים נמצאים בחוץ ומחזיקים אותו במקלות, רבי אלעזר מסתפק אם הם טמאים כיון שהם יצאו, או שאינם טמאים כיון שהבהמה חזרה. לרש"י הספק לענין טומאת בגדים של אלה שהוציאו. והתוס' (ד"ה או – השני) הקשו שהרי הבגדים כבר נטמאו כשיצאה ומי טיהרם, ולכן ביארו שהפרים יצאו, וחזרו אנשים אחרים ועמדו חוץ לעזרה ומוציאים הפרים שבתוך העזרה במקלות, והספק הוא האם כיון שהפרים כבר יצאו והאנשים עומדים בחוץ הם טמאים כאילו הוציאו את הפרים מפתח העזרה, או שזה נחשב שלא יצאו הפרים מעולם לחוץ והם טהורים, אבל אם נכנסו בפנים אנשים חדשים, או הראשונים בבגדים חדשים, כיון שמעולם אלו לא יצאו פשיטא דטהורים, אע"פ שהפרים כבר יצאו.

טומאת הבהמה עצמה - פרים ופרה אדומה ושעיר המשתלח, המשלח והשורפם והמוציאים מטמאים בגדים, והבהמה עצמה, לר"מ אין מטמאה בגדים בנגיעה בה בלא להתעסק בה אלא רק אוכלין ומשקין, דס"ל כדתנא דבי רבי ישמעאל שדבר שסופו לטמא טומאה חמורה א"צ הכשר לקבלת טומאה כגון נתנית מים ומגע שרץ, (כנבלת עוף טהור שמטמאה טומאה חמורה בבית הבליעה בכזית, ורק בזרעים צריך הכשר לפי שאין סופם לטמא טומאה חמורה כגון אדם ובגדים), ולחכמים הפרה והפרים מטמאין אוכלין ומשקין, אבל שעיר המשתלח אינו מטמא מפני שהוא חי, דס"ל שאף שא"צ הכשר ממקום אחר, מ"מ בעינן שיהיה ראוי לטומאה אבל בבעלי חיים לא מצינו טומאה.

פרים ושעירים הנשרפים אינם מטמאים בפנים אפי' אוכלין ומשקין, דמחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי.

דין נבלת עוף טהור-

לרבנן מטמאה טומאת אוכלין בכביצה, ולר"מ דס"ל שדבר שסופו טומאה חמורה א"צ שיהיה ראוי לטומאה, וזו מטמאה טומאה חמורה בבית הבליעה בכזית, אם היא מונחת על הארץ אינה מטמאה בכזית דשמא לא תיכנס לבית הבליעה לעולם, (לרש"י צריכה הכשר, ולתוס' (ד"ה ומטמאה) א"צ הכשר), ואם היא בפיו ודאי מטמאה בכזית אוכלים אחרים שבפיו, ואם היא בידו מטמאה בכזית, דמחוסר קריבה אינו כמחוסר מעשה.

ק"ה: לר"מ נבלת עוף טהור צריכה מחשבה לאוכלה כדי שפחות מכזית ממנה ישלים פחות מכביצה אוכלין לקבל טומאת אוכלין במגע, ואינה צריכה הכשר כדי להטמא, לא ע"י מים ולא שיגע בה שרץ, ומאיליה היא טמאה הואיל וסופה לטמא טומאה חמורה, ושחיטתה ומליקתה מטרתה את טריפתה מטומאתה, ואין מונים בטומאתה ראשון ושני, דכל היכא שאינו מטמא אדם אין מונים ראשון ושני דגמרו משרץ דכתיב ביה מנין ראשון ושני, דכתיב "כל אשר בתוכו יטמא" שהכלי הוא ראשון והאוכל שני, ונבלת עוף טהור אינה מטמאה אדם במגע, וכן אוכלים טמאים חצי זית נבילה מכאן וחצי זית נבילה מכאן שנתחברו ע"י משקין (שמשקה טופח באמצע ונוגע בשניהם. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה חיבורו) שדבר תימה הוא שמשקין מחברים אוכלים לקבל טומאה ולטמא אחרים, וקצת היה נראה לפרש דמייירי שנימוחו ע"י המים ונדבקו יחד, אמנם במשנה ובתוספתא מבואר כדברי רש"י) שהם מטמאים טומאה קלה אוכלין ומשקין הנוגעים באחד החצאים, ולא טומאה חמורה אדם וכלים (וטעמא לא ידענא), אין מונים ראשון ושני.

ממתי פרים ושעירים הנשרפים מטמאים בגדים - לת"ק הטומאה היא מזמן היציאה מחוץ לחומת העזרה, דכתיב "מחוץ למחנה", ואמנם שריפתם היתה מחוץ לג' מחנות, דכתיב בפר העדה "מחוץ למחנה" אף שכבר נאמר בו "כאשר שרף את הפר הראשון", וכן כתיב בהוצאת הדשן "מחוץ

למחנה" אף שכבר נאמר על שפך הדשן ישרף, ומפסוקים אלו לומדים ששריפתם מחוץ לג' מחנות. (ואם יצאו הראשונים ועדיין לא יצאו האחרונים, אין האחרונים מטמאים בגדים). ולר"ש אין מטמאים אלא משיצת האור ברובם.

ק"ו. מקום השריפה - ר"ש לומד מ"מחוץ למחנה" ששריפתם חוץ לג' מחנות ולמזרחת של ירושלים כמו בפרה אדומה, ולרבנן שלומדים מזה טומאת בגדים, מקום השריפה לצפונה של ירושלים דכל מעשה חטאת בצפון. ולריה"ג נשרפים בבית הדשן שישים שם לפני כן דשן מהמזבח, ולרמב"י צריך שיהיה מקומו משופך מדיון כדי שהדשן ישפר, והגמ"ל אומרת שאין ראייה שלראב"י א"צ לשים שם דשן, די"ל שנחלקו רק אם צריך שיהא מקומו משופך או לא.

מי מטמא בגדים - השורף מטמא בגדים, והיינו המסייע בשעת שריפה, אבל המצית והמסדר את המערכה אינם מטמאים בגדים, כר"ש דאין מטמאים בגדים עד שיוצת האור ברובם.

עד מתי מטמא בגדים - לר"ש אם כבר ניתך הבשר שנגמרה שריפתם ועדיין לא נעשה אפר, אין השורף מזמן זה ואילך או המסייע בשריפתם מטמא בגדים, אבל קודם לכך כל המסייע בשעת שריפה מטמא בגדים. וי"א שעד שנעשה אפר מטמא בגדים ד"אותם" קרינן בהו.

השוחט והמעלה

איסורי שחיטה והעלאה בחוץ

אסור לשחוט קרבנות מחוץ לעזרה, והעושה כך עונשו כרת, דכתיב (ויקרא י"ז) "איש איש מבני ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה, או אשר ישחט מחוץ למחנה, ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לד' לפני משכן ד', דם יחשב לאיש ההוא דם שפך, ונכרת האיש ההוא מקרב עמו".

כמו כן אסור להעלות קרבן מחוץ לעזרה, והיינו לזרוק דם קרבן או להקטיר בשר עולה או אימורי שאר קרבנות, על גבי מזבח, דכתיב (דברים י"ב) השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה". והעושה כן עונשו כרת דכתיב כתיב (ויקרא שם) "איש איש מבית ישראל אשר יעלה עולה או זבח, ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אותו לד', ונכרת האיש ההוא מעמיו".

ובפרק זה יבוארו פרטי האיסור והעונש על שחיטה או על העלאה בחוץ.

מקור האיסור והעונש-

העלאה בחוץ - אסור להעלות קרבן בחוץ, דכתיב "השמר לך פן תעלה עולותיך" (וכל מקום שנא' השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה), והעושה כן עונש כרת דכתיב "ואל פתח אהל מועד לא יביאנו וכו' [ונכרת האיש ההוא מעמיו]".

השוחט קרבן בחוץ חייב, דכתיב "ואל פתח אהל מועד לא הביאו".

הגמ' שואלת היכא כתיב אזהרה לשוחט בחוץ דאי לאו הכי אינו חייב חטאת, דאין חטאת באה אלא על לאו וכרת, כדמצינו שפסח ומילה יש בהם כרת אבל אין בהם חטאת כיון שהם עשה. רש"י. והתוס' (ד"ה אזהרה) כתבו ששייך קרבן גל גם לאזהרה, ופסח ומילה אין בהם חטאת כיוון שהם בקום ועשה, ושאלת הגמרא אזהרה מניין היא על מה שמבואר בגמרא (מכות י"ג): שהשוחט והמעלה בחוץ לוקה.

ואין לומר שלומדים מדכתיב "ולא יזבחו עוד את זבחיהם", שהרי פסוק זה נצרך ללמד שזובח בהמה למרקוליס חייב, דאם אינו ענין לכדרכה תנהו ענין לשלא כדרכה. והלימוד נצרך לומר שאע"פ שדרך עבודתה הוא בדרך בזיון והוא עובדה דרך כבוד, ולא קרינא ביה "איכה יעבדו" וכו', מ"מ חייב. (רש"י). וכתבו התוס' (ד"ה מניין) שנראה דכל עובדה דיה שאין דרכה בזבוחה, אבל דרכה בדרך כבוד, ג"כ אינם בכלל "איכה יעבדו", כמבואר בסנהדרין (ס"ג). דאמר אבוי שלש השתחואות בעבודת כוכבים למה, אחת לשלא כדרכה כלל, שעובדים אותה בבזיון, כגון פעור ומרקוליס, ואחת כדרכה ושלא כדרכה, והיינו שדרכה בעבודת כבוד אלא שאין דרכה בהשתחואה, ואחת לחלק, והקשו התוס' מנין ש"ולא יזבחו" מיירי בדרכה בבזיון, דילמא אתא קרא דווקא למכובדים שאין דרכם בזבוחה. ותירצו דכיון דגלי קרא בהשתחואה למכובדים ומכובזים שוין, הוא הדין בזבוחה. ור"ת מפרש דתרי קראי בזבוחה כתיבי, האי קרא ד"ולא יזבחו" דהכא, ועוד כתיב "זובח לאלהים יחרם" דדרשין (סנהדרין ס"א). דיצתה זבוחה ללמוד על הכלל לחייב בכל עבודת פנים אפילו בשלא כדרכה. והתוס' מקשים על דבריו.

ק"ו: ואין לומר שיש בזה עוד דרשה מדכתיב "יזבחו" שזה מיותר ומזה לומדים אזהרה לשחוטי חוץ, דהא מייבעי ליה לקדשים **שהקדישם והקריבם בשעת איסור הבמות** משהוקם המשכן, (דעונשם אמור ב"ואל פתח אהל מועד לא הביאו", ואזהרתם מ"השמר לך פן תעלה עולותיך", ומי"למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זובחים" דמשמע שהיו עומדים להשחט בבמה, ומכאן ואילך "והביאום לד' ", לומדים זבחים **שהקדישם בשעת התר הבמות וזבחם בשעת איסור הבמות**, ומי"על

פני השדה" לומדים שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב על פני השדה שלא לשם שמים, "והביאום לד' " זו מצות עשה, "ולא יזבחו עוד" משמע שמעשיו הם אסורים ועד עכשיו היו מותרים, זה לא תעשה, אמנם אינו ענוש כרת דכתיב "חוקת עולם תהיה זאת להם" עונש עשה ולא תעשה ולא אחרת להם כרת).

ואין לומר שלומדים אזהרה לשוחט בחוץ מק"ו, שאם במקום שלא ענש (-קדשים שהקדישם בשעת התר הבמות) הזהיר, כ"ש שבמקום שענש (-כשהוקדשו בשעת איסור) הזהיר, שהרי אפי' למ"ד שעונשים מן הדין אין מזהירים מן הדין.

אמנם אין לדחות ק"ו זה, שאם אומרים כזה ק"ו למה צריך אזהרה בחלב ולא לומדים מנבילה שהיא חמורה שיש בה עונש כרת, דאיכא למיפרך מה לנבילה שכן מטמאה, ומשרצים טמאים ליכא למילף דמה לשרצים שכן מטמאים במשהו כבעדשה, אבל חלב בכזית, ומשרצים טהורים שאין מטמאים כגון צפרדע ונמלה ליכא למילף שכן איסורם לאכילה במשהו (-כעדשה, דילפינן שכשיעור טומאתם של שרצים טמאים כך שיעור אכילתם של כל השרצים, אבל חלב בכזית. רש"י. והתוס' ד"ה מה) כתבו שדווקא שרצים טמאים שיעור אכילתם כבעדשה, ולכן כתבו שמשהו הכונה לבירה), ומערלה וכלאי הכרם ליכא למילף שכן אסורים בהנאה, ומשביעית ליכא למילף שכן תופסת דמיה, ומתרומה ליכא למילף שכן לא הותרה מכללה ואילו חלב הותר מכללו בחיה, ופירכא זו שייכת בכל הלימודים הנ"ל ולכן צריך אזהרה בחלב. ואין ללמוד חטאת בפסח ומילה בק"ו ממותיר, דאם מותירי שלא ענש הזהיר, כ"ש פסח ומילה, דליכא למיפרך מה למותיר שכן אין לו תקנה, תאמר בפסח שיש לו תקנה בפסח שני.

לרבי יוחנן י"ל שלומדים גזירה שוה 'הבאה הבאה' שחיטה מהעלאה שלא ענש אא"כ הזהיר.

ק"נ: לרבא לומדים מ"שם תעלה עולותיך ושם תעשה" הוקשו העשיות להעלאה שלא ענש אא"כ הזהיר.

קרבנות ששחטם בחוץ והעלם בחוץ חייב, דכתיב "ואליהם תאמר" על הסמוכים, ולרבא ועליהם משמע על הסמוכים אבל ואליהם לא, אלא לומדים מ"ואליהם תאמר" ו' מוסיף לעירוב פרשיות של העלאה בחוץ עם שחיטה בחוץ. ולרבי יוחנן לומדים מגז"ש 'הבאה הבאה' דמיירי במוקטרי חוץ. והגמ' שואלת על דבריהם למה בל"ו כריתות לא מנה התנא שתיים, קרבנות ששחטם בפנים והעלם בחוץ, וקרבנות ששחטם בחוץ והעלם בחוץ, אלא מוזכר שם בסתמא המעלה בחוץ, והגמרא שואלת שם מניינא למה לי, ואמר רבי יוחנן שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת, ולהנ"ל המעלה איברי פנים והמעלה איברי חוץ חייב שתיים, דכיון דגמרתו להו בהיקשא או בגזירה שוה כל אחד זה עבירה נפרדת, וליכא לשנויי שם העלאה קטני, היכי דקא חשיב המחלל את השבת והעובד עבודת כוכבים בחדא אע"ג דטבת חובי איכא, דאייתא בגמרא שם שבשבת ועבודת כוכבים תנא חילוקים שלהן במוקמן, משא"כ הכא דלא תנא בהדיא המעלה איברי פנים והמעלה איברי חוץ, ואע"ג שאפשר ללמוד זאת ממחלוקת רבי יוסי הגלילי ורבנן, בהדיא מיהא לא תנינה בתרת. קשיא. והקשו התוס' ד"ה דאיכא) אמאי לא משני דקאי כרבי יוסי שפוטרי במעלה בחוץ מוקטרי חוץ.

כמה דינים בשחיטה והעלאה בחוץ ומקורותיהם -הזורק מקצת דמים שלא נתן ארבע מתנות אלא מתנה אחת בחוץ חייב, דכל הניתנים על מזבח החיצון שנתנם במתנה אחת כיפר. לרבי ישמעאל לומדים דין זה דהא לא כתיב אלא שחיטה והעלאה מדכתיב גבי שחוטי חוץ 'דם יחשב דם שפך' לרבות את הזורק. (ו'**א**ו זבח" נצרך לחלק שלא תאמר שחייב רק כשהעלה עולה ושלמים, ו"לא יביאנו" דמשמע אחד ו"לעשות אותו" מלמדים שחייב על השלם ולא על החסר ולקמן ק"ח: נחלקו אם הכונה לאבר חסר, או שלא העלה את כל הבהמה, או על הקטרה חסרה כגון פחות מכזית, חד למוקטרי פנים -) קרבנות שנשחטו בפנים, דאי כתיב חד הו"א שרק במוקטרי חוץ פטור, אבל מוקטרי פנים חייב, שהרי מחזירים פוקעים שחטרו, אלמא הקטרה היא שחטרו והעלם בחוץ, וחד למוקטרי חוץ (-שחוטי חוץ שעומדים ליקטר בחוץ ולא בפנים) שחטרו והעלם בחוץ. ומה שהשוחט עוף בחוץ חייב אע"ג דכתיב "אשר ישחט שור או כשב", לומד רבי ישמעאל מ"או אשר ישחט", ומה שהשוחט בחוץ חייב ולא המולק לומדים מ"זה הדבר" וסמיק ליה "אשר ישחט" שחיטה ולא מליקה). ולרבי עקיבא לומדים זורק מקצת דמים בחוץ שחייב מ"או זבח". (ולחלק לומד ר"ע מ"לא יביאנו, ומ"לעשות אותו לומדים שדווקא שלם ולא חסר, וס"ל לר"ע שמוקטרי (שחוטי) פנים שחטרו כגון שפקעו מעל האור והעלם בחוץ חייב דהא מהדינן פוקעים. ומ"דם יחשב" לומד ר"ע לרבות שחיטת העוף, ומ"אשר ישחט" לומדים שבמליקה אינו חייב, ומ"זה הדבר" לומד ר"ע גזירה שוה).

הקומוץ מנחה בחוץ ולא הקטיר **והמקבל דמים בחוץ** פטור. והנה אף שא"א ללמוד לחייב משחיטה, דמה לשחיטה שכן אם

שחט שלא לאוכליו בפסח כגון לחולה וזקן שאין יכולים לאכול כזית פסול דכתיב "איש לפי אכלו תכוסו", תאמר בקומוץ מנחה שלא שייך פסול שלא לאוכליו, ובקבלה אפילו בפסח מחשבת אוכלין אינה פוסלת, ומזריקה שאינה פוסלת במחשבה שלא לאוכליו בפסח וחייב עליה בחוץ, וה"ה לקמיצה וקבלה, ליכא למילף שכן זר חייב עליה מיתה משא"כ בקמיצה וקבלה, דאינו חייב אלא על עבודה תמה ולא על עבודה שיש אחריה עבודה, אך אפשר ללמוד משניהם בצד השוה, ולכן צריך פסוק לחייב בזורק בחוץ, אף שאפשר ללומדו בצד השוה משחיטה והעלאה, לומר שלא לומדים מצד השוה לחייב בעבודות בחוץ. (הפירכא מהעלאה היא שכן ישנה במנחה).

מתי חייב שתיים לרבי ישמעאל ולרבי עקיבא-

ק"י: שחט זורק בחוץ בהעלם אחד- לרבי ישמעאל שלומד זריקה מ"דם שפך" דכתיב גבי שחיטה חייב אחת, ולר"ע שלומד מ"או זבח" דכתיב גבי העלאה- לרבי אבהו חייב שתיים משום שהשמות מוחלקים, ולאביי חייב אחת דכתיב "ושם תעשה" לעשות הכל לעבודה אחת.

זרק והעלה בחוץ לרבי ישמעאל חייב שתיים, ולרבי עקיבא- לרבי אבהו חייב אחת, ולאביי חייב שתיים כיוון שהכתוב חילקם, "שם תעלה" "ושם תעשה" הוציא עליה מכלל שאר עשיות לומר שחייב עליה בפני עצמה ועל השאר בפני עצמם.

שחט זורק והעלה לכו"ע חייב שתיים, לר' ישמעאל כיון דכולם בהעלם אחד חייב אחד על העלאה דאית לה קרא בהדיא, ואחד על שחיטה וזריקה דמוחד קרא נפקי, ולר"ע חייב אחד על השחיטה, ואחד על העלאה וזריקה, ובהא לא פליג אביי, דלאביי נמי לדברי הכל חייב שתיים חדא אהעלאה וחדא אשאר עשיות.

פרטי דינים באיסור שחיטה והעלאה בחוץ

מה נקרא בחוץ- כתיב "אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה", "במחנה" ממעט שא"צ חוץ לג' מחנות ולא לומדים גז"ש מפרים הנשרפים, ו"מחוץ למחנה" מלמד שחייב רק במקום שאינו ראוי לשחיטת שום זבח, למעט דרום שהוא ראוי לקדשים קלים, ורק במקום שאינו ראוי לשום זבח חייב. והשוחט על גג ההיכל- לעולא חייב כיון שאינו ראוי לשום זבח, ולרבא "אל פתח אהל מועד" ממעט גג, ולדבריו עולה בדרום פטור שהרי בא אל פתח, ובמחנה ליה חייב שהרי לא בא אל פתח, ולומדים מ"במחנה" ו"מחוץ למחנה" לאתווי כולה בחוץ וצוארה בפנים, אבל אם צוארה בחוץ ודאי זה שחיטה בחוץ, דאשחיטה קפיד רחמנא.

המעלה קרבן בחוץ בזמן הזה לריו"ח חייב, דס"ל שקדושה ראשונה קידשה לעתיד לבוא וירושלים היא בית הבחירה, ונשאר איסור הבמות, ולר"ל פטור, דס"ל שקדושה ראשונה לא קידשה לעת"ל.

והנה מצינו שנחלקו ר"א ורבי יהושע מה עשו בימי עזרא, שלר"א בנו את הקלעים של ההיכל מבחוץ, ואת הקלעים של העזרה בנו מבפנים, ולרבי יהושע היו מקריבים אף בלא בית, והיו אוכלים קדשי קדשים בלי קלעים, וקדשים קלים ומעשר שני בלי חומה, דקדושה ראשונה קידשה לשעתה ולעתיד לבוא. הגמ' רוצה לדייק שלר"א קדושה ראשונה לא קידשה לעתיד לבוא ולכן עשו קלעים ואז קידשו כסדר המבואר בשבועות י"ד, והגמ' דוחה ש"ל שאין מחלוקת אלא כל אחד אמר מה ששמע מרבותיו, ומה שעשו לר"א קלעים זה היה לצניעות בעלמא.

מה מצטרף לשיעור כזית להעלאה בחוץ- עצם, לרבי יוחנן מצטרפת לשיעור כזית, ולריש לקיש אינה מצטרפת, ונחלקו אם חיבורי עולין כעולין. (ואף שריו"ח סובר (מנחות כ"ו:) שיש הקטרה בפחות מכזית, דובר שנחשב הקטרה בפנים חייב עלוי בחוץ, כוונתו שם שיכול להשלים אח"כ. והא דחשיב (שם כ"ח.) הקטרה בפחות מכזית לגבי שאור ודבש, שאני התם דכתיב קרא, ועוד דבשחוט' חוץ מייפטר טפי כדדרשין הכא על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר, ועוד שהרי הוקשה מחשבת אכילת אדם למחבת אכילת מזבח, והחושב ע"מ להקטיר חוץ לקומוץ לא מיפסלא בפחות מכזית, ש"מ דמוקטיר בחוץ לא מחייב בפחות מכזית. תוד"ה רבי יוחנן). וראש יונה של עולת העוף שהמלח משלימו לכזית, מסתפק רבא אם אין המלח מצטרף אפי' לריו"ח כיון שאינו מין בשר, או שהוא מצטרף אף לר"ל כיון שעצם שפרשה אין מצוה להקטירה, אבל מלח שפרש מצוה למלוח שוב דכתיב "ולא תשבית ברית מלח". תיקו.

ק"ח. השוחט והמעלה בחוץ- לת"ק חייב גם על השחיטה ועל ההעלאה, כיון שהם ב' איסורים נפרדים. ולריה"ג רק אם שחט בפנים חייב על ההעלאה בחוץ, אבל אם שחט בחוץ פטור על ההעלאה בחוץ, מפני שהעלה דבר פסול, ובעינן דבר המתקבל בפנים דכתיב "ואל פתח אהל מועד לא הביאו". אמרו לו הרי אף השוחט בפנים מעלה בחוץ דבר פסול, דכיון שהוציאו פסלו, ואפ"ה חייב,

וה"ה לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ, וענה רבי במקום ריה"ג דשאני שוחט בחוץ שלא היתה לו שעת הכושר ליקרב בפנים, ורבי אלעזר ברבי שמעון ענה במקום ריה"ג, ששוחט בפנים ומעלה בחוץ הקודש מקבלו שאם חזר והכניסו והעלאו לא ירד, משא"כ שוחט בחוץ שאין הקודש מקבלו.

ונ"מ בין שתי סברות אלו היכא שנשחט בלילה בפנים (שלא היה לה שעת הקודש כיון שנפסלה בשחיטתה, אבל הקודש מקבלו שאם עלה לא ירד. רש"י. וכתבו התוס' ד"ה שחיטת לילה) דהיינו כריש" (פ"ד.) שבנשחטה בלילה אם עלתה לא תרד, אבל לרבי יהודה דאמר אם עלתה תרד, בין לרבי בין לרבי אלעזר בר"ש שחט בלילה בפנים והעלה בחוץ פטור בין לריה"ג ואפילו לרבנן). וכן נ"מ היכא שקיבל בכלי חול, דלא היה להם שעת הכושר, אבל הקודש מקבלם, דכל שפסולו בקודש הקודש מקבלו.

וכתבו התוס' (שם) ד"ה דאיכא בינייהו נשחטה חוץ לזמנו וחוץ למקומו, דלכילי עלמא לא ירד דהרי קדש מקבלו, ולא היתה לו שעת הכושר. והקשו התוס' דלעיל (פ"ד.) מבואר שלרבי יהודה אם יצא דמה אם עלה ירד, וא"כ אמאי חייב על זורק מקצת דמים בחוץ. וטמא י"ל שבאמת לרבי יהודה פטור, ורק בשחוט' חוץ חייב על הזריקה. ועוד נראה דהא דמיפטר לר' יהודה משום דאין קדש מקבלו, היינו דווקא כשאין קודש מקבלו מחמת פסול אחר מלבד פסול זה שיצא לחוץ והשעלו.

וכן נחלקו בטמא שאכל קדשים, שאם אכל קדשים טהורים חייב לכו"ע, ואם אכל קדשים טמאים, לת"ק חייב, ולריה"ג פטור מפני שאכל דבר טמא. ואמר רבא שאם נטמא הגוף ואח"כ נטמא הבשר אפילו ע"י אחרים חייב לכו"ע, דטעמא דריה"ג משום שאין איסור חל על איסור וכאן איסור טומאת הגוף קודם, והמחלוקת היא היכא שנטמא הבשר וכבר נאסר באיסור שאין עליו חטאת ואח"כ נטמא הגוף, דס"ל לריה"ג שאין אומרים מיגו ולא חל איסור טומאת הגוף אע"פ שזה איסור כולל, וטומאת בשר חמורה מטומאת הגוף שהרי אין לה טהרה במקוה, ולרבנן אף בזה חייב דאמרוינן מיגו דכיון שהאיסור השני חל כלפי חתיכות טהורות הוא חל גם כלפי החתיכה הטמאה, אמרו לו הרי אף באכל טהור כיון שנגע בו טימאזו, (ואף דמשכחת לה כשתחב לו חבירו בבית הבליעה, סתמא דמילתא מיירי קרא אפילו בנתן לתוך פיו. תוד"ה כיון), אמנם טהור שאכל טמא פטור, דאינו חייב אלא בטומאת הגוף דכתיב "וטומאתו עליו ונכרתה".

חומרא וקולא בשוחט ומעלה-

השוחט בחוץ חמור מהמעלה בחוץ שהשוחט בחוץ לאכילת **הדיוט** חייב, אבל המעלה להדיוט פטור (משום העלאת חוץ, וחייב משום עובד עבודת כוכבים, ואם הדיז בעבודת כוכבים ושגג בהעלאת חוץ אינו מביא על שגגתו חטאת. רש"י. והתוס' ק"ח:) ד"ה והמעלה) כתבו שא"א לחייב את המעלה לחבירו משום עבודת כוכבים כיון שאינו מתכוין לעבודת כוכבים), ומאידיך המעלה בחוץ חמור מהשוחט בחוץ **ששניים** **שאחזו** בסכין ושחטו פטורים, אבל אם שניים אחזו באבר והעלוהו חייבים, ולרבי יוסי פטורים.

מקור דינים אלו- השוחט להדיוט בחוץ חייב דכתיב "איש איש" להביא איש ששחט לאיש, והא דכתיב בשחיטת חוץ "ואל פתח אהל מועד לא יביאנו להקריב קרבן לד' ", היינו להוציא שעיר המשתלח שאינו ראוי ליקרב לד'. (והיינו לאחר הגרלה, דקודם הגרלה חייב על שתי השעירים. תוד"ה להוציא), והמעלה להדיוט פטור דכתיב "ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אותו לד' ", ומהא דכתיב "איש איש" מרבים שניים שהעלו, אבל שניים שאחזו בסכין ושחטו פטורים דכתיב "ההוא" אחד ולא שתיים, ומ"ההוא" דהעלאה לומדים שיהא בהוייתו ובדעתו למעט **שוגג** מאילוי (ואף ששוגג מביא קרבן, לומדים שגם אם לא הביא קרבן אינו חייב כרת. תוד"ה שוגג) **אנוס** (וקשה למה לי קרא, והא אנוס רחמנא פטריה. ושמו הכונה לאומר מותר. שם) **ומוטעה** ע"י אחרים, ובשחיטה כתוב פעמיים "ההוא" ונכרת האיש ההוא, ודם יחשב לאיש ההוא. ולרבי יוסי גם בהעלאה לומדים מ"ההוא" אחד ולא שתיים, והא דכתיב "איש איש" דיברה תורה כלשון בני אדם, ולפטור שוגג אנוס או מוטעה לומד רבי יוסי מזה' ד"ההוא" (ור"ש לא דורש ה' ד"ההוא"), ובאמת אף "איש איש" דשחיטה א"א ללמוד ממנו, והא דהשוחט להדיוט בחוץ חייב לומדים זאת מ"דם יחשב לאיש" אפי' השוחט לאיש.

דין המעלה כמה פעמים מאותה בהמה-

העלה כמה פעמים מאותה בהמה וכל פעם נודע לו, לר"ש חייב על כל העלאה, ולרבי יוסי אינו חייב אלא אחת.

ק"ח: לריש לקיש נחלקו רק במעלה כל פעם אבר שלם, דמדכתיב "לעשות אותו" לומדים שעל השלם הוא חייב ולא על החסר, ונחלקו אם הכונה לבהמה שלימה שכולה נחשבת להעלאה אחת, או שהכונה לאבר שלם, אבל אם העלה אבר אחד בכמה פעמים (אחרי שהעלה את שאר האברים, דלרבי יוסי המעלה אבר אחד פטור אפילו העלוהו שלם, או שפקע אבר מהאש והחזירו) לכו"ע אינו חייב אלא אחת דהא כתיב "אותו" שלם ולא חסר. רש"י. והתוס' ד"ה (אכל) מבארים שאם הכונה לבהמה שלימה, אם העלה כמה אברים זה אחר זה אינו

חייב אלא אחת על הראשון, כיון שרק אז בהנמה היתה שלימה, ואם העלה אבר אחד לחצאין, לכו"ע אינו חייב אלא אחת, על הזית הראשון.

ולריו"ח נחלקו **באבר אחד**, דלכו"ע "אותו" היינו כל אבר ואבר, ונחלקו אם מוקטרי פנים שחסרו והעלם בחוץ חייב שהרי אברים שנפלו מהמערכה מחזירים אותם אף שאינם שלימים, או **פטור** דנפקא ליה מ"לא יביאנו" כרבי ישמעאל, אבל במעלה כל פעם אבר שלם חייב לכו"ע על כל אבר.

ולעולא מוקטרי פנים שחסרו והעלם בחוץ חייב לכו"ע, ולא נחלקו אלא במוקטרי חוץ שחסרו והעלם בחוץ, והמ"ד שמחייב סובר שמ"אותו" לומדים למעט פחות מכזית, שאין זה הקטרה שלימה. (ואף שחצי זית זה פחות מכשיעור, שמא הו"א שכין שמחזירים פוקעים בפחות מכזית, יהיה חייב בחוץ אי לאו דכתיב "אותו. תוד"ה לא.) וי"א **שדעת** עולא שמוקטרי חוץ שחסרו והעלם בחוץ פטור לכו"ע, ונחלקו במוקטרי פנים שחסרו והעלם בחוץ.

ואבוה דשמואל חולק על הלישנא קמא דעולא, דס"ל שהדין שמחזירים פוקעים למזבח הוא **דלא כרבי יוסי**, דאי כרבי יוסי, כיון שבפנים הם בני הקטרה המעלם בחוץ חייב, ומבואר שרבי יוסי חולק על מוקטרי פנים שחסרו והעלם בחוץ. וכתבו התוס' (ד"ה כמאן) דהא דמיחיבינן בריש פירקין (ק"ץ.) לר"ע מוקטרי פנים שחסרו והקריבן בחוץ, היינו דווקא כגון אימורי או איברי עולה שחסרו, דלא מפסלי בהכי, אבל מנחה וקטורת ולבנה שחסרו שהם נפסלים בכך, פטור. וקומין ולבונה שחסרו, אע"פ שאם עלו לא ירדו, מ"מ מסבאר יש למעטם מ"אותו" על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר, כיון דלכתחילה לא יעלה.

המעלה בחוץ לא ע"ג מזבח- לרבי יוסי אינו חייב עד שיעלה לראש המזבח שיבנה מזבח לשם כך ויעלה, ולר"ש אף המעלה ע"ג סלע או אבן חייב. רבי יוסי לומד מדכתיב "ויבן נח מזבח לד' " אלמא אפילו במת יחיד שהיא בחוץ אינה העלאה בלא מזבח, והא דכתיב במנוח "ויעל על הצור לד' " ולא בנה מזבח לשם כך, וקרי ליה העלאה, היתה זו הוראת שעה. ור"ש לומד ממנוח שא"צ מזבח, ונח בנה מזבח כדי שיהיה גבוה ונח להשתמש, ולא לחבות מזבח, או שר"ש לומד מדכתיב "מזבח פתח אהל מועד" שרק באהל מועד יש דין מזבח, אבל בשעת היתר במות המעלה על הסלע או האבן יצא יד"ח, ולכן כיון שבשעת היתר במות זה נחשב הקטרה, בשעת איסור במות המעלה בחוץ ע"ג סלע או אבן חייב.

קרן וכבש ויסוד וריבוע שהם מעכבים במזבח מעכבים בבמה גדולה אף נוב וגבעון שהיו במות ציבור, וכ"ש שילה ובית עולמים, ולא בבמה קטנה.

באלו דברים יש איסור העלאה בחוץ

ק"ט. עולה, דכתיב "עולה".

אימורי אשם וחטאת, וקדשי קדשים (-כשבי עצרת), וקדשים קלים, דכתיב "או זבח".

קומץ, לבונה של מנחת נדבה, קטורת, מנחת כהנים שהיא כליל וראויה להעלאה כקומץ מנחת ישראל (אבל שיירי מנחת ישראל אינו חייב על העלאתם), מנחת כהן משיח עשירית האיפה שהוא מביאי בכל יום, המנסך ג' לוגין יין שזה הפחות שבנסכים, והמנסך ג' לוגין מים בחג (ובמוקדשים לחג, דאין העלאת חוץ נוהגת בחולין), חייב, דכתיב "ואל פתח אהל מועד לא יביאנו" לרבות כל דבר הבא לפתח אהל מועד.

המעלה בחוץ קדשים פסולים שהיה פסולם בקודש כגון הלן והיוצא והטמא, ושנשחט חוץ לזמנו או חוץ למקומו, או שפסולים קיבלו או זרקו את דמו, והניתנים למטה שנתנם למעלה ולהיפך, והניתנים בחוץ שנתנם בפנים ולהיפך, ופסח וחטאת שלא לשמן, חייב, דכתיב "לא יביאנו לעשות" משמע הראים לעשות אפילו אינו ראי לבוא מחוץ לפנים, כל המתקבל בפתח אהל מועד חייבים עליו בחוץ, וכיון שבפנים אם עלו לא ירדו, וכהן נזקק להם להפכם בצינורא או להעלותם מראש המזבח למעריכה, חשיב ראויים לעשות.

צינורף בשר ואימורים, לאיסור העלאה בחוץ ולפיגול ונותר- המעלה בחוץ כזית שחציו מבשר העולה וחציו מהאימורים חייב כיון שכולה כליל. וכן הבשר והאימורים מצטרפים לחיוב פיגול נותר וטמא. אבל בשלמים אין הבשר מצטרף לאימורים, כיון ששלמים אינם כליל ולא קרינן בבשר "ואל פתח אהל מועד לא יביאנו" כיון שאינו בר הקטרה.

ולענין פיגול בשלמים אם אכל חצי זית מבשר פיגול וחצי זית מאימורי פיגול חייב, דאיתא בגמרא (לעיל מ"ג.) דכל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול, והרי הדם מתיר את הבשר לאדם ואת האימורין למזבח, ותנן נמי דדברים שאין חייבין עליהם משום פיגול כגון הקומץ והלבונה והקטרת שאין להם מתירין אלא הם עצמן מתירין, חייבין עליהן משום נותר ומושם טמא, וכל שכן אימורין שהפיגול נוהג בהן ומקראי ילפינן להן, אבל לענין מחשבת פיגול, אם חשב להקטיר חצי זית בשר וחצי זית אימורים חוץ לזמנו אינם מצטרפים, דאין מחשבת אכילה בנקטרים ואין מחשבת הקטרה בנאכלים.

ולענין נותר האוכל בשר ואימורי נותר מצטרפים לכזית, אבל אם ניתותרו מאיבוד ושריפה, כגון שבאדו הבשר והאימורים לפני זריקת הדם ונשאר רק חצי זית בשר וחצי זית אימורים, אף שבעולה מצטרפים כיון ששניהם אכילת מזבח והוי זריקה (לחייב משום פיגול נותר וטמא, דחשיב שקרבו מתירין, ותירוץ זה מתרץ גם את הקושיא מפיגול וטמא. תנה"ה נאן). בשלמים אין מצטרפים כיון שזה אכילת אדם וזה אכילת מזבח, וכרבי יהושע דס"ל שאין זורקים את הדם אא"כ נשתייר כזית בשר או חלב דכתיב "ודם זבחין ישפך והבשר תאכל" - אם אין בשר אין דם, אבל לא חצי זית בשר וחצי זית חלב, ובעולה שכולה כליל מצטרפים. ואם אבד כל הזבח לא יזרוק את הדם אפי' אם כל המנחת נסכים הבאה עם הזבח קיימת דלאו גופה דזביחה הוא.

איתא במעילה (ט"ו:) חמשה דברים בעולה מצטרפין זה עם זה, הבשר והחלב והסולת והיין והשמן, ובתודה ששה דאיכא לחם. וכתבו התוס' (ד"ה עולה) שאין הכונה שמצטרפים למעילה, דתודה אין בה מעילה אלא לאחר זריקה באימורים אבל בלחם לא. ואין הכונה לאיסור העלאה בחוץ, דבסוגיין מבואר שרק בעולה ואימורין מצטרפים, אבל חמשה דברים אע"פ שחייב עליהם בחוץ בפני עצמם אינם מצטרפים, וחלב ויין לא מצטרפים כיון שזה שיעורו בכזית וזה בשלשה לוגין. וכן אין הכונה שמצטרפים לענין לזרוק עליהן הדם, דבמנחה אפילו כולה קיימת לא יזרוק. ולענין מחשבת פיגול אין אכילה והקטרה מצטרפין. וצ"ל דמיירי לענין אכילה, שהם מצטרפים לחייב את האוכל משום פיגול נותר וטמא, והא דחלב ויין מצטרפין אף על גב דחלב בכזית ומשקין ברביעית, ה"מ בשתיה אבל דרך אכילה ששרה פתו ביין שיעורו בכזית. ובאמת גם בשלמים הם מצטרפים לחייב משום פיגול, ונקט עולה משום דאיירי נמי במעילה, אע"ג דבתודה לא איירי במעילה.

דין המקטיר בחוץ פחות משיעור הקטרה

ק"ט: קומץ ולבונה של מנחה, קטורת שבכל יום פרס בשחרית ופרס בין הערבים, ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים, **אם הקריב כזית מהם בחוץ, לת"ק חייב** דכי כתיב "אותו" על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר, אשיעור הקטרה כתיב, והיינו כזית, ולרבי אליעזר אינו חייב עד שיקריב הכל, שאף שבעולה (ק"ט.) לא פליג ומחייב בכזית, שאני התם שאינה נפסלת בחסרון, דכפרתה תלויה בדם, אבל באלו שאם לא הקריב את הכל לא הוי הקטרה ולא יצאו הבעלים ידי חובה, אינו חייב עד שיקטיר הכל, ולרבנן כיון שאם הכל קיים אפשר להקטיר כזית אחרי כזית חייב כבר בכזית. ואם הקריבם ושייר מהם כזית והקריבו בחוץ חייב כיון שבזה נגמרה הקטרתם, ואפילו לר"א דדרשי "אותו" היינו על שיעור הקטרה, ושיעור הקטרה בכזית היכא דבפנים הוי הקטרה גמורה. ואם חסרו כל שהוא קודם הקטרה ע"י איבוד או שריפה, שנפסלו בחסרונם, והקריבם בחוץ, פטור, הואיל ואין מתקבלים בפנים. אמנם לבונה שחסרה והקטירה בחוץ חייב, דלר"ש כשרה אפילו נשאר קורט אחד, ולרבי יהודה בשני קרסין, ואם חסרה משיעור זה והקריבה בחוץ פטור.

איתא בברייתא שהמקטיר כזית בחוץ חייב, ואם הקטיר חצי פרס בפנים, (וה"ה כזית, אלא פחות משיעור הכשר מצותה נקט) פטור. והגמרא מבארת דהיינו שאם הוא כהן פטור הציבור מהקטרה דיצאו ידי חובתם, דכזית היא הקטרה, ואם המקטיר הוא זר חייב. רב אמר שדין זה הוא גם לר"א.

וצ"ב שהרי לר"א פחות מכשיעור אינו הקטרה.

לרבה בהקטרה של ההיכל שבכל יום שלא נאמר בה שיעור, ורק מדרבנן צריך שיעור פרס, לכו"ע מספיק כזית להתחייב בחוץ ולהוציא ציבור ידי חובתם בפנים, אבל בהקטרה של פנים (-של יוה"כ לפני ולפנים), לר"א שיעור "מלוא חפניו" הוא דווקא ובבת אחת, ולכן בחוץ אינו חייב אלא בשלימה, ולחכמים אינו דווקא.

ולאב"י הברייתא שאומרת שר"א מודה בפחות מכשיעור, מיירי בהקטרה דהיכל, וכרבה, אמנם בהקטרת פנים ודאי שיעור מלוא חפניו הוא דווקא, דהא כתיב "חוקה" בהקטרה דפנים וחוקה עיכובא הוא, והמחלוקת היא במקטיר בחוץ כזית מן הקטורת של חפנית פנים, שלחכמים לומדים חוץ מפנים שמזו שבהקטרה של היכל בבמה בחוץ חייב בכזית, ה"ה בהקטרה של פנים, אע"פ שבפנים לא היא הקטרה, כיון שבהיכל זה הקטרה, ולר"א לא לומדים דרך בהקטרה דהיכל חייב בחוץ בכזית כיון שבהיכל זה שיעורה, אבל בהקטרת פנים ששיעורה מלוא חפניו אינו חייב בחוץ בכזית.

ולרבא אין למדים אפי' חוץ מחוץ (שהרי המעלה פחות מכזית קומץ או אימורים, או המנסך פחות מג' לוגין מים או יין, פטור, דכתיב "לעשות" על השלם הוא חייב ולא על החסר, ולא לומדים לחייב בפחות מג' לוגין אף שיש בהם כמה זיתים), וכ"ש חוץ מפנים, (רב אשי מיישב קושיא זו שאין לומדים ניסוך מהקטרה, אבל לומדים הקטרה מהקטרה אפי' חוץ מפנים), אלא המחלוקת היא כשהניח שני חצאי קטורת של היכל בכלי, שלר"א קביעות מנא מילתא היא ואם חסר כל שהוא מיפסל, ולרבנן קביעות מנא לאו מילתא היא, (ולדבריהם אם קבע בכלי ששה לוגין שהם חצי ההין לצורך פר שזה שיעורו, חייב אף בהקריב ארבעה בחוץ, שהרי הם ראויים לאיל ששיעורו שלישית ההין,

ואם קבע ארבעה לאיל, חייב אף בהקריב שלשה בחוץ שהרי הם ראויים לכבש, אבל בפחות משלשה פטור דלא חזו בפנים).

ק"י. ואם הוציא שיעור שלם לחוץ וחסרו בחוץ לאיבוד, הגמ' מטסתפקת אם חייב לרבנן כאלו כולו קיים כיון שבלאו הכי נפסלו כשיצאו ואפ"ה חייב עליהם בחוץ, או שאינו חייב על יוצא אלא היכא דאיתיה בעיניה, ואף שרבנן מודים היכא שחסר, י"ל דהיינו בחסר בפנים.

דינים נוספים בהעלאה בחוץ

המעלה קדשים ואימורים מחוברים **בחוץ** חייב משום אימורים. (מתני' ק"ט:). לשמואל איירי שהפכם והחלבים למטה, דאל"כ הוי חציצה דהבשר שאינו ראוי להקטרה חוצץ בין האימורים למערכה, דכתיב "על העצים אשר על האש". ולרבי יוחנן מתני' כר"ש שאפי' המעלה ע"ג סלע חייב, ולרב מין במינו אינו חוצץ, והא דפסול בעומד ע"ג רגל חבירו, היינו משום שאין זה דרך שירות. תוד"ה מין.

העלאה בחוץ במנחה שלא נקמצה- מנחה שלא נקמצה והקריבה בחוץ פטור כיון שאינה ראויה לפנים, ואם קמצה וזחר קומצה לתוכה חייב כיון שאם הקטירה בפנים עלתה לבעלים בדיעבד, ואין השייריים מבטלים את הקומץ ברוב. דילפינן ממה שנאמרה הקטרה בקומץ ובשייריים, שכמו שקומץ אינו מבטל חבירו כמו שדם הפר אינו מבטל את דם השעיר אע"פ שהוא הרוב, כך השייריים אינם מבטלים את הקומץ.

המקטיר בחוץ רק קומץ או רק לבונה של מנחת נדבה **או רק בזין אחד** של לבונה של לחם הפנים, לת"ק חייב, ולר"א אינו חייב עד שיקריב גם את השני, שהקומץ והלבונה שניהם מתירים את השייריים לאכילה, וכן שני בזיכי לבונה מתירים את לחם הפנים, ור"א סובר שחייב רק כשהקטיר את כל המתיר, ואמנם אם הקריב את הראשון אפי' בפנים, חייב על השני כיון שהכל תלוי בגמור. והגמ' מטסתפקת אם לת"ק שחייב בהקטרת אחד מהם ומבואר שזה נחשב הקטרה בפנים, הקטרת הקומץ לבדו ע"מ להתיר חצי מהשייריים וברר חצי מהשייריים מתירה כנגדה בשייריים (מישראל שרי' פלגא לגמרי או קלושי מיקלש לאיסור של הכל), אמנם לר"מ דס"ל שמפגלים בחצי מתיר בקומץ או בלבונה שהקטיר קומץ ע"מ לאכול זית מן השייריים חוץ לזמנו הוי פיגול, ודאי מותרת חצי מהמנחה דאם במקטיר אחד מהם בלא מחשבת פיגול לא שרי כזית מהם לגמרי, איך המחשבה מפגלת, והרי בעינן דומיא דזריקה דשריא לגמרי, ולרבנן (וכן סובר ר"א שהרי הוא אומר שזה לא נחשב הקטרה) דס"ל שאין מפגלים בחצי מתיר, י"ל שאין חצי מהמנחה מותרת, ואף לא קליש איסורא. כתבו התוס' (ד"ה קומץ) דאפילו למ"ד מישרא שרי אין אפשרות לברר איזה חלק הותר, אלא שאם אכל הכל לוקה כיון שחצי נשאר באיסורו כבתחילה, ואי מיקלש קליש אין מלקות בהכל, או דנ"מ לענין מעילה.

ק"י: **הזורק מקצת דם בחוץ** כגון מתנה אחת, ואפילו בחטאות הפנימיות שכל מתנותיהם מעכבות, חייב לרבנן דלא בעו כולו מתיר, ואף ר"א מודה בזה, וכדנתניא שאם נשפך הדם מביא פר אחר וממקום שפסק משם הוא מתחיל.

ניסוך מים בחוץ

במתני' איתא שלרבי אלעזר אף **המנסך מי החג בחג בחוץ** חייב והיינו במים שנתמלאו לשם ניסוך המים בחג הסוכות. ואמר רבי יוחנן בשם רבי מנחם יודפאה שרבי אלעזר אמר זאת בשיטת רבו ר"ע, שסובר שניסוך המים דאורייתא ולכן חייב על זה בחוץ, דכתיב "ונסכיה" – בשני ניסוכים הכתוב מדבר, אחד ניסוך המים ואחד ניסוך היין. וריש לקיש מקשה שא"כ הוקשו מים ליין ובעינן ג' לוגין כנסכי יין של עולת התמיד יהיה חייב רק בג' לוגין, ור"א אמר מי החג ואפילו פחות מג' לוגין, דאיכא למ"ד שהיה מנסך לוג, וכן יהיה חייב גם בשאר ימות השנה, ור"א אמר מי החג, (והקשו התוס' ד"ה א'י) שהרי לר"ע אין ניסוך המים אלא בחג, ואין יתחייב בשאר ימות השנה. וי"ג 'בשאר ימות החג' והיינו שלר"ע אין ניסוך המים אלא בשני ימים אחרונים של חג (תענית ג.), וא"כ למה חייב בכל ימי החג), ובהכרח דאישתמיטתיה למנחם יודפאה הא דאמר רבי יוחנן שנטיעות ערבה וניסוך המים הם הלכה למשה מסיני, וא"כ לכו"ע זה דאורייתא, ולכן יש מ"ד שנאמר שהשיעור הוא לוג או שאין להם שיעור. ורש"י. התוס' (ד"ה אישתמיטתיה) הקשו איך שייך אישתמיטתיה למנחם יודפאה, והרי שתי המיתרות נאמרו ע"י רבי יוחנן, וכתבו דשמוא לבתר הכי שמעה רבי יוחנן. ובאופן אחר ביארו דאישתמיטתיה לריש לקיש, די"ל ד'בשיטת רבו אמרה' הכונה שזה דאורייתא, אבל לא מ"נוסכיה" אלא מהלכה, אלא שלפ"ז יש מ"ד שניסוך המים דרבנן, וזה תימא שיתקנו רבנן להביא חולין בעורה, אפילו למ"ד חולין בעורה לאו דאורייתא, ושמוא עשו כן כדי שיזכרו לפני המקום להתברך במי גשמים, לפי שהוא אז זמן גשמים.

ובברייתא איתא **שלת"ק המנסך ג' לוגין מים בחג בחוץ חייב, ולרבי אלעזר אם מילאם לשם חג חייב**.

לרב נחמן בר יצחק המחלוקת היא אם יש שיעור במים, דאם מילא בכלי גדול יותר מוג' לוגין, לרבי אלעזר יש שיעור למים וממילא לא קידשם הכלי, דאין כלי שרת מקשים אלא הראוי להם, ולת"ק אין שיעור למים דיש בכלל מואתים מנה וקדשו המים והמנסכם חייב. רש"י. והתוס' (ד"ה ביש) ביארו איפכא, דתנא קמא סבר יש שיעור, דנקט שלשת לוגין לא פחות ולא יותר, ור"א בא לומר 'הוא שמלאן לשם חג' - דקבעינהו מנא, דרבי אלעזר לטעמיה דאמר לעיל קביעותא דמנא מילתא הוא, אבל לא קבעינהו מנא חייב בפחות משלשת לוגין, דאין שיעור למים.

ק"א. ולרב פפא (לכו"ע יש שיעור למים ואם מילא יותר לא קדשו. רש"י. ולתוס' (ד"ה בקרבו) לכו"ע אין שיעור, וג' לוגגין לאו דווקא. ו) נחלקו אם קרב נסכים במדבר וממילא הא דכתיב בפרשת נסכים "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם" היינו ב"ד שנה של כיבוש וחילוק שהותרו הבמות, ונמצא שבמות יחיד טעונה נסכים אע"פ שאין בה כלי שרת, וממילא ה"ה שחייב במנסך בחוץ אף בלא קידוש כלי שרת, ולר"א לא קרבו נסכים במדבר, ו"כי תבואו" היינו אחר כיבוש וחילוק כשקבעו משכן בשילה, ולא בבמה קטנה שהיא בלא כלי שרת, וממילא בלא קידוש כלי פטור. וכתבו התוס' (ד"ה לדברי) שרש"י בקידושין (ל"ז). כתב שלכו"ע קרבו נסכים במדבר בקרבנות ציבור, והמחלוקת היא אם קרב בקרבנות יחיד או לא.

ולרבינא לכו"ע קרבו נסכים במדבר וביאת הארץ האמורה בנסכים לבמה קטנה אתא, שקרבו שם נסכים בלא קידוש כלי, אמנם דין זה נאמר בניסוך היין ולא בניסוך המים שהוא חובת ציבור ולא קרב אלא בבמת ציבור בכלי שרת, ונחלקו אם לומדים ניסוך המים בניסוך היין לחייב בחוץ היכא שלא קידשו בכלי או לא.

ובברייתא אחרת איתא **שלת"ק המנסך ג' לוגין יין בחוץ חייב, ולרבי אלעזר ברבי שמעון חייב רק אם קידשם בכלי**.

לרב אדא בר אהבה נחלקו בבירוצי מידות אם מה שצף על שפת הכלי קדוש או לא, ולתרווייהו בעינן קידוש כלי.

ולרבא בריה דרבה נחלקו אם קרבו נסכים בבמה ומג"ל, וכדמצינו שנחלקו רבי וחכמים אם במת יחיד טעונה נסכים או לא, וכן מצינו שלרבי ישמעאל במה קטנה אינה טעונה נסכים, דכתיב "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם אשר אני נותן לכם" – בבמה הנוהגת לכולכם, דמשמע ליה מושבות – לאחר ירושה וישיבה, דס"ל לא קרבו נסכים במדבר, ולר"ע במה קטנה טעונה נסכים, דהא דכתיב "אל ארץ מושבותיכם" היינו במה הנוהגת בכל מושבות והיינו במת יחיד, דבמת ציבור אינה אלא במקום אחד, דס"ל שקרבו נסכים במדבר וממילא א"צ ללמד שבמה גדולה טעונה נסכים. התוס' (ד"ה במה) מביאים שו"מ שבמה גדולה הכונה שעת איסור הבמות, ובמה קטנה היינו שעת היתר הבמות, וכתבו שהעיקר כפירוש רש"י דתרווייהו בשעת היתר הבמות, אלא דבמה גדולה היא במת ציבור ובמה קטנה היא במת יחיד, ואף שרבי ישמעאל מטעין נסכים לבמה גדולה ודריש מושבות לאחר ירושה וישיבה, ואז נאסרו הבמות שבאו לשילה, מ"מ אף כשהותרו אחרי כן בנוב וגבעון, מודה רבי ישמעאל דבמת ציבור טעונה נסכים.

הקרבת שיריים בחוץ - לרבי נחמיה המקריב שיירי הדם בחוץ חייב. ריו"ח מבאר שר"נ סובר כדברי האומר (לעיל נ"ב). ששיריים מעכבים בחטאת, ולכן זה נחשב עבודה להתחייב עליה בחוץ כשאר זורק

מקצת דמים. הגמ' מקשה על דבריו מברייתא שמבואר בה שר"נ סובר שכמו שאברים ופדרים שהם שיירי מצוה והיינו שאין מעכבים את הכפרה המקריבים בחוץ חייב, ה"ה בשיירי הדם, ור"ע אמר לו ששאני אברים ופדרים שהם תחילת עבודה, ומבואר שגם לר"נ אין שיריים מעכבים. והגמ' מביאה שרב אדא בר אהבה אמר שהמחלוקת אם שיריים מעכבים היא בשיריים הפנימיים והיינו של חטאות הפנימיות שכל המתנות מעכבות, אבל שיריים החיצוניים לכו"ע אינם מעכבים, וכי תניא ההיא שר"נ מודה שהם שיירי מצוה בשיריים החיצוניים שבהם מודה ר"נ שהמקריבים בחוץ פטור, וההוכחה מאברים ופדרים שהם חיצוניים היא תשובה לר"ע שסובר שהם שיירי מצוה, אבל לר"נ שיריים מעכבים.

שחיטה והעלאה של עוף בחוץ- המולק בפנים ומעלה בחוץ חייב, אבל המולק בחוץ ומעלה בחוץ פטור על ההעלאה פטור כיון שמליקה בחוץ נבילה היא, דאין מליקה אלא בפנים, ועל המליקה פטור כדלעיל (ק"ז). שעל מליקה אין חיוב משום שחוטי חוץ. וכן אם שחט עוף בפנים והעלה בחוץ פטור כיון שהעוף נפסל בשחיטה, ואף שכל השוחט בחוץ הקרבן נפסל כבר ביציאתו ואעפ"כ חייב על העלאתו, התם רחמנא רבייה, אבל לענין שאר פסולים בעינן דבר המתקבל בפנים. אמנם אם שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב בין על השחיטה בין על העלאה, דילפינן מקראי לחייב, נמצא שבדרך חיובו אם נעשית העבודה הראשונה בפנים כגון שמלק בפנים והעלה בחוץ, פטור בחוץ אם מלק בחוץ, ודרך חיובו בחוץ אם עשה את העבודה הראשונה בחוץ כגון שחיטה פטור בפנים אם נגשט בפנים והעלה בחוץ.

ק"א: איתא במתני' שר"ש חולק על ת"ק, ואמנם מלשון המשנה יוצא שר"ש לא חולק על הדינים הנ"ל.

ולכן זעירי מבאר שנחלקו מה הדין בשחט בהמה בלילה והעלאה אותה בחוץ, שלת"ק אם שחט בפנים בלילה פטור על ההעלאה בחוץ כיון שאינה מתקבלת בפנים, דכתיב "ביום זבחכם", ואפילו עלתה תרד, (וכרבי יהודה פ"ד), ואם שחט בחוץ בלילה והעלה בחוץ חייב דבשחיטת חוץ חייב גם בלילה, כיון שהוא ראוי לבוא ביום לפתח אהל מועד, ועל ההעלאה נמי חייב, דכל שחייבים על שחיטתו חייבים על העלאתו, ולר"ש אף אם שחט בלילה בפנים חייב דס"ל שאם עלתה לא תרד כדלעיל פ"ד, חוץ משוחט עוף בפנים והעלה בחוץ דבפנים נמי אם עלה ירד דהא מיקטל קטליה.

ולרבא נחלקו מה הדין אם קיבל דמו בכלי חול והעלה בחוץ, שלת"ק אם קיבלו בכלי חול בפנים והעלה בחוץ פטור כיון שבפנים אם עלה ירד, דהוי כנשפך דמו, (וכרבי יהודה פ"ד): שרק לן ויוצא ונשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו ושקיבלו פסולים דמו בהנך פסולים דחזו לעבודת ציבור אם עלו לא ירדו), ואם קיבלו בכלי חול בחוץ והעלה בחוץ חייב, ולר"ש חייב אף אם קיבלו בכלי חול בפנים והעלה בחוץ דס"ל (שם) שבפנים נמי אם עלתה לא תרד ואפילו נשפך דמה, חוץ משוחט עוף בפנים והעלו בחוץ.

ולמאי דתני אבوه דשמואל בר רב יצחק שאם מלק עוף בפנים והעלו בחוץ חייב, ואם מלק בחוץ והעלה בחוץ לת"ק פטור ולר"ש חייב, א"כ לדין זה כוונת ר"ש במתני'.

דין הזורק גם בפנים וגם בחוץ- חטאת שקיבל דמה בכוס אחד זורק בחוץ ואח"כ בפנים, חייב על הזריקה בחוץ, כיון שכולו ראוי לפנים. ואם זרק בפנים ואח"כ בחוץ, דינו כזורק שיריים בחוץ שלרבי נחמיה חייב. ואם קיבל דמה בשתי כוסות, אם נתן שניהם בפנים פטור, ואם נתן שניהם בחוץ חייב אחת, ואם היתה לו ידיעה בינתיים חייב שתיים, ואם נתן אחד בפנים ואח"כ את השני בחוץ פטור, ואף שמתני' כר"נ שהזורק שיריים בחוץ חייב, מ"מ ס"ל (לעיל ל"ד). שכוס עושה דיחוי לחבירו ואפילו שיריים לא הוי, ולכן חטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתן ד' מתנות מאחד מהם הוא לבדו נשפך ליסוד והן נשפכים לאמה, ואם נתן אחד בחוץ ואח"כ את השני בפנים, על הראשון חייב והשני מכפר להכשיר את הזבח. (ולרבי אלעזר ברבי שמעון כוס עושה את חבירו שיריים ושאר הכוסות הנ"ל נשפכים ליסוד).

דין שחוטי חוץ במפריש שתי חטאות- המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה, אם שחט שתיהן בפנים פטור, ואם שחט שתיהן בחוץ חייב על כל אחת ואחת, דבשעת שחיטה כל אחת מהן ראויה לפנים, ואם שחט אחת בפנים ואח"כ את השניה בחוץ פטור דהויא לה חטאת שמתו בעליה דלמיתה אולא ואינה מתקבלת בפנים, ואם שחט אחת בחוץ ואח"כ את השניה בפנים, חייב על החיצונה בבת חזיא לפנים, דיכול להקריב איזו שירצה, והפנימית מכפרת על הבעלים.

וכשם שדמה פוטר את בשרה מן המעילה, דזריקת דם מוציאה קדשי קדשים מידי מעילה, כך היא פוטרת בשר חברתה מידי מעילה אע"פ שהיא פסולה, והיינו בשחט שתיהן בפנים ודם שתיהן מונח בכוסות וקדם וזרק מדם האחת, דהשניה דינה כחטאת שמתו בעליה שאסורה בהנאה אבל אין בה מעילה, ובשחוטי חוץ פשיטא שאין מעילה, דכמאן דקטלינהו דמי. רש"י. והתוס' (ד"ה כשם) כתבו שרק בנשחטו בבת אחת ונזרק דמה של אחת אין בשתיהן מעילה, דחשיבי תרווייהו כחד גופא, ולא בנשחטו בזה אחר זה.

ק"ב. המשנה מדמה דין שחוטי חוץ במפריש ב' חטאות, לדין זורק בפנים ובחוץ, והגמ' מבארת שמתני' כרבי דס"ל שאם היתה הראשונה אבודה בשעת הפרשה ואח"כ נמצאה והקריב אחת מהן תמות השניה כחטאת שכיפרו בעליה דאולא למיתה אפילו אם לא היתה הראשונה אבודה בשעה שמתכפר בשניה אלא בשעת הפרשה ואח"כ נמצאה, וכוונת המשנה לומר שאם מתחילה הפריש שתיים לאחריות שאם תאבד אחת יתכפר בשניה, אחת מהן היא עולה שתורעה ודמיה לעולת קיץ המזבח, וכן לרבנן באבודה בשעת הפרשה שדינה שתורעה, אע"ג דלכתחילה אינה קריבה אלא דמיה חייב עליה בחוץ, דאם הקריבה בפנים היא מתקבלת, וכדאמור רב שאשם שניתק לרעייה כגון תמורת אשם ואשם שמתו בעליו או שנתכפרו באחר, ושחטו סתם, כשר לעולה, (אבל בלא ניתק לא), והיינו בשעיר נשיא שהוא זכר והפריש שנים לאחריות, אבל סתם חטאת אינה ראויה לעולה כיון שהיא נקיבה.

חדש ב'תמצית'

קורס חדשני מקצועי וייחודי
הדרך ללמוד - להנות - ולזכור
מחזור חדש ומורחב של 11 שיעורים,
בירושלים בני ברק מודיעין עילית
ורכסים, החל מחודש טבת.

להרשמה ולפרטים: 055-400-7977

קו עדכונים ושיעורים
בקו תוכלו לשמוע: מידע כללי, עדכונים,
רשימת נקודות ההפצה, שיעורים.

02-3131-465

מבחני 'לדעת'

מבחן שבועי על דף היומי / עמוד היומי /
משגה ברורה / חפץ חיים / אהבת חסד
ניתן לעשות את המבחנים מיום שישי
עד יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:

- בטלפון 0737-289-669
- במייל 7692282@gmail.com
- בנדרים פלוס קופת לדעת.

הגרלות: בכל שבוע על 500 ₪ במזומן,
81 זוכים בזיכוי 100 ₪ ברשת 'יפה נוף'.

סיכומי 'תמצית'

ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית
החדשיים על הדף היומי / משגה ברורה
ומוסר (לפי סדר הדף היומי בהלכה) / ועמוד היומי

- בנקודות ההפצה
- במייל 7692282@gmail.com

בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים על כל מסכתות הש"ס, ועל כל המשגה ברורה, ועל תנ"ך וספרי מוסר, או סיכומים לפי סדר הלימוד של: העמוד היומי, חבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום, ומפעל הש"ס.

רוצה להיות חלמיד חכם? רוצה להיות שקוע בלימוד? רוצה להנות מהלימוד?

מחזור שני ומורחב
של קורס חדשני מקצועי וייחודי
מטעם סיכומי 'תמצית'

הדרך להתענג בידיעת התורה
ללמוד < להנות < ולזכור

בקורס ילמדו בין השאר הנושאים הבאים:

כיצד פועלת מערכת הזכרון, מדוע אנו שוכחים, כיצד ניתן לפתח משמעותית את הזכרון, כיצד ללמוד בצורה חווייתית ונוכחית, ולזכור את הלימוד, כיצד חוזרים בזמן קצר ובצורה מהירה ויעילה, איך מסכמים סוגיות, כיצד מצליחים במבחנים וחוזרים את הדברים לטווח ארוך, והעיקר כיצד נהנים תלמידי חכמים, ועוד.

שיעורי הכתיחה לקורס יתקיים במקומות ובמועדים דלהלן:

בני ברק < ביהמ"ד 'בית השם' ירושלים < אולם בנות אסתר רחוב אלחזרי' 6 במצא' שבת ישרא' סמוך ליערבת (מיר) ביום שבת יוגש בעונה 21:00 רבינו כ"ה שבת בשעה 14:30 רכסים < ביהמ"ד 'שבעי ישרא' מודיעין עילית < ביהמ"ד שייח רחוב חרצית 1 ביום שלישי כ"ד יצחק רחוב מסילת יוסף 1 ביום רבינו כ"ה שבת בשעה 22:15 שבת בשעה 21:00

תלמידי על דרכי פעילות מערכת הזכרון והאופן להשתמש בו בידיעת התורה שיעור הפתיחה הני ללא תשלום והרשמה.

לפרטים ולהרשמה ☎ 055-400-7977

פרטים מדויקים על מועדי השיעורים ומיקומם יתפרסמו בקו תמצית שתתפרסם 465-3131-02 בשלוחת הערכונים.

הנה מיוחדת! לעשרים המצטרפים הראשונים!

לדעת חכמה

מהו השיעור ששיעורים מטמאים (גמרא ודשי"י)?
א. בבית.
ב. בכעדרה.
ג. בכל שדוא.

מנלן שהמולק את העוף בחוץ פטור?
א. מדכתיב "או אשר ישחט" למעט מולק.
ב. מדכתיב "זה הדבר" למעט מולק.
ג. מחלוקת.

המעלה מנחה בחוץ האם חייב (גמרא ודשי"י)?
א. במנחת ישרא' חייב רק על הקומץ, ובמנחת כתיבים חייב על כל המנחה.
ב. רק המעלה קומץ חייב אפילו במנחת כתיבים.
ג. גם במנחת ישרא' חייב על כל המנחה.

עוף שנמלק והעלאו בחוץ, מתי חייב על ההעלאה לבו"ע?
א. רק שנמלק בפנים חייב.
ב. רק שנמלק בחוץ חייב.
ג. בכל אופן חייב.

שאלה מדבריהם

באיזה אופן לומדים מ"הורא" למעט שהמעלה בחוץ בשוגג פטור מוכרת?
א. כשהביא קרבן, אבל כשלא הביא קרבן חייב כרת.
ב. כשלא הביא קרבן, אבל כשהביא קרבן פטור שפיטא שפטור.
ג. בין כשהביא קרבן בין כשלא הביא קרבן.

גלגל'ר ישרא'ל עקב ב'ר' יצחק אייזיק ז"ל.

ניתן לעשות את המבחנים:

בטל': 0737-289-669
בגמדות 'דרים פלס' (לדעת) 7692282@gmail.com

ניתן לקבל את הסיכומים והמבחנים:

במיינ': 7692282@gmail.com
בפקס': 0799-414-144

מערבת המבחנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בבית

הגרלות בכל שבוע:

פרס ראשון עד 500 ש' במזומן,
ועוד 8 זוכים ביוכי 100 ש' ב"פ' נוף'

מבחן שבועי בדף היומי

האם נזהר שיער המשתלח מטמא?
א. מטמא את המעלה מטמא בגדים ומשקים הנגעים ב.
ב. מטמא את המעלה מטמא בגדים, יצ' גם אכלים ומשקים הנגעים ב.
ג. אינ' מטמא כלל.

האם כוית מנבלת עוף טהור מטמא לרבי מאיר במגע?
א. לא.
ב. אם מחזיקה בידו או בפיו מטמא אכלין ומשקין.
ג. אם מחזיקה בידו או בפיו מטמא גם אדם וכלים.

המעלה בחוץ קדשים שנשחטו בחוץ, האם הוא חייב על ההעלאה?
א. חייב.
ב. פטור.
ג. מחלוקת.

שחט וזרק והעלה בחוץ, כמה הוא חייב?
א. שתיים.
ב. שלש.
ג. י"א אחד וי"א שתיים.

האם השוחט או המעלה קדשים לחוץ חייב ששום שחיטה והעלאה בחוץ?

א. השוחט חייב והמעלה פטור.
ב. השוחט פטור והמעלה חייב.
ג. חייב בין על השחיטה בין על ההעלאה.

במה מנעב קרן וכש ויסוד וריבונ?
א. רק בבית המקדש.
ב. בבית במקדש ובבמה גדולה.
ג. גם בבמה קטנה.

הנוסך בחוץ האם חייב או פטור?
א. פטור.
ב. אם נסך ג' לזוגי חייב.
ג. גם הנוסך כל שהוא חייב.

באיזה אופן המעלה מנחה בחוץ פטור?
א. בכל אופן.
ב. במנחה שלא נקצרה.
ג. בלא נקצרה או בנקצרה וחזר קוצרה לחוכה.

הזרק מוקצת דם טהור הפנימיות בחוץ, האם חייב או פטור?
א. חייב.
ב. פטור.
ג. מחלוקת.

שחט בלילה בחוץ והעלה בחוץ, האם חייב או פטור?
א. חייב.
ב. פטור.
ג. מחלוקת.